

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ У КРОС-КУЛЬТУРНИЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Збірник матеріалів

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

13-14 листопада 2025

Київ- 2025

Ministry of Education and Science of Ukraine
Mariupol State University

LANGUAGES AND LITERATURES IN A CROSS- CULTURAL PERSPECTIVE

Abstracts

III International Young Scholars Online Conference

November 13-14, 2025

Kyiv- 2025

LANGUAGES AND LITERATURES IN A CROSS-CULTURAL PERSPECTIVE

**Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Мариупольський державний університет (Київ)
Mariupol State University
Університет Вітовта Великого (Литва)
Vytautas Magnus University (Lithuania)
Кіпрський університет (Кіпр)
University of Cyprus (Cyprus)
Оттавський університет (Канада)
University of Ottawa (Canada)
Університет Сан-Себастьян (Парагвай)
San Sebastián Autonomous University (Paraguay)**

Факультет іноземних мов Мариупольського державного університету вже втретє організовує міжнародну конференцію молодих учених. Захід має на меті розвиток міждисциплінарного наукового співробітництва, обмін результатами досліджень, концепціями та інноваційними підходами до осмислення мовних і літературних процесів у контексті міжкультурної комунікації. Конференція спрямована на об'єднання молодих дослідників, які вивчають проблеми культурної взаємодії, трансформації мовознавчого та літературознавчого дискурсів під впливом глобалізаційних тенденцій, а також розробляють сучасні методики аналізу та викладання мов і літератур у багатокультурному просторі. Варто відзначити активну участь у конференції не лише молодих науковців, а й фахівців із великим досвідом, які охоче діляться власними науковими здобутками та практичними напрацюваннями.

The Faculty of Foreign Languages at Mariupol State University is organizing the International Conference of Young Scholars for the third time. The event aims to foster interdisciplinary academic cooperation, promote the exchange of research findings, theoretical concepts, and innovative approaches to the study of languages and literatures in the context of intercultural communication. The conference seeks to bring together young researchers engaged in exploring issues of cultural interaction, the transformation of linguistic and literary discourse under the influence of globalization, as well as the development of modern methodologies for analyzing and teaching languages and literatures in a multicultural environment. It is worth noting the active participation not only of young scholars but also of experienced researchers who willingly share their scientific achievements and practical expertise.

Організаційний комітет

МАРЕНА Тетяна, в.о. ректора МДУ, голова оргкомітету
ПИРЛІК Наталія, декан факультету іноземних мов МДУ
ПОКЛАД Таїсія, старший викладач кафедри романо-германської філології МДУ
ЛАБЕЦЬКА Юлія, завідувач кафедри грецької філології МДУ
ПЕДЧЕНКО Олена, завідувач кафедри прикладної філології МДУ
ТРИФОНОВА Ганна, доцент кафедри романо-германської філології МДУ
ГОРОДНЮК Наталія, професор кафедри англійської філології МДУ
НОВИЦЬКА Оксана, доцент кафедри грецької філології МДУ
ГАЙДУК Неллі, доцент кафедри прикладної філології МДУ
МАЦІАУСКАЙТЕ-БОНДА Юргіта, заступник декана гуманітарного факультету Університету Вітовта Великого (Литва)
ЕЙДУКЯВІЧЕНЕ Рута, професор кафедри іноземних мов, літератур та перекладу Університету Вітовта Великого (Литва)
ВІЛЬМА Бійекене, завідувач кафедри іноземних мов, літератур та перекладу Університету Вітовта Великого (Литва)
КАРІОЛЕМУ Марілена, професор кафедри новогрецьких та візантійських студій Кіпрського університету (Кіпр)
КЛЕЙТОН Даглас, почесний професор Оттавського університету (Канада)
ПРОЦЕНКО Ігор, проректор Університету Сан-Себастьян (Парагвай)

Organizing Committee

TETYANA MARENA, Acting Rector of Mariupol State University, Chair of the Organizing Committee
NATALIA PYRLIK, Dean of the Faculty of Foreign Languages, Mariupol State University
TAISIYA POKLAD, Senior Lecturer, Department of Romance and Germanic Philology, Mariupol State University
YULIYA LABETSKA, Head of the Department of Greek Philology, Mariupol State University
OLENA PEDCHENKO, Head of the Department of Applied Philology, Mariupol State University
HANNA TRYFONOVA, Associate Professor, Department of Romance and Germanic Philology, Mariupol State University
NATALIA HORODNIUK, Professor, Department of English Philology, Mariupol State University
OKSANA NOVYTSKA, Associate Professor, Department of Greek Philology, Mariupol State University
NELLI HAIDUK, Associate Professor, Department of Applied Philology, Mariupol State University
JURGITA MACIAUSKAITĖ-BONDA, PhD, vice-dean of the Faculty of Humanities, Vytautas Magnus University (Lithuania)
RŪTA EIDUKEVIČIENĖ, Professor of the Department of Foreign Language, Literary and Translation, Vytautas Magnus University (Lithuania)
VILMA BIJEIKIENĖ, Professor, Head of the Department of Foreign Language, Literary and Translation, Vytautas Magnus University (Lithuania)
MARILENA KARYOLEMOU, Professor of the Department of Modern Greek and Byzantine Studies, University of Cyprus (Cyprus)
DOUGLAS CLAYTON, Professor Emeritus, University of Ottawa (Canada)
IHOR PROTSENKO, PhD, Vice-Rector, San Sebastian University (Paraguay)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 «МОВА, ДИСКУРС, КОМУНІКАЦІЯ»

PANEL 1 “LANGUAGE, DISCOURSE, COMMUNICATION”

Боровикова Кароліна

Маріупольський державний університет

PECULIARITÀ DELLA VERBALIZZAZIONE DEL CONCETTO DI «GUERRA» NEI MEDIA ONLINE ITALIANI NEL CONTESTO DELL’INVASIONE SU LARGA SCALA DELLA RUSSIA IN UCRAINA (2022–2025).....11

Гавриш Ірина

Маріупольський державний університет

КАТЕГОРІЯ ЗАЙМЕННИКА У НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ: КЛАСИФІКАЦІЯ, ЛІНГВІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ, ПРИКЛАДИ.....13

Громова Юлія

Маріупольський державний університет

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ.....15

Гушул Мар'яна

Маріупольський державний університет

РОЛЬ БОКАЧО В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ.....17

Карцелюба Уляна

Маріупольський державний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МАЛОЯНИСОЛЬСЬКОГО ДІАЛЕКТУ РУМЕЙСЬКОЇ МОВИ ІЗ ПІВДЕННО-СХІДНИМИ ДІАЛЕКТАМИ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ.....20

Кравець Зоя

Маріупольський державний університет

ПЕРЕКЛАД ЯК ФОРМА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ПАОЛО ВІЛЛАДЖО «ФАНТОЦЦІ».....22

Крамар Олексій

Маріупольський державний університет

ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ: СИНТАКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ Й ПРАВОВІ НАСЛІДКИ.....24

Мамикіна Ірина

Маріупольський державний університет

ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР У СТРУКТУРІ ЕТИМОЛОГІЇ НАЗВ ВЕЛИКИХ МІСТ США.....27

Матвієнко Владислава

Маріупольський державний університет

СЛОВА-РЕАЛІЇ, ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ І ПЕРЕКЛАД НА ПРИКЛАДІ НОВОГРЕЦЬКОЇ
МОВИ.....29**Мигович Роксолана**

Маріупольський державний університет

МОВНІ ВПЛИВИ НА ФОРМУВАННЯ ТОПОНІМІВ АНГЛІЙСЬКИХ ГРАФСТВ
(КЕЛЬТСЬКА, ЛАТИНСЬКА, АНГЛОСАКСОНСЬКА, СКАНДИНАВСЬКА).....31**Морквишена Марина**

Маріупольський державний університет

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНИХ
ТЕРМІНІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ34**Новицька Дар'я**

Маріупольський державний університет

GRAMMATICAL FEATURES OF THE IAEA DOCUMENT AND ITS TRANSLATION INTO
UKRAINIAN.....35**Піскус Єлизавета**

Маріупольський державний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ
ЛІНГВІСТИЦІ.....37**Плотнікова Олена**

Маріупольський державний університет

ЯК ПЕРЕКЛАСТИ “Д/ДРАКОША” НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ: ДО ПИТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ
АДАПТАЦІЇ КАЗОК ПРИ ПЕРЕКЛАДІ.....40**Прокопенко Володимир**

Маріупольський державний університет

ТИПИ ПЕРЕКЛАДІВ ІТ-ТЕКСТІВ.....42

Сафронов Артем

Маріупольський державний університет

ПРАГМАТИЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ В
ОФІЦІЙНОМУ СТИЛІ.....45**Свинцицька Валерія**

Маріупольський державний університет

FEATURES OF LEGAL TRANSLATION.....47

Трофименко Інна

Маріупольський державний університет

МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД ТА РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....49**СЕКЦІЯ 2 «ЛІТЕРАТУРА ТА МИСТЕЦТВО»****PANEL 2 “LITERATURE AND ARTS”****Абуладзе Аріна**

Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕМИ ШОТИ РУСТАВЕЛІ «ВИТЯЗЬ В ТИГРОВІЙ
ШКУРІ» АНГЛІЙСЬКОЮ ТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....52**Amber Arthur**

Маріупольський державний університет

THE TRANSFORMATION OF THE IMAGE OF DRACULA IN ELIZABETH KOSTOVA'S
NOVEL THE HISTORIAN.....54**Борисова Наталія**

Маріупольський державний університет

ВИВЧЕННЯ П'ЄСИ В. ШЕКСПІРА «РОМЕО І ДЖУЛЬЄТТА» У ШКОЛІ: КОМПАРАТИВНИЙ
АСПЕКТ.....57**Гарагата Аліна**

Маріупольський державний університет

ОБРАЗ ШАРФА У ФІЛЬМІ ЕДВАРДА БЕРГЕРА «НА ЗАХІДНОМУ ФРОНТІ БЕЗ ЗМІН»
(2022): КУЛЬТУРНИЙ ЗМІСТ І ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕМАРКІВСЬКОГО КОДУ.....59**Грекова Ангеліна**

Маріупольський державний університет

РОМАН «ІСТВІКСЬКІ ВІДЬМИ» ДЖ. АПДАЙКА ТА КІНОАДАПТАЦІЯ ДЖ. МІЛЛЕРА:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....61**Губа Ольга**

Український державний університет науки і технології

НАРАТИВНИЙ МОДУС РОМАНУ ЕМІЛІ БРОНТЕ «БУРЕМНИЙ ПЕРЕВАЛ».....63

Давидченко Інна

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

ОСНОВНІ АСПЕКТИ І ПРИНЦИПИ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ
ФЕНОМЕНІВ.....65

Ємельянова Єлизавета

Український державний університет науки і технологій

ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ САРИ ФІЛДІНГ «ГУВЕРНАНТКА, АБО МАЛЕНЬКА ЖІНОЧА АКАДЕМІЯ».....67

Заварусва Інна

Український державний університет науки і технологій

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС У РОМАНАХ ДЖОНА ФАУЛЗА.....69

Любченко Єлизавета

Український державний університет науки і технологій

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ «МІСТО ДІВЧАТ».....71

Ольмезова Софія

Маріупольський державний університет

ІДЕЙНО-ЕСТЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ІВАНА НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО «НАД ЧОРНИМ МОРЕМ».....73

Репко Дем'яна

Маріупольський державний університет

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «ХІРУРГ» ТЕСС ГЕРРІТСЕН.....74

Салагуб Людмила

Маріупольський державний університет

КУЛЬТУРТРЕГЕР: ІСТОРИКО-МЕНТАЛЬНА ТА ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЯ ГЕРМЕНЕВТИЧНІ КАТЕГОРІЇ (НАУКОВИЙ ПОГЛЯД).....76

Сокольвак Марина

Маріупольський державний університет

ПРОЯВИ МІСТИКИ ТА ЖАХУ В ГОТИЧНІЙ НОВЕЛІ «ВОРОН» ЕДГАРА ПО ТА ЇЇ ЕКРАНІЗАЦІЯХ.....80

Stupchenko Yevhen

Маріупольський державний університет

INTERTEXTUAL PARAMETERS IN N. H. KLEINBAUM'S NOVEL "DEAD POETS SOCIETY".....82

Шабанова Анастасія

Маріупольський державний університет

ДЕКОНСТРУКЦІЯ ОБРАЗУ МИТЦЯ І ТИРАНА: ПОСТМОДЕРНІСТСЬКЕ ПРОЧИТАННЯ «КОЛЕКЦІОНЕРА» ДЖОНА ФАУЛЗА.....85

СЕКЦІЯ 3 «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ»**PANEL 3 “FOREIGN LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING”****Балаболко Анна**

Маріупольський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ З МЕТОЮ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ РОЗРИВІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....89

Бояркіна Ганна

Маріупольський державний університет

ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ З ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ: РАЦІОНАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ ТА ВИКОРИСТАННЯ.....91

Вербицький Євген

Маріупольський державний університет

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОСТІЙНОГО НАВЧАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....93

Дмитрієв Володимир

Маріупольський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ СНАТГРТ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ВИВЧЕННЯ ТРАГЕДІЇ ГЕТЕ «ФАУСТ».....95

Копищик Володимир

Маріупольський державний університет

ПОТЕНЦІАЛ ГЕЙМІФІКАЦІЇ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....98

Мараховська Наталя

Маріупольський державний університет

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЕТИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА МЕТОДУ «ПОВІЛЬНОГО СПОГЛЯДАННЯ» У РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....100

Настаченко Юлія

Маріупольський державний університет

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ СВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....102

Півень Наталія

Маріупольський державний університет

РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ WEB-РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....104

Poklad Taisiia

Маріупольський державний університет

INSEGNAMENTO DELLA LINGUA ITALIANA ATTRAVERSO LA TRADUZIONE: UN APPROCCIO INTERCULTURALE NELLA DIDATTICA LINGUISTICA.....108

Сторонкіна Римма

Маріупольський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ ПІД ЧАС СТУДІЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....109

Тібейкін Денис

Маріупольський державний університет

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДУ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ.....112

Фурик Максим

Маріупольський державний університет

НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ФОНЕТИЧНИХ ВІДМІННОСТЕЙ МІЖ АМЕРИКАНСЬКИМ ТА БРИТАНСЬКИМ РІЗНОВИДАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ПОДКАСТІВ.....113

Щуревська Ірина

Маріупольський державний університет

РОЛЬ АВТЕНТИЧНОГО КОНТЕНТУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПІДВИЩЕННІ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ УЧНЯМИ СТАРШИХ КЛАСІВ.....115

СЕКЦІЯ 1 «МОВА, ДИСКУРС, КОМУНІКАЦІЯ»

PANEL 1 “LANGUAGE, DISCOURSE, COMMUNICATION”

Кароліна Боровикова,

*асистент кафедри романо-германської філології,
Маріупольський державний університет (Київ), Україна*

PECULIARITÀ DELLA VERBALIZZAZIONE DEL CONCETTO DI «GUERRA» NEI MEDIA ONLINE ITALIANI NEL CONTESTO DELL'INVASIONE SU LARGA SCALA DELLA RUSSIA IN UCRAINA (2022–2025)

*PECULIARITIES OF THE VERBALIZATION OF THE CONCEPT «WAR» IN ITALIAN
ONLINE MEDIA IN THE CONTEXT OF RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE (2022–
2025). This study examines how Italian online media have verbalized the concept of «war» during
Russia's full-scale invasion of Ukraine (2022–2025). It highlights the media's use of emotionally
charged vocabulary (e.g., «brutal invasion», «unprovoked aggression») and vivid metaphors to
portray the conflict, and explores how these linguistic choices reflect Italy's sociopolitical context.
The findings indicate that Italian news outlets largely condemn Russia's aggression and emphasize
Ukraine's plight, while also considering national concerns such as economic repercussions and calls
for peace. The study demonstrates that media discourse shapes public understanding of the war and
discusses broader sociopolitical and academic implications.*

Keywords: *concept «war»; verbalization; media discourse; Italian press; Russian-Ukrainian
war.*

Parole chiave: *concetto di «guerra»; verbalizzazione; discorso mediatico; stampa italiana;
guerra russo-ucraina.*

La presente ricerca analizza le modalità di verbalizzazione del concetto di «guerra» nei media online italiani nel contesto dell'invasione russa dell'Ucraina (2022–2025). L'obiettivo principale è far luce su come la stampa italiana abbia costruito linguisticamente il concetto di «guerra» e in che misura tali rappresentazioni influenzino la percezione pubblica del conflitto. La metodologia adottata è un'analisi qualitativa del discorso su un corpus di articoli tratti da testate giornalistiche online italiane leader (Il Messaggero, Il Giornale, Il Sole 24 Ore). L'analisi si basa inoltre su un quadro teorico che integra gli studi sul discorso mediatico, la teoria della metafora concettuale, la teoria del concetto e la linguistica della guerra.

I risultati principali rivelano che i media italiani impiegano un ricco repertorio di mezzi linguistici per descrivere la guerra. In particolare, si riscontra un largo uso di lessico valutativo ed emotivamente carico: gli eventi vengono spesso qualificati come una «invasione brutale»,

«aggressione non provocata» o «catastrofe umanitaria» per suscitare empatia, indignazione e altre reazioni emotive nel pubblico.

La copertura giornalistica adotta frequentemente metafore vivide e analogie per inquadrare il conflitto. La guerra è descritta, ad esempio, come una forza catastrofica che sconvolge l'Europa oppure come un effetto a catena che provoca «onde d'urto» negli affari globali. Tali rappresentazioni metaforiche e narrative aiutano i media a contestualizzare la portata e la dimensione morale della guerra per i lettori.

La narrazione mediatica emersa risulta duplice. Da un lato molti articoli mettono in risalto la resistenza e la sofferenza dell'Ucraina, condannando esplicitamente l'aggressione russa e sollecitando il sostegno alla causa ucraina; dall'altro, vi sono testate che privilegiano i temi della de-escalation e del negoziato, rispecchiando i dibattiti interni e le correnti pacifiste radicate in Italia, con un'enfasi sulle implicazioni del conflitto per il contesto nazionale (dalle conseguenze economiche agli appelli alla pace).

Lo studio evidenzia il ruolo cruciale del linguaggio nel plasmare la comprensione pubblica della guerra. Le scelte lessicali valutative, il tono emotivo e le strategie narrative dei media italiani influenzano la percezione dei lettori, enfatizzando diversi aspetti del conflitto e attribuendo loro connotazioni soggettive. Ciò comporta implicazioni socio-politiche di rilievo: il modo in cui la stampa parla della guerra incide sull'opinione pubblica e sul dibattito politico, potendo da un lato rafforzare il sostegno a misure di politica estera, dall'altro alimentare scetticismo e appelli alla pace. In ambito accademico, questa ricerca arricchisce gli studi di linguistica mediatica e sul discorso bellico, mettendo in luce l'interazione tra la rappresentazione linguistica e il contesto sociale e aprendo la strada a ulteriori indagini comparative sul discorso della guerra nei media di diversi paesi.

Література

1. Broslavska, L. (2013). Kontsept VIĖNA v anhlomovnij kartyni svitu: dokontseptual'ni osnovy [The concept of «war» in the English picture of the world: pre-conceptual foundations]. *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya «Filolohichni nauky»*, 105(1), 46–51. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2013_73_9 (accessed: 27.10.2025). (in Ukrainian)
2. Charteris-Black, J. (2011). *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. Available at: <https://doi.org/10.1057/9780230319899> (accessed: 27.10.2025).
3. Kovbasiuk, L. A. (2023). Novitni studii kontseptu «viina» v suchasnomu movoznavstvi [Latest studies of the concept «war» in modern linguistics]. *Naukovyi Visnyk Khersonskoho Derzhavnogo Universytetu. Seriya: Hermanistyka ta mizhkulturna komunikatsiya*, 1, 16–21. Available at: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2023-1-2> (accessed: 26.10.2025). (in Ukrainian)

4. Kövecses, Z. (2018). Metaphor in media language and cognition: a perspective from conceptual metaphor theory. *Lege Artis*, 3(1), 124–141. Available at: <https://doi.org/10.2478/lart-2018-0004> (accessed: 10.10.2025).

5. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.

6. Melotti, G., & Villano, P. (2024). Social Representations of the War in Italy during the Russia–Ukraine Conflict. *Social Sciences*, 13(10), 545. Available at: <https://doi.org/10.3390/socsci13100545> (accessed: 17.10.2025).

7. Papale, S., & Solaroli, M. (2025). Frames of conflict / conflict of frames: A frame analysis of the Russian invasion of Ukraine in Italian press and politics. *Media, War & Conflict*, Online First, 1–19. Available at: <https://doi.org/10.1177/17506352251324622> (accessed: 27.10.2025).

8. Simashova, A. (2024). Rosiis'ke vtorhennia v Ukraïnu v dzerkali italiis'koï presy [Russia's invasion of Ukraine in the mirror of the Italian press]. *Obraz*, 2(45), 36–47. Available at: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/96787> (accessed: 27.10.2025). (in Ukrainian)

Vil'chyns'ka, T. P. (2017). Kontsept «viina»: osoblyvosti movnoï ob'iektivatsii u hazetnomu teksti [The concept of «war»: linguistic features of objectification in a newspaper text]. *Linhvistychni Studii*, 34, 110–114. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2017_34_16 (accessed: 17.10.2025). (in Ukrainian)

9. Zinevych, L. V., & Krasavina, V. V. (2017). Kontsept «viina» u suchasnomu ukraïns'komu suspil'no-politychnomu dyskursi [The concept of «war» in modern Ukrainian socio-political discourse]. *Odeskyi linhvistychnyi visnyk*, Special Issue, 70–72. Available at: <https://hdl.handle.net/11300/16827> (accessed: 12.10.2025). (in Ukrainian)

Ірина Гавриш,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Новогрецька мова та література, англійська мова, переклад»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

КАТЕГОРІЯ ЗАЙМЕННИКА У НОВОГРЕЦЬКІЙ МОВІ: КЛАСИФІКАЦІЯ, ЛІНГВІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ, ПРИКЛАДИ

PRONOUNS IN MODERN GREEK: CLASSIFICATION, LINGUISTIC FUNCTIONS, EXAMPLES. The paper examines the system of pronouns in Modern Greek based on Triandafyllidis' grammar. It outlines their classification, syntactic behavior, and pragmatic functions, with examples from contemporary usage. Special attention is paid to personal, demonstrative, interrogative, relative, indefinite, and reflexive pronouns.

Keywords: Modern Greek, pronouns, syntax, grammar, Triandafyllidis

Ключові слова: новогрецька мова, займенники, синтаксис, граматики, Τριανταφίλιδης

У новогрецькій мові займенники (αντωνυμίες) становлять окрему граматичну категорію, що охоплює слова, які заміщають іменники або уточнюють їх значення. Вони мають складну систему узгодження за родом, числом, особою та відмінком, а також виконують важливі синтаксичні та прагматичні функції. Основою для аналізу слугує «Νεοελληνική Γραμματική» під редакцією Μ. Τριανταφυλλίδη [1, с. 45], яка є нормативним джерелом для вивчення сучасної грецької мови.

Згідно з класифікацією, займенники поділяються на такі типи:

Особові (π.χ. εγώ, εσύ, αυτός): мають повні (εμένα, εσένα) і короткі (μου, σου) форми. Наприклад: Σε βλέπω — Я тебе бачу; Αυτός είναι φίλος μου — Це мій друг [1, с. 47].

Вказівні (αυτός, εκείνος): вказують на об'єкт або особу. Наприклад: Αυτό το βιβλίο είναι ενδιαφέρον — Ця книга цікава [2, с. 132].

Питальні (ποιος, τι): використовуються для формулювання запитань. Наприклад: Τι θέλεις; — Що ти хочеш? [1, с. 49].

Відносні (που, ο οποίος): вводять підрядні речення. Наприклад: Ο άνθρωπος που ήρθε — Людина, яка прийшла [1, с. 51].

Неозначені (κάποιος, κάτι): позначають невизначеність. Наприклад: Κάποιος χτύπησε την πόρτα — Хтось постукав у двері [3, с. 58].

Заперечні (κανείς, τίποτα): вживаються з заперечною часткою δεν. Наприклад: Δεν είδα κανέναν — Я нікого не бачив [1, с. 52].

Зворотні (ο εαυτός μου): утворюються аналітично. Наприклад: Μιλώ για τον εαυτό μου — Я говорю про себе [1, с. 53].

Синтаксично займенники можуть розміщуватися перед або після дієслова, залежно від типу речення. Наприклад, у наказовому способі короткі форми стоять після дієслова: Πες μου — Скажи мені. У розповідному — перед: Μου είπε την αλήθεια — Він сказав мені правду [1, с. 55].

Прагматично займенники передають емоційне забарвлення, ввічливість, дистанцію або близькість. Наприклад, вживання еπίσημης форми εσείς замість εσύ вказує на повагу або формальність [4, с. 45]. У художньому мовленні займенники можуть створювати стилістичні ефекти: повторення εγώ підкреслює суб'єктивність, а χρήση του εαυτού ενισχύє рефлексивність [5, с. 61].

У лінгводидактиці займенники є важливим етапом формування граматичної компетентності. Вони дозволяють студентам опанувати структуру речення, розвивати навички узгодження та розуміння тексту. Наприклад, вправи на трансформацію речень з іменниками у

речення з займенниками сприяють автоматизації мовлення: Ο Νίκος αγαπάει τη Μαρία → Αυτός την αγαπάει [3, с. 59].

Таким чином, займенники у новогрецькій мові — це не лише граматичний інструмент, а й засіб вираження соціальних, стилістичних та комунікативних значень. Їхнє вивчення є необхідним для глибокого оволодіння мовою та ефективного міжкультурного діалогу.

Література

1. Τριανταφυλλίδης, Μ. Νεοελληνική Γραμματική. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1991.
2. Μπαμπινιώτης, Γ. Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 2002.
3. Κουτσογιάννης, Δ. Διδακτική της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Αθήνα: Gutenberg, 2015.
4. Holton, D., Mackridge, P., Philippaki-Warbuton, I. Greek: A Comprehensive Grammar of the Modern Language. Routledge, 2012.
5. Αλιπράντης, Φ. Η χρήση των αντωνυμιών στον σύγχρονο ελληνικό λόγο. Γλωσσολογία, 25, 2017. 45–62.

Юлія Громова,

студентка ОС Магістр,

ОП «Переклад (англійська, німецька)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ

LEXICO-SEMANTIC FEATURES OF MILITARY TERMS. The paper outlines lexico-semantic properties of English military terminology, emphasizing monosemy within subdomains, stylistic neutrality, and systemic organization. Productive formation patterns include affixation, compounding, conversion, and conventional abbreviations; multi-word terms prevail due to the need for precise specification of objects and actions.

Key words: military terminology, term formation, compounding, conversion.

Ключові слова: військова термінологія, термінотворення, словоскладання, конверсія.

Лексико-семантичні особливості військових термінів ґрунтуються на їхній номінативній природі та прагненні до смислової точності. У лучасних словниках надається таке визначення терміну: Термін (лат. *terminus* — межа, рубіж) — номінативні одиниці — слова або словосполуки, використовувані для точного, максимально однозначного визначення понять, які утворюють специфіку різних галузей науки й техніки [3, с. 814–815]. Військова термінологія формується поступово й віддзеркалює лінгвокультурну ситуацію доби; військова

термінологія поповнюється не лише у період воєн та конфліктів, але й у періоди воєнних реформ) [1, с. 36]. Її соціальна зумовленість і професійна замкненість сприяють виробленню власних засобів називання та письмових позначень.

Під військовим терміном розуміємо слово чи словосполучення для позначення спеціального поняття військової науки або техніки [1, с. 37]. Ключові властивості включають однозначну співвіднесеність у межах галузі, контекстну незалежність номінації, стилістичну нейтральність і системність, що виявляється у впорядкованих ієрархіях (напр., звання) [2, с. 121–122]. Полісемія, коли трапляється, зазвичай зумовлена переходом між підсферами чи жанрами документа: напр., термін може фіксувати різні денотати в повідомленні, донесенні чи рапорті, лишаючись однозначним усередині конкретної підгалузі [1, с. 37].

Структурно військова термінологія представлена термінами-словами (моноксемами) та термінами-словосполученнями; останні функціонують як цілісні номінативні одиниці, що конкретизують родові поняття шляхом додавання атрибутів (*intelligence officer; multiple-integrated laser engagement system*) [2, с. 122–124]. У корпусі термінів переважають багатокомпонентні одиниці; моноксеми становлять близько п'ятої частини матеріалу, насамперед для позначення озброєння й техніки (*javelin, howitzer, drone*), тоді як словосполучення охоплюють назви засобів і дій: *surface-to-air missile, fighter jet, anti-tank weaponry, hold a position, cease the fire, prisoners of war, flak jacket* [2, с. 123–124].

Словотвірні моделі військових термінів у сучасній англійській мові поєднують морфологічні та лексико-семантичні механізми, а також запозичення. Продуктивними є суфіксація й префіксація: *camouflage, bombardment, launcher*; також активні прикметникові форманти (*tactical, hypersonic*). Поширені композиція (*battlefield, rifleman, warship*) і конверсія: *mortar – to mortar; rocket – to rocket*. В окремих випадках фіксується семантичне розширення (*surveillance*) із фаховою спеціалізацією значення [2, с. 123–124].

Стислості військового письма сприяють скорочення та аббревіації як усталені графічні позначення вже наявних одиниць: *illum(ination), arty (artillery), medevac (medical evacuation), MG (machine gun)*. Вони слугують нормами писемної комунікації, забезпечуючи економію вираження без зміни лексичного складу [2, с. 122–123]. Граматичне оформлення термінів-словосполучень проявляється через суфіксальні й нефлексійні атрибутивні конструкції, прийменникові моделі та узгодженість компонентів (*protective equipment; system of axes; rifle division*), що підтримує цілісність назви.

Отже, військова термінологія постає як системно організований та динамічний масив спеціальної лексики з перевагою структурної прозорості та семантичної точності. Її розвиток забезпечують регулярні словотвірні моделі, міжгалузеві запозичення і стандарти письмової

економії; домінування багатокомпонентних назв корелює з потребою деталізації об'єктів і процесів сучасної військової сфери.

Література

1. Арламов О., Бекала К. Лексико-семантичні особливості військової термінології в сучасній англійській мові. Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки. 2020. 36–40.
2. Бевзо Г. А., Алиєва А. Д., Поліщук О. Лексико-семантичні особливості англомовної військової термінології. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки» (1) 2022. 120–125.
3. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: Твори, 2020. 920 с.

Мар'яна Гушул,

студентка ОС Магістр,

ОП «Перекладознавчі студії: італійська мова та культура, англійська мова»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

РОЛЬ БОКАЧЧО В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ

BOCCACCO'S ROLE IN THE FORMATION OF THE NATIONAL LANGUAGE. The thesis examines the role of Giovanni Boccaccio in the creation of the Italian national language. The linguistic features of his works are analyzed, especially the use of the Florentine dialect in the Decameron as the basis of the literary canon. The author's contribution to the formation of a single literary language and the development of Italian prose of the Renaissance is emphasized.

Keywords. *Giovanni Boccaccio, "Decameron", Italian language, Florentine dialect, humanism, Renaissance, national literary language.*

Ключові слова. *Джованні Боккаччо, «Декамерон», італійська мова, флорентійський діалект, гуманізм, Відродження, національна літературна мова.*

Проблема розвитку національної мови є важливою частиною формування культурної та літературної самобутності народу. В Італії цей процес тісно пов'язаний із творчістю видатних представників епохи Відродження — Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарки та Джованні Боккаччо. Саме Боккаччо зробив великий внесок у розвиток італійської літературної мови, використовуючи у своїх творах живу народну мову флорентійців. Його «Декамерон» став не лише шедевром світової прози, а й прикладом гармонійного поєднання народного мовлення й літературного стилю. Дослідження ролі Боккаччо допомагає краще зрозуміти процеси формування національної мовної традиції Італії.

Джованні Боккаччо (1313–1375) — один з найяскравіших представників раннього італійського Відродження, гуманіст, письменник, мислитель і вчений, чия творчість стала важливою частиною історії європейської культури. Як справжній гуманіст, Боккаччо звертав

увагу на людину, її почуття, моральні вибори та життєві обставини, відображаючи глибоку віру у цінність кожної особистості. Його світогляд формувався під впливом античної культури, а також Данте Аліґ'єрі та Франческо Петрарки, з якими його об'єднували спільні ідеали відродження духовності, освіти й мови. Боккаччо був одним з перших, хто підняв народну італійську мову до рівня літературної, довівши, що нею можна створювати справжні шедеври. У своїх творах він утверджував ідеали гуманізму — любов до життя, повагу до розуму, гідності та творчої природи людини. Його проза, зокрема «Декамерон», стала не лише виразом нової естетики, а й способом морального осмислення людської поведінки поза середньовічними догмами. Збірник зі ста новел, написаний у середині XIV століття, показує не лише різноманіття тем і образів, а й глибоке мовне новаторство автора. Боккаччо свідомо обирає для свого твору не латину, яка залишалася мовою науки й церкви, а живу народну мову Флоренції — тосканський діалект[1, с.385]. Завдяки його вмінню поєднати простоту народного мовлення з витонченістю художнього стилю, цей діалект поступово став основою літературної італійської мови. У «Декамероні» письменник створює мову, зрозумілу багатьом читачам, зберігаючи при цьому високу естетичну якість тексту. Його оповідь відзначається природністю, динамічністю та виразністю діалогів, у яких відтворено мовлення різних соціальних верств. Боккаччо майстерно використовує прислів'я, афоризми, народні звороти, вводить у літературу розмовні інтонації та ритми живої мови. Завдяки цьому його твір став своєрідним «мовним експериментом». Джованні Боккаччо вважається засновником нової італійської прози, яка чудово поєднала народну мову з елементами класичної традиції[2, р181]. Його твори стали яскравим прикладом переходу від середньовічної дидактичної літератури до гуманістичної, що зосереджена на людині, її думках, почуттях та внутрішньому світі. Найбільше цей внесок проявився у «Декамероні», де письменник створив гармонійне поєднання реалістичного зображення життя, глибокої психологічної характеристики героїв та витонченого художнього стилю. Боккаччо розвинув жанр новели, надавши йому структурної довершеності та художньої логіки. Його мова вирізняється плавністю, багатством лексики, ритмічністю фрази й точністю вираження. Письменник удосконалив оповідний стиль, використовуючи діалоги, описи, елементи гумору й сатири для розкриття характерів та суспільних типів. Він першим показав, що народна мова здатна передати найтонші емоційні відтінки, ставши засобом інтелектуальної та художньої комунікації[3, р.25]. Творчість Джованні Боккаччо мала величезний вплив на формування та розвиток італійської літературної мови. Його «Декамерон» став не лише вершиною оповідної прози, а й зразком мовної норми, що об'єднала різні діалектні традиції навколо флорентійського варіанту. Завдяки майстерному використанню живої народної мови, поєднаній із витонченими стилістичними прийомами, Боккаччо вдалося створити універсальний мовний стандарт, зрозумілий як освіченим колам,

так і широкому колу читачів. У наступні століття його стиль став взірцем для багатьох письменників, серед яких були Лоренцо Валла, Леон Баттіста Альберті, Нікколо Макіавеллі, Лудовіко Аріосто та інші гуманісти. Вони наслідували ясність, гармонію й логічну побудову його мови, що сприяло утвердженню флорентійського діалекту як основи літературної італійської. В епоху класицизму та навіть у Новий час твори Боккаччо залишалися орієнтиром для літераторів, які прагнули зберегти чистоту й красу мови[4, р.291]. Завдяки Боккаччо італійська мова набула високого культурного статусу, вийшовши за межі регіонального вжитку. Його творчість заклала підвалини для кодифікації національної мовної норми, завершеної у XVI столітті працями Академії делла Круска.

Декамерон став не лише вершиною прози епохи Відродження, але й важливим зразком мовного новаторства, який започаткував процес стандартизації італійської літературної мови. У своїх новелах Джованні Боккаччо продемонстрував, що жива народна мова здатна бути універсальним засобом спілкування та художнього вираження. Він вперше надав їй статус літературної, об'єднавши розмовний стиль із високими формами оповіді. Вплив письменника поширився далеко за межі Італії: його твори надихали літературних діячів по всій Європі, а мовна манера стала прикладом гармонії, логічності та виразності. Завдяки Боккаччо італійська мова отримала міцну літературну основу, яку згодом розвинули інші гуманісти та мовознавці. Таким чином, Джованні Боккаччо відіграв ключову роль не тільки в створенні одного з класичних творів світової літератури, але й у формуванні мовних і стилістичних принципів, які заклали фундамент для розвитку італійської національної літературної спадщини та культури загалом.

Література

1. Бедзир Н. П., Демчик М. І. Історія зарубіжної літератури. Середні віки. Відродження. Київ.2023. 456 с.
2. BOCCACCIO Giovanni. The Decameron of Giovanni Boccaccio. DigiCat, 2022. 512 p.
3. BARSELLA Susanna, HOLMES Olivia, PAPIO Michael. Boccaccio and Philosophy: An Introduction // Giornale di Filosofia. 2025.Vol. 9, No. 1. P. 15–34.
4. BOCCACCIO Giovanni, NOYSE Johann EngelbertHG. Giovanni Boccaccio: Die verliebte Fiammetta: Übersetzung von Johann Engelbert Noyse. Paralleldruck mit der Giolito-Ausgabe Venedig. De Gruyter, 2023. 298 p.

Уляна Карцелюба,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Новогрецька мова та література, англійська мова, переклад»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФОНЕТИЧНИХ ЯВИЩ МАЛОЯНИСОЛЬСЬКОГО
ДІАЛЕКТУ РУМЕЙСЬКОЇ МОВИ ТА ПІВДЕННИХ-СХІДНИХ ДІАЛЕКТІВ
НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ**

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PHONETIC PHENOMENA OF THE MALOYANISOL DIALECT OF THE RUMEIKA LANGUAGE AND THE SOUTHEASTERN DIALECTS OF THE MODERN GREEK LANGUAGE. This article shows phonetic similarities and differences between the Maloyanisol dialect of the Rumeika language of North Azovian Greeks, descendants of Crimean Greeks, and the southeastern Modern Greek dialects that are widespread among the inhabitants of Greek islands of Rhodes, Cos, Carpathos and Republic of Cyprus.

Key words: *dialectology, North Azovian Greeks, phonetics, comparative analysis*

Ключові слова: *діалектологія, греки Надазов'я, фонетика, порівняльний аналіз*

Румейська мова, що сформувалася як різновид грецької народної мови в Криму, за класифікацією Д. С. Спірідонова [1, с. 171-181] поділяється на п'ять територіальних діалектів, названих за найбільшими селами Надазов'я, в яких вони побутують. Самі ж представники спільноти називають їх так: ялтиньотку (урзуф-ялтинський за Д. Спірідоновим) (Ялта, Урзуф), тирнухуротку (великоянисольський) (Велика Новосілка, Костянтинопіль, Стила), аргінотку (каракубський) (Велика Каракуба, Нова Каракуба, Бугас), сартаньотку (сартанський) (Сартана, Чермалик, Македонівка, Келерівка, Кирилівка й ін.), харахлотку (малоянисольський) (Малоянисоль, Чердаклі, Касянівка й ін.). Носії малоянисольського діалекту є нащадками мешканців кримських Єнісали, Уйшуня, Джемрека, Єнікоя. Цей діалект є фонетично і лексично відмінним від інших, зокрема ялтинського, хоча має схожі феномени [2, с. 44 - 48].

За класифікацією Пітера Траджилла сучасна новогрецька мова поділяється на 14 діалектів за шістьма ознаками: випадіння ненаголошених голосних; збереження давньогрецької вимови букви υ в певних позиціях слова, як [u]; палаталізація задньоязикових приголосних; чітакізм; збереження подвоєння приголосних звуків, збереження звуку [n] на кінці слова [3]. Південно-східний діалект - один з чотирнадцяти різновидів, що їх виділяє Траджилл. Він поширений на островах Родос, Лерос, Кос, Карпатос й у Республіці Кіпр, а його особливостями є палаталізація приголосних, чітакізм (Кіпр і певні острови) [4], подвійні приголосні звуки, збереження звуку [n] на кінці слова.

Щодо малоянисольського діалекту румейської мови, слід зауважити, що в класифікації Траджилла його дані не враховані. Проте, в ньому є окремі ознаки, спільні саме з південно-

східними діалектами новогрецької. Приміром, чітакізм (перехід звуку [k] перед [i], [e] в [tʃ]) є найяскравішою особливістю мовного різновиду.

чі(е)рос [tʃe'ros] (МЯ) – καιρός [se'ros] (НГР) – ті(е)рос [ti'ros] (інш.рум.д),

калчерс [kal'tʃers] (МЯ) – кальтері (калтерс) [kal'teri] / [kal'ters] (інші діалекти румейської) – καλοκαίρι [kalo'seɾi] (НГР),

мача ['matʃa] (МЯ) – матя ['matja] (інші діалекти румейської) – μάτια ['matʃa] (НГР).

Дане явище поширене й у діалекті Кіпру: και [se] (НГР) – τζαι [tʃe] (Κ), κύρης ['ciɾis] (НГР) – τζύρης [tʃiɾis] (Κ).

Щодо подвійних приголосних, то у малоянисольському діалекті румейської мови зустрічаються такі випадки: йеннарс [jen'nars], кордѣлла [kog'ðel:a]. Для порівняння — κέρας ['ke:ras] (Κ), τράβλι ['t:avli] (Κ).

І останнє явище, притаманне південно-східним діалектам, тобто збереження [n] на кінці слова, повністю відсутнє в малоянисольському [6].

Отже, у підсумку малоянисольський діалект румейської мови і південно-східна група діалектів новогрецької мають два подібних фонетичних явища, що є визначальними, й по одному відмінному.

Література

1. Спірідонов Д.С. Історичний інтерес вивчення говірок Маріупольських греків, «Східний світ», 1930, № 12 (3), стр. 171-181.

2. Чернишова Т.М. Короткий звіт про діалектологічну експедицію КДУ до сіл Кременівка (Чердакли) Приморського району і Куйбишево (Малоянісоль) Володарського району Сталінської області УРСР. Вибрані праці, Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013, стр.44 - 48.

3. Peter Trudgill: Modern Greek Dialects, Πύλη για την ελληνική γλώσσα https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/dialects/thema_a_1_1en/index.html

4. Ο νεοελληνικός τσιτακισμός, Smerdaleos.wordpress.com <https://smerdaleos.wordpress.com/2018/11/06/>

5. Κυπριακή διάλεκτος <https://smerdaleos.wordpress.com/2016/02/04/%ce%b7-%ce%b1%cf%81%cf%87%ce%b1%ce%b9%ce%bf%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%b7%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b4%ce%b9%ce%b1%ce%bb%ce%b5%ce%ba%cf%84%ce%bf%ce%b3%ce%ad%ce%bd%ce%b5%cf%83%ce%b7-2/>

6. Аніміца Г., Галікабарова М. Румеку глоса. Володарське, 2013.

Зоя Кравець,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Переклад (італійська, англійська мови)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ПЕРЕКЛАД ЯК ФОРМА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ПАОЛО ВІЛЛАДЖО «ФАНТОЦЦІ»

TRANSLATION AS A FORM OF PRESERVATION OF NATIONAL CULTURAL HERITAGE: THE CASE OF PAOLO VILLAGGIO'S NOVEL "FANTOZZI." The article examines translation as an instrument for preserving cultural heritage, focusing on Paolo Villaggio's novel Fantozzi. It highlights the linguistic and cultural markers embedded in the text and analyzes the translator's strategies for maintaining Italian cultural identity.

Keywords: *cultural heritage, translation, Italian literature, Fantozzi, foreignisation, domestication*

Ключові слова: *культурна спадщина, переклад, італійська література, Фантоцці, форенізація, доместикація*

Переклад є, безумовно, актом збереження національної культурної спадщини, що забезпечує передачу історичного досвіду та колективної пам'яті міжнародній аудиторії. У контексті італійської літератури ця спадщина яскраво представлена твором Паоло Вілладжо «Фантоцці» (1971), що є зразком сучасної комедії та культури. Персонаж Уго Фантоцці є сатиричним зображенням *ragioniere* (бухгалтера), який бореться проти психо-бюрократичної машини *Megaditta* (мегакомпанії) в післявоєнному італійському суспільстві, й це виступає рефлексією щодо італійської ментальності, бюрократії та класової боротьби. Навіть його власне ім'я увійшло до італійського лексикону для визначення безглуздої покірності та раболіпства – «fantozziano».

Внаслідок «культурного повороту» в перекладознавстві переклад розглядається не лише як лінгвістичне явище, а як акт культурного перенесення та посередництва. Такі вчені, як Девід Катан, описують перекладача як посередника та культурного «медіатора» [1, с. 1], який етично зобов'язаний узгоджувати значення через культурні кордони та розуміти специфіку контексту оригіналу. Цей етичний обов'язок є критично важливим при роботі з елементами, тісно пов'язаними з національною ідентичністю, такими як гумор, який є суб'єктивним за своєю природою і вкоріненим у культурі.

Цінність Фантоцці як культурної спадщини полягає в його специфічних лінгвістичних та культурних маркерах, а завдання перекладача полягає в тому, щоб знайти баланс між збереженням італійського світогляду та забезпеченням зрозумілості тексту. У тексті Вілладжо використовуються гіперболічні неологізми, такі як згадана *Megaditta*, що виступає

сатиричним образом адміністративно-бюрократичного апарату післявоєнних італійських промислових імперій. Сатира також значною мірою спирається на гумор, заснований на класовій приналежності, що виражається через мовний реєстр, наприклад, через використання Фантоцці займенника ввічливості *Lei* (Ви) щодо своїх начальників, що свідчить про надзвичайну покірність або «поклоніння». Ця покірність у поєднанні з іронічними католицькими підтекстами та посиланнями на італійську корпоративну ієрархію створює впізнаваний, перебільшений образ італійськості. Однак буквальний переклад може спотворити ці нюанси, оскільки в англійській мові немає особового займенника другої особи для вираження ввічливості, просте перенесення *Lei* виключає сатиричне зображення соціальної ієрархії. Тому необхідний адаптивний, компенсаторний переклад, щоб зберегти цей нюанс, явно вказуючи на різницю в повноваженнях, від якої страждає Фантоцці.

Економічні та історичні посилання часто зміщуються в бік доместикації. Згадки про застарілу валюту або контекстно-специфічні державні установи можуть бути адаптовані до більш знайомих еквівалентів, що зменшує чужорідність тексту, але також ризикує етноцентричним спрощенням, описаним Венуті [3, с. 20]. Водночас основні культурні маркери зазвичай вимагають форенізації. Вигаданий корпоративний жаргон, бюрократичні ярлики або неологізми з культурним навантаженням слід зберігати або калькувати, щоб зберегти їх ідейне наповнення. Коли термін має сильний сатиричний, соціальний або історичний відтінок, додаткові паратекстуальні вказівки можуть допомогти передати його значення в повному обсязі, не применшуючи оригінальної критики.

Отже, переклад є важливим механізмом, який гарантує, що такі багаті культурно твори, як «Фантоцці», не є обмеженими лише мовою оригіналу. Оптимальний переклад використовує стратегії, що поєднують динамічну еквівалентність Юджина Ниди (відтворення ефекту на аудиторію) [2, с. 165] з концепцією форенізації Лоуренса Венуті (збереження культурної цілісності та «іншості») [3, с. 20]. Завдяки цим технікам, сатиричний огляд післявоєнної соціально-культурної ідентичності Італії та *Italianità* («італійськість») загалом зможуть доноситися до світу, доказуючи, що переклад як мовна трансформація сама по собі може бути формою культурного збереження.

Література

1. Katan D. Intercultural mediation. Handbook of translation studies. Amsterdam, 2013. P. 84–91. URL: <https://doi.org/10.1075/hts.4.int5> (date of access: 10.11.2025).
2. Nida A. E. Toward a science of translating. Leiden : Brill, 2003. 341 p. URL: <https://doi.org/10.1163/9789004495746> (date of access: 10.11.2025).
3. Venuti L. The translator's invisibility. Third edition. | New York: Routledge, [2018] Reissue of : Routledge, 2017. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315098746>(date of access: 10.11.2025).

4. Villaggio P. Fantozzi. Milano : Rizzoli, 1971. 189 p.

Олексій Крамар,

студент ОС Магістр,

ОП «Філологія. Переклад (англійська, німецька)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

**ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ
ПЕРЕКЛАДІ: СИНТАКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ Й ПРАВОВІ НАСЛІДКИ**

*THE EUROPEAN CHARTER OF LOCAL SELF-GOVERNMENT IN UKRAINIAN
TRANSLATION: SYNTACTIC TRANSFORMATIONS AND LEGAL CONSEQUENCES. The article
provides a comparative linguistic analysis of two official Ukrainian translations of the European
Charter of Local Self-Government, which are available on the official websites of Ukrainian public
authorities. The study focuses on identifying and evaluating syntactic transformations in official
translations of key provisions of this document. Recommendations are made on the unification of
modality and further syntactic optimisation of the text to ensure its unambiguity, the successful
completion of decentralisation reform and the fulfilment of Ukraine's European integration
commitments in the context of the challenges of globalisation.*

Keywords: *European Charter of Local Self-Government, syntactic transformations,
translation strategies, legal interpretation, European integration, decentralisation.*

Ключові слова: *Європейська хартія місцевого самоврядування, синтаксичні
трансформації, перекладацькі стратегії, правове тлумачення, євроінтеграція,
децентралізація.*

Європейська хартія місцевого самоврядування є фундаментальним міжнародно-правовим актом, ратифікованим Україною у 1997 році (далі – Хартія) [1]. Її переклад з оригінальних англійської та французької мов на українську, та тлумачення мають вирішальне значення для реформи децентралізації та розвитку місцевого самоврядування в Україні. Для України, що модернізує місцеве самоврядування і інтегрується в європейське правове середовище, важлива однозначність національної версії Хартії й її відповідність оригіналу як у семантиці, так і у синтаксичній структурі. Переклад таких текстів має не лише лінгвістичне, але й правове значення, адже спосіб передачі модальних маркерів, структури речень і термінології може впливати на юридичне тлумачення норм.

У мережі інтернет публікуються два варіанти офіційного перекладу Хартії: ранній – із «Збірки договорів Ради Європи» (2000), який міститься на офіційному сайті Волинської обласної ради (далі – Переклад № 1) [2], і оновленіший текст із опублікованого у «Офіційному віснику України» від 03.04.2015 № 24, та який представлений також на сайті Ради Європи (далі

– Переклад № 2) [3]. Останній також опублікований на сайті Верховної Ради України [1]. Існування двох офіційних перекладів створює проблеми правового тлумачення.

Преамбула Хартії в оригіналі має ряд конструкцій з дієсловами типу «considering that», які послідовно створюють аргументаційний набір підстав для норм [4, с. 11-12]. Переклад № 1 лінійно відтворює англомовні субординатні фрази, однак часто застосовує повторні кліше «вважаючи, що...», «переконані в тому, що» як серію майже однакових підрядних вступних фраз, лінійної кальки [2]. Це призводить до деякої тавтологічності та переростання логічних зв'язків у стилістично перенавантажений ряд. Проте Переклад № 2 попри збережені порядок і рівень аргументації має у деяких місцях застосовання синтаксичної конденсації: частину речень трансформовано в коротші конструкції або переформульовано через іменні групи, що очевидно було зумовлене для підвищення читабельності і юридичної чіткості – зменшує ризик подвійного тлумачення [3].

У пункті 1 статті 3 Хартії якщо оригінальний текст про концепцію місцевого самоврядування «*Local self-government denotes the right and the ability of local authorities, within the limits of the law, to regulate and manage a substantial share of public affairs under their own responsibility...*» [4, с. 12] переданий у Перекладі № 1 як «Під місцевим самоврядуванням розуміється право і спроможність місцевих органів влади, в межах закону, здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою суспільних справ...», то у Перекладі № 2 – «*Під місцевим самоврядуванням розуміється право і здатність органів місцевого самоврядування, в межах закону, регулювати значну частину публічних справ і управляти нею*». Як можна побачити, у Перекладі № 2 використовується громіздка номіналізація («...здійснювати регулювання та управління...»), що є схожим на архаїчний бюрократичний стиль, який більше асоціюється з пострадянською традицією, коли як Переклад № 2 використовує дієслівну форму («...регулювати... і управляти...»), що є кращим синтаксичним рішенням, яке підвищує прозорість тексту та його відповідність до сучасної української мови [2; 3].

Однією з проблем правового перекладу є адекватна передача модального дієслова «shall». У пункті 2 тієї ж статті Хартії, перше речення «*The basic powers and responsibilities of local authorities shall be prescribed by the constitution or by statute*» у Перекладі № 1 та № 2 передано як «Головні повноваження і функції органів місцевого самоврядування визначаються конституцією або законом». У перекладах використаний простий індикативний пасив «визначаються», без слова «повинні». Це означає, що в перекладі модальність схована, бо в перекладах слово «повинні» відсутнє. Така зміна синтаксично трансформує обов'язковість, що може впливати на хибне юридичне тлумачення. Також є приклад перекладу з «shall» згідно з пунктом 2 статтею 4 Хартії, де «*Local authorities shall, within the limits of the law, have full discretion to exercise their initiative...*» у Перекладі № 1 та № 2 звучить як

констатація: «*Органи місцевого самоврядування в межах закону мають повне право...*». Переклад «повинні мати» точніше б передавав імперативну семантику «shall» [2; 3; 4, с. 12].

Ще приклад у пункті 3 статті 4: «*Public responsibilities shall generally be exercised, in preference, by those authorities which are closest to the citizen...*». Цікаво, що в Перекладі № 1 «public responsibilities» перекладено як «муніципальні землі», що набагато звужує значення, ніж у Перекладі № 2 – «публічні повноваження», що точно передає термінологію, яка актуальніша для євроінтеграційних і постколоніальних тенденцій в Україні. У двох перекладах використані прийом перестановки та додавання. Конструкція «in preference» перетворена на окреме речення-зв'язку «як правило,... переважно», а словосполучення «closest to the citizen» вдало трансформовано в розгорнуту означувальну конструкцію «які мають найтісніший контакт з громадянином», що є прикладом адаптації для кращого розуміння [2; 3; 4, с. 13].

Таким чином, враховуючи вищевикладене, Переклад № 1 є застарілим з точки зору синтаксису, демонструючи надмірну номіналізацію та формалізм, що негативно впливає на правове тлумачення, ускладнюючи його. Переклад № 2 у свою чергу є актуальнішим та кращим, оскільки він успішніше застосовує синтаксичне розчленовування та граматичні заміни для досягнення більшої ясності та функціональної еквівалентності, що є необхідною умовою для євроінтеграційних процесів України [2; 3].

У Перекладі № 2 покращено синтаксичне розчленовування довгих англійських речень і перехід від пасивних номіналізованих конструкцій, які характерніші для Перекладу № 1, до активних дієслівних форм, що робить Хартію в перекладі динамічнішою та зрозумілішою. Переклад № 1 має історичну й інформаційну цінність, але є застарілим у синтаксичному й стилістичному відношенні. Переклад № 2 є кращим з точки зору синтаксичної ясності й правової застосовності, демонструє гнучкішу і менш кальковану синтаксичну стратегію порівняно з застарілим Перекладом № 1, частіше вдаючись до перестановок, модуляцій та адекватних лексичних замін для збереження змісту [2; 3].

Синтаксичний вибір у правовому тексті прямо впливає на семантику, а в підсумку – на застосування норм Хартії в національному контексті. Використання складнопідрядних речень, інфінітивних конструкцій і точних формальних відповідників сприяє збереженню змістовності та однозначності правових норм, що особливо важливо в контексті реформування української системи місцевого самоврядування. Філологічні неточності безпосередньо впливають на правове тлумачення, створюючи правову невизначеність і ускладнюючи гармонізацію законодавства, зокрема в рамках виконання Україною євроінтеграційних зобов'язань.

У майбутньому варто уніфікувати модальність і агентність, уникати надмірної номіналізації, застосувати синтаксичну оптимізацію для складних конструкцій, закріпити однозначні українські відтворення, не створювати лексичні колізії між міжнародним стандартом і національними актами, брати до уваги норми нової редакції українського правопису та враховувати виклики цифрової епохи й глобалізації. Ці кроки зменшать ризик неоднозначного тлумачення і сприятимуть ефективнішій імплементації принципів Хартії у процесі євроінтеграції та децентралізації в Україні.

Література

1. Верховна Рада України (офіційна база правових актів). Європейська хартія місцевого самоврядування : офіційний український переклад URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/994_036?lang=uk#Text (дата звернення: 16.10.2025).
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Збірка договорів Ради Європи (2000). Київ: Парламентське видавництво. Сайт Волинської обласної ради URL: <https://new.volynrada.gov.ua/diyalnist/pravovi-zasadi-diyalnosti/evropejska-hartiya-miscevogo-samovryaduvannya> (дата звернення: 16.10.2025).
3. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний переклад, опублікований у Офіційний вісник України. 2015. № 24. С. 60. Сайт Ради Європи. URL: <https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-ukr-a6/16808d78cb> (дата звернення: 16.10.2025).
4. European Charter of Local Self-Government (ETS No. 122). Strasbourg, 15 October 1985. Council of Europe. URL: <https://rm.coe.int/european-charter-for-local-self-government-english-version-pdf-a6-59-p/16807198a3> (дата звернення: 16.10.2025).

Ірина Мамикіна

студентка ОС Магістр

ОП «Англійська мова, зарубіжна література та компаративістика»

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР У СТРУКТУРІ ЕТИМОЛОГІЇ НАЗВ ВЕЛИКИХ МІСТ США

THE FEMINIST DIMENSION IN THE ETYMOLOGY OF MAJOR U.S. CITY NAMES.

Research on explore feminist aspects in the toponymy of major U.S. cities. They highlight gendered naming practices, the historical marginalization of women in urban symbolic space, and contemporary efforts to restore gender balance through renaming initiatives.

Key words: feminism, gender, U.S. toponymy, urban names, renaming

Ключові слова: фемінізм, гендер, топонімія США, урбаноніми, перейменування

Етимологія назв американських міст формувалася під впливом соціально-історичних чинників, серед яких особливу роль відіграють гендерні асиметрії. Протягом колоніального та ранньо-індустріального періодів більшість назв у США увічнювали чоловічі фігури влади – монархів, генералів, президентів, губернаторів чи власників плантацій (Washington, Jefferson City, Charleston, Madison County). Жіночі назви, якщо й з’являлися, мали пасивний або релігійно-символічний характер – на честь біблійних постатей чи святих (Santa Barbara, St. Helena, Virginia). Це відповідало соціальній моделі, у якій жінки були символами духовності або родинності, але не активними творцями історії [2, с. 519–520]. Така гендерна диспропорція в топонімії створювала ефект культурної невидимості: місця, де жили, працювали чи боролися жінки, залишалися без імен, або були названі на честь чоловіків, які уособлювали державну владу. Унаслідок цього карта США відображала не лише географічний простір, а й соціальну ієрархію, де мова закріплювала патріархальний порядок.

У сучасній топонімії Сполучених Штатів відбуваються процеси, які відображають не лише політичні та етнокультурні зміни, але й трансформацію гендерних уявлень про простір і владу. Протягом століть карта США, як і більшості країн світу, формувалася в умовах патріархальної соціальної структури, де право на іменування територій, вулиць і міст належало переважно чоловікам – колонізаторам, військовим, політикам чи релігійним діячам. Унаслідок цього мовний ландшафт країни відображав асиметрію символічної влади, у якій жіночі імена майже не мали представництва [1].

Друга хвиля фемінізму (1960–1980-ті роки) ініціювала масштабне переосмислення публічного простору у США. Мовна критика стала одним із важливих напрямів цього процесу поряд із боротьбою за виборчі права, рівну оплату праці та освіти. Феміністські теоретики почали розглядати топонімію як форму символічної влади, що може бути змінена через політичну дію [1]. У цей період у багатьох американських містах виникають ініціативи щодо перейменування вулиць, парків, шкіл і державних установ на честь видатних жінок – політичних діячок, науковиць, письменниць, аболіціоністок, активісток руху за права людини.

Ці зміни мали подвійний ефект:

- відновлення історичної справедливості – повернення пам’яті про жінок, чий внесок був витіснений;
- освітній вплив – формування у суспільства нового символічного уявлення про роль жінок у національній історії.

Серед найвідоміших прикладів: Harriet Tubman Avenue (Нью-Йорк, 2007) – на честь аболіціоністки, провідниці “Підпільної залізниці”; Rosa Parks Boulevard (Детройт, Мічиган); Sojourner Truth Memorial Highway (Каліфорнія, 1995); Eleanor Roosevelt Way (Вашингтон, D.C.); Susan B. Anthony Lane (Рочестер, Нью-Йорк). Ці назви репрезентують нову

етапність топонімічної історії США – перехід від колоніальної і патріархальної моделі до інклюзивної, громадянської та демократичної.

На початку ХХІ століття питання гендерного балансу у назвах стало офіційним напрямом міської політики. У багатьох великих містах (зокрема Нью-Йорку, Сан-Франциско, Чикаго) створені спеціальні комісії, Gender Equity Naming Committees, які відстежують співвідношення чоловічих і жіночих назв та ініціюють зміни для досягнення балансу [2, с. 530–531]. Ці комісії діють за принципом “equitable toponymy”, тобто справедливої репрезентації в просторі пам’яті. Окрім того, у рамках програм Public Memory Projects у США активно створюють нові меморіальні простори, присвячені жінкам: парки, музеї, сквери та пішохідні зони, названі на їхню честь. Такі ініціативи свідчать про усвідомлення суспільством того, що мова простору формує колективну свідомість. Коли карта міст відображає як чоловічі, так і жіночі історії, вона стає більш повною, а історична пам’ять, більш чесною та інклюзивною.

Гендерна переінтерпретація топонімії є не лише проявом рівності, а й новим способом осмислення історії, формування нової культурної етики, де місце, слово й пам’ять належать усім членам суспільства. Таким чином, у топонімічному контексті назва міста виступає мовною формою емансипації, що змінює не лише карту, а й сам спосіб мислення про простір і справедливість.

Література

1. McDowell, L. Gender, Identity and Place: Understanding Feminist Geographies. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1999.
2. Rose-Redwood, R. Geographies of toponymic inscription: New directions in critical place-name studies. Progress in Human Geography 35, 4, 2011. 517–534.

Владислава Матвієнко,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Новогрецька мова та література, англійська мова, переклад»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

СЛОВА-РЕАЛІЇ, ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ І ПЕРЕКЛАД НА ПРИКЛАДІ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ

WORDS-REALIA, THEIR DEFINITIONS AND TRANSLATION USING THE EXAMPLE OF MODERN GREEK. The article analyzes the definition of words-realia and methods of their translation. The main attention is paid to the categories of words that do not have equivalents in other languages.

Keywords: words-realia, translation, meaning, ethnoculture, categories.

Ключові слова: слова-реалії, переклад, значення, етнокультура, категорії.

Перш за все, реалії являють собою слова, що не мають еквівалентного значення при перекладі. Можна сказати, що це лексика, що притаманна певному етносу – це предмети і явища культури, такі як, назви національних танців, страв, форм літератури, традиційного вбрання, тощо. Більшість науковців-лінгвістів називають реаліями ті слова, для яких неможливо підібрати відповідний переклад, але при цьому вони можуть мати синоніми в інших мовах, зокрема завдяки такому явищу, як метонімія – заміна одного слова іншим на основі суміжності. Між тим, краще вважати, що дослідники по-своєму трактують значення даного типу лексики і правильність їх перекладу.

З зазначеного вище можна сказати, що в різних мовах існує велика кількість слів, що не мають еквіваленту в інших, зокрема тому, що більшість такої лексики – це лексика, що відноситься до конкретної народності. В більшості випадків це предмети побуту, явища культури. Через те, що вони виникають мимоволі і є прив'язаними до певної мови та, зокрема, регіону, їхній переклад займає зусиль. Саме про це писали в своїх роботах С. Влахова та С. Флорина, які і дали найбільш зрозуміле для пояснення визначення цього виду слів.

Реалії поділяють на категорії. Наприклад, такі основні як:

- 1) Географічні реалії (назви населених пунктів, адміністративний устрій, тощо; наприклад, гр. «ο Δήμος»);
- 2) Етнографічні (фольклор, традиції; гр. «το συρτάκι», «Δημοτική»);
- 3) Побутові (одяг, житло; гр. «η βράκα», «η φουστανέλα», «το σουβλάκι»);

Існують і інші категорії: історичні, релігійні, суспільні, тощо. Втім, розподіл реалій по категоріям в різних мовах може відрізнятись. Це пов'язано з тим, що деяка лексика може бути відсутньою в мові через особливості регіону, тощо.

Неможливо назвати найбільш підходящий метод перекладу для лексики, що притаманна певній мові і народності, так як науковці і перекладачі надають перевагу різним способам. Якщо говорити про них, найчастіше виділяють такі методи перекладу слів-реалій:

- транскрипція;
- гіпо-гіперонімічний переклад, тобто встановлення відношень між еквівалентом мови-сприймача та словом оригіналу.
- уподібнення;
- описовий, дескриптивний, експлікативний переклад;
- калькування.

Наприклад, грецьке слово «η μουσάκα» – назва страви національної кухні. Через свою належність до культури грецького народу, воно не має еквівалентного значення в українській мові. Найчастіше використовують транскрипцію, описовий спосіб і калькування. Таке слово

можемо перекласти за допомогою транскрипції – «мусака». Зберігається автентичність слова, при цьому читач може не розуміти семантику лексики.

Перекладач може використати описовий прийом перекладу – пояснити значення, тобто «страва із баклажанів та м'яса, складається із шарів баранини і соусу» – пояснити значення слова за допомогою словосполучення або розгорнутого речення, яке буде зрозумілим споживачу (перекладу, перекладеного контенту, тощо), що не знайомий з оригінальною мовою і культурою її народу.

Не менш популярним є гіпо-гіперонімічний метод перекладу – заміна видового поняття на родову, передача реалії тою мовною одиницею, яка має більш широке значення, ніж та, яку перекладають. На прикладі того самого «η μουσάκα» - в даному випадку може стати «м'ясною запіканкою».

Калька, або калькування – буквальний переклад іншомовного слова, його копіювання. При використанні цього методу лексика не втрачає свого семантичного значення. Для порівняння, грецьке «ο ουρανοξύστης» (укр. «хмарочос») – буквально, дослівно гр. «ο ουρανός» (укр. «небо»), гр. «ο ξύστης» (укр. «скребок») і англійське «skyscraper» - англ. «sky» (укр. «небо»), англ. «scraper» (укр. «скребок»).

Таким чином, виходячи з аналізів можна підсумувати, що влюбій мові існують слова, що притаманні одній конкретній базуючись на особливостях регіону, історії, географії та культурі народу, чия мова є досліджуваною. Реалії – лексика, що найточніше може пояснити національну культуру одного народу. Для науковців є актуальною тема досліджування слів, що не мають еквівалентів в інших мовах, що дають більше можливостей зрозуміти культуру та історію регіону, мову якого досліджують. Водночас, для перекладачів, які мають на меті донести до читача, споживача перекладу семантику, не має точного єдиного способу перекладу такої неперекладної лексики.

Література

1. Гавриленко А. В., Кобякова І. К. Мовні реалії та проблеми перекладу. *Філологічні трактати*. 2011. Т. 3, № 3. С. 74–78.
2. Leleka T. O. THE FEATURES OF CULTURE-BOUND WORDS TRANSLATING. *Research bulletin. Series: Philological sciences*. 2023. No. 206. P. 72–77. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-206-10> (date of access: 03.11.2025).
3. Mukataieva Y. WORDS-REALITIES AS A TYPE OF UNPRECEDENTED VOCABULARY AND THEIR TRANSLATION. *International Humanitarian University Herald. Philology*. 2022. No. 55. P. 174–177. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.55.40> (date of access: 03.11.2025).

Роксолана Мигович,

студентка ОС Магістр,

ОП «Англійська мова, зарубіжна література та компаративістика»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

**МОВНІ ВПЛИВИ НА ФОРМУВАННЯ ТОПОНІМІВ АНГЛІЙСЬКИХ ГРАФСТВ
(КЕЛЬТСЬКА, ЛАТИНСЬКА, АНГЛОСАКСОНСЬКА, СКАНДИНАВСЬКА)**

LANGUAGE INFLUENCES ON THE FORMATION OF COUNTY TOPONYMS (CELTIC, LATIN, ANGLO-SAXON, SCANDINAVIAN). The paper examines how Celtic, Latin, Anglo-Saxon, and Scandinavian languages have influenced the formation of county place names in Great Britain. It outlines the historical layers of English toponymy, highlighting examples of geographic names derived from each linguistic source. The analysis emphasizes the multi-layered origin of toponyms, reflecting the complex history of population and language contact in the British Isles.

Keywords: *toponymy; county names; Celtic; Latin; Anglo-Saxon; Old Norse.*

Ключові слова: *топонімія; назви графств; кельтські; латинські; англосаксонські; давньоскандинавські.*

Топонімія Англії є унікальним мовно-історичним феноменом, що поєднує у собі сліди різних культурних і етнічних впливів, які протягом століть формували обличчя Британських островів. Географічні назви графств, міст, річок і поселень виступають своєрідними «мовними артефактами», у яких збереглася інформація про давнє населення регіону, історичні події, соціальні процеси та культурні взаємодії. Багатошарова структура топонімікону Англії засвідчує безперервну зміну домінуючих етномовних груп – від кельтських племен, римських колонізаторів і англосаксонських поселенців до скандинавських вікінгів, які залишили помітний слід у локальних назвах. Кожен із цих мовних пластів збагатив топонімічну систему власними елементами – від кельтських гідронімів до латинських військово-адміністративних термінів, від давньоанглійських назв поселень до скандинавських формантів, поширених у північних та східних графствах.

Мета дослідження – визначити та обґрунтувати основні історико-мовні чинники, які вплинули на формування топонімії графств Англії, простежити внесок кельтського, римського, англосаксонського та скандинавського мовних шарів у становлення сучасної географічної номенклатури регіону, а також показати, як ці різночасові впливи відображають етномовний розвиток та культурну історію Англії.

Формування топонімії графств Англії відбувалося під впливом кількох мовних шарів протягом багатовікової історії регіону. Найдавнішим компонентом вважається кельтський: чимало географічних назв збереглося від британських племен, які населяли Британські острови до приходу римлян і англосаксів [1, с.307]. Зокрема, назви двох англійських графств Девон і

Кент походять від етнонімів кельтських племен Dumnonii та Cantii [1, с.307]. Більшість гідронімів (назв річок) Англії також мають кельтське походження – наприклад, значення давньокельтських слів лежать в основі назв річок Ейвон, Темза та інших [1, с.308]. Римське завоювання залишило скромні, але помітні сліди у топоніміці: латинські елементи відобразилися у назвах, пов'язаних із військово-адміністративними центрами, як-от компонент «-caster/-chester» (від лат. *castrum* – табір) у назвах міст на кшталт Манчестер, Донкастер тощо [2, с.60–61].

Найбільший масив місцевих назв припадає на англосаксонський період, оскільки саме англосакси заселили більшу частину території Англії [2, с.61]. Давньоанглійські (англосаксонські) корені помітні в численних ойконімах та топонімах, особливо у назвах поселень і адміністративних областей, що сформувалися в період розселення саксів [1, с.308]. Так, назва графства Ессекс (Essex) буквально означає «територія східних саксів» [3, с.124], відбиваючи племінний поділ ранньосередньовічної Англії. Для англосаксонської топонімії характерні форманти «-ham» (від давньоангл. *hām* – господарство, двір), «-ton» (від давньоангл. *tūn* – огорожене поселення), «-bury» (від давньоангл. *burg* – укріплення) та інші, які й досі присутні у назвах міст і сіл (наприклад, Бірмінгем, Престон, Солсбері) [1, с.308]. У IX–XI ст. на півночі та сході Англії поширилися скандинавські (давньонорвезькі) назви, принесені вікінгами. Для них типові давньоскандинавські компоненти, як-от «-by» («село»), «-thorp» («хутір»), «-thwaite» («вирубка, галявина»), що зустрічаються у великій кількості топонімів Йоркширу, Лінкольнширу та інших областей колишнього Денлоу (наприклад, Scunthorpe, Grimsby, Slaithwaite) [4, с.260-272]. Скандинавський шар помітно збагатив англійський топонімікон, особливо в межах територій, де історично склалася змішана англо-скандинавська мовно-культурна спадщина.

Історія формування топонімів графств відображає основні етапи етномовного розвитку Англії. Кожна хвиля зовнішніх впливів – кельти, римляни, англосакси, скандинавські вікінги – зробила свій внесок у створення сучасної топонімії країни [2, с.59]. У географічних назвах Англії поєдналися різночасові мовні пласти, що свідчить про багат шаровий характер мовної історії Британських островів [1, с.309].

Література:

1. Белмаз Я. М. Етимологічні особливості топонімів Великої Британії. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2016. Вип. 146. С. 306–309.
2. Ворохта О. М., Бялик В. Д. Етимологічний склад англосаксонської топонімії Великої Британії. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 10, т. 1. С. 59–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-1.12>
3. Mills A. D. *A Dictionary of English Place-Names*. Oxford University Press, 1991. 388 p.

4. Reaney P. H. *The Origin of English Place-Names*. London: Routledge & Kegan Paul, 1985. 296 p.

Марина Морквишена,

студенка ОС Магістр,

ОП «Філологія (Переклад (англійська, німецька))»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

STRUCTURAL AND SEMANTIC FEATURES OF ENGLISH MILITARY MEDICAL TERMS AND THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN. The paper deals with the analysis of structural and semantic peculiarities of English military medical terminology and the main strategies of its translation into Ukrainian. The relevance of the study lies in the need for standardisation and accuracy in translating terms related to tactical medicine and combat casualty care [3, p. 12]. The main translation strategies include calque, borrowing, descriptive translation, and functional equivalent [1, p. 45]. The findings may contribute to the creation of a unified English-Ukrainian glossary of military medical terms [2, p. 78].

Ключові слова: *військово-медична термінологія, структура терміна, семантика, переклад, англійська мова.*

Keywords: *military medical terminology, structure, semantics, translation, English.*

Сучасні збройні конфлікти та активна міжнародна співпраця у сфері військової медицини зумовлюють потребу у точному перекладі спеціальної термінології [1, р. 15]. Військово-медичні тексти охоплюють широкий спектр понять, пов'язаних із тактичною медициною, евакуацією поранених, наданням невідкладної допомоги та організацією медичного забезпечення військових підрозділів [3, р. 9]. Актуальність дослідження визначається необхідністю стандартизації англо-українських термінів для забезпечення ефективної комунікації між військовими медиками різних країн [2, р. 22]. Метою дослідження є визначення структурно-семантичних особливостей англійських військово-медичних термінів і встановлення закономірностей їх перекладу українською мовою. Для досягнення мети передбачено такі завдання:

- 1) здійснити аналіз теоретичних підходів до поняття «термін» і «термінологічна система»;
- 2) охарактеризувати структурні моделі військово-медичних термінів;
- 3) виявити семантичні особливості та проблеми перекладу специфічних термінів;

4) розробити рекомендації щодо адекватного відтворення таких одиниць українською мовою. Матеріалом дослідження слугують навчальні посібники з військової медицини та англо-українські глосарії військових термінів. У роботі застосовано описовий, структурно-семантичний, контрастивний і перекладацький аналіз. Структурний аналіз показав, що військово-медичні терміни переважно представлені складеними одиницями (наприклад, combat medic, field dressing, medical evacuation), аббревіатурами (MEDEVAC, CASEVAC, TCCC) та словосполученнями з атрибутивними компонентами [2, p. 42]. Семантичний аналіз засвідчив тенденцію до вузької спеціалізації значень, що забезпечує точність терміносистеми [3, p. 17]. Однак у процесі перекладу виникають труднощі через наявність полісемічних або контекстно зумовлених термінів, а також через відсутність усталених українських відповідників [1, p. 49]. Основними перекладацькими стратегіями є калькування (field dressing → польова перев'язка), запозичення (MEDEVAC → медевак), описовий переклад (buddy aid → допомога товариша) та підбір функціонального аналога (tourniquet → джгут) [2, p. 55]. Найефективнішим визнається комбінований підхід, що поєднує точність і зрозумілість для адресата. Отже, військово-медична термінологія становить складну багаторівневу систему, у якій структурні та семантичні характеристики тісно пов'язані з перекладацькими аспектами [3, p. 20]. Подальші дослідження мають бути спрямовані на створення уніфікованого англо-українського глосарію військово-медичних термінів для практичного використання у сфері військової освіти та міжнародного співробітництва [2, p. 65].

Література

1. Khromova, V. Translation of Tactical Medicine Terms from English into Ukrainian. Scientific Bulletin, 2024.
2. Struk, I., Semyhinivska, T., Sitko, A. Formation and Translation of Military Terminology. Kyiv, 2022.
3. Tactical Combat Casualty Care (TCCC): Handbook, 2017.

Daria Novytska,

Master's degree student,

EP «Translation (English and German)»

Mariupol State University (Kyiv, Ukraine)

GRAMMATICAL FEATURES OF IAEA REPORT AND THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN LANGUAGE

The aim of this paper is to study the grammatical features of translating from English into Ukrainian of IAEA (International Atomic Energy Agency) (in ukr. МАГАТЕ) Report by the Director General "Nuclear Safety, Security and Safeguards in Ukraine" (Board of Governors resolution

GOV/2025/11) [2]. The document addresses IAEA Support and Assistance Mission to Zaporizhzhya (ISAMZ). To undertake this case study, document was translated and thus could reveal and describe translation transformations required by the grammatical peculiarities of English and Ukrainian. Attention is focused on morphological and syntactic features which required an adjustment in order to comply with Ukrainian language conventions and thus to preserve the meaning and register of the original. The analysis reveals that several types of transformations have been applied in the translation process: substitution, transposition, addition, and omission.

Keywords: IAEA, ISAMZ, morphological and syntactic features, report.

Ключові слова: МАГАТЕ, Підтримка та допоміжна місія МАГАТЕ на Запорізькій АЕС (ISAMZ), морфологічні та синтаксичні особливості, звіт.

Since Ukrainian grammar lacks the gerund, its English forms require the use of transformations. For instance, the grammatical substitution of the part of speech is observed in the translation of the following gerund used as the subject of the sentence:

“Maintaining the continued presence of Agency staff at all 5 nuclear sites in Ukraine continues to be a major undertaking for the Agency, requiring significant resources” [2, c.45.].

“Підтримання постійної присутності співробітників Агентства на всіх п’яти ядерних об’єктах в Україні залишається складним завданням, яке вимагає значних ресурсів”. Thus, the gerund is translated by a verbal noun in Ukrainian, which conveys the action in a nominal form without indicating tense, aspect, or voice.

English participial constructions require different transformations. The present participle is usually rendered by an adjective realizing the transformation of part-of-speech substitution: *“Throughout the reporting period all units remained in cold shutdown and the ZNPP informed ISAMZ that there were no plans to place any reactor unit in hot shutdown” [2, c.17]. – “Протягом усього звітнього періоду всі енергоблоки залишалися у стані холодної зупинки, і Запорізька АЕС поінформувала місію ISAMZ, що наразі не планується переведення будь-якого енергоблоку у стан гарячої зупинки”.* Absolute participial constructions are transformed into subordinate clauses of time or cause resulting in the sentence type substitution or are omitted as in the following example: *“The observations made by ISAMZ indicate that the maintenance being conducted is not yet at the comprehensive level that would normally be expected” [2,c.19] – “Крім того, за спостереженнями місії ISAMZ, обсяг технічного обслуговування ще не досяг того комплексного рівня, який є обов’язковим за нормальних умов”.*

Concerning syntactic features, we may note that the English document shows a clear predominance of the passive voice, which is typical of the official and administrative style. However, the literal reproduction of passive constructions would violate Ukrainian language norms. Therefore, the replacement of the passive voice with an active construction is employed:

“Furthermore, ISAMZ was informed that a 20-person brigade and two fire trucks belonging to the Russian Federation were based at the ZNPP site...” [2,c.23] → “Крім того, ЗАЕС проінформувала ISAMZ, що на території базується пожежна бригада з 20 осіб і двома пожежними машинами, що належать Російській Федерації.”

The choice of transformation depends on the communicative structure of the sentence and the presence or absence of the relevant doer of the action.

Translation of resolution GOV/2025/11 is done by the master’s degree student Daria Novytska.

Conclusion. The quantitative analysis of transformations in the translation of morphological and syntactic features in IAEA Report by the Director General “Nuclear Safety, Security and Safeguards in Ukraine” reveals that substitutions constituted the most frequent type (47.4%), followed by transposition (31.6%), addition (12.6%), and omission (8.4%). These transformations ensure that the translated text maintains the precision and formality of the original document and adheres to Ukrainian grammatical and syntactic norms.

References

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf?utm_source (Дата звернення: 01.10.2025)
2. Nuclear Safety, Security and Safeguards in Ukraine. IAEA, 2025. GOV/2025/11. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: URL: <https://www.iaea.org/sites/default/files/documents/gov2025-11.pdf> (Дата звернення: 06.10.2025)

Єлизавета Піскус,

студентка ОС Магістр,

ОП «Філологія. Переклад (англійська)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

RESEARCH OF THE CONCEPT OF LEGAL TERMINOLOGY IN MODERN LINGUISTICS.

The article examines the concept of legal terminology as a special layer of language that functions in the legal field. The main approaches to defining legal terms in modern linguistic studies are analyzed, and the specificity of legal terminology in the context of cross-cultural communication is considered.

Keywords: *legal terminology, term, legal discourse, terminological system, linguistic research.*

Ключові слова: *юридична термінологія, термін, юридичний дискурс, термінологічна система, лінгвістичні дослідження.*

Юридична термінологія як предмет лінгвістичного дослідження становить один із найдавніших пластів термінологічної лексики української та англійської мов, що сягає своїм корінням доби звичаєвого права. У сучасній лінгвістиці дослідження юридичної термінології набуває особливої актуальності у зв'язку з розвитком нової міждисциплінарної галузі – юридичної лінгвістики, що формується на перетині юриспруденції та філології.

Поняття юридичної термінології в українському термінознавстві розглядається як історично сформована сукупність термінів, яка виражає систему правових понять і призначена забезпечувати специфічні потреби спілкування у сфері законодавства, юридичної науки і практики. Сучасна українська юридична термінологія є складною, широко розгалуженою, відкритою динамічною системою найменувань правових явищ, понять, інститутів та категорій, що ієрархічно структурована на підсистеми і групи термінів на основі логіко-сміслових зв'язків між поняттями.

У сучасній лінгвістиці юридична термінологія вивчається у різних аспектах: когнітивному, прагматичному, антропоцентричному. Особливу увагу дослідники приділяють проблемі міжмовної еквівалентності юридичних термінів, оскільки правові системи різних країн можуть суттєво відрізнятися, що ускладнює переклад та міжнародну правову комунікацію. А. Солодка у своїх дослідженнях наголошує, що переклад юридичних термінів є актом міжкультурної комунікації різних правових систем, що потребує не лише лінгвістичної, але й глибокої правової компетентності [5, с. 225]. У перекладах міжнародних договорів та угод, типові помилки виникають через неповне розуміння прагматичного контексту. Так, терміни *equity, tort, consideration, writ, abishring* не мають точних українських відповідників, що вимагає від перекладача концептуальної реконструкції правової категорії, а не буквального перекладу. Отже, еквівалентність у правничому дискурсі є не лінгвістичною, а концептуальною [1, с. 20].

Правнича лінгвістика розглядає мову як найважливіший засіб правової комунікації, правового пізнання та передачі правової інформації у суспільстві. За Н. Клещенко найкращий підхід до перекладу ґрунтується на положенні, що юридичні терміни становлять складову понятійного апарату права та інтегруються в систему нормативно-правової термінології за умови їх офіційного нормативного закріплення. Відповідно, вони мають відповідати основним критеріям системності – цілісності, структурній організованості та ієрархічності правових понять. Логічна взаємопов'язаність і впорядкованість юридичних термінів розглядаються як

об'єктивна закономірність їх функціонування в межах правового й законодавчого дискурсу. Елементи модальності (*може бути визнано, слід вважати*) формують відчуття обережності або невизначеності, що, у свою чергу, впливає на легітимність юридичної комунікації в очах суспільства [3, с. 6-8].

І. Кочан звертає увагу на лінгвістичні особливості правничої термінології, зокрема на питання її історії, формування та становлення, точність і нормативність окремих термінів, а також мовні особливості окремих правничих терміносистем. Дослідниця підкреслює важливість збереження національних особливостей української правничої термінології при її модернізації та уніфікації відповідно до європейських стандартів [2, с. 113-114]. Збереження національної ідентичності юридичної термінології має не лише лінгвістичне, але й політичне значення, оскільки мова права відображає суверенітет держави у правовому полі. Тому під час уніфікації з європейськими нормами доцільно застосовувати принцип «адаптивного перекладу» – відтворення поняття з урахуванням національної правової традиції.

У праці «Українське термінознавство», створеній у співавторстві Т. Панько, І. Кочан та Г. Мацюк, системно висвітлено питання формування української юридичної термінології в контексті загального розвитку термінологічної науки [4, с. 45]. Автори наголошують на необхідності упорядкування юридичної термінології на основі попереднього аналізу понять, їх глибокої наукової розробки, класифікації і диференціації. Найбільша нестандартизованість спостерігається у сфері адміністративного та процесуального права, де юридичні поняття часто мають різні визначення в різних нормативних актах. Це свідчить про необхідність створення єдиного національного термінологічного стандарту.

Таким чином, дослідження юридичної термінології у сучасній лінгвістиці є комплексним і багатоаспектним, що охоплює структурний, семантичний, функціональний та когнітивний виміри. Важливою залишається проблема упорядкування української юридичної термінології, розробки термінологічних стандартів та вироблення методологічних засад її дослідження в контексті розвитку юридичної лінгвістики як самостійної міждисциплінарної галузі.

Література

1. Бондарчук, Ю. А., Бороліс, І. І., Вишневська, М. О. Англо-український словник юридичних термінів. Київ, 2021. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/19921/1/AUSYuT_NP_2021.pdf (дата звернення: 27.10.25)
2. Кочан, І. Правнича термінологія крізь призму лінгвістики. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 791, 2014. 112–117. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CN
R=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VNULP
UT_2014_791_25 (дата звернення: 28.10.25)

3. Клещенко, Н. О. Підходи до уніфікації юридичної термінології. *Держава та регіони. Серія: Право*, № 4, 2021, с. 6–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2021_4_3 (дата звернення: 29.10.25)

4. Панько, Т. І., Кочан, І. М., Мацюк, Г. П. Українське термінознавство: підручник. Львів: Світ, 1994. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kochan_Iryna/Ukrainske_terminoznavstvo_vchora_sohodni_zavtra.pdf (дата звернення: 29.10.25)

5. Солодка, А. К. Переклад лінгвоправових явищ як акт міжкультурної комунікації різних правових систем. *Часопис Київського університету права*, 2, 2023. DOI: <http://dx.doi.org/10.36695/2219-5521.2.2023.48> (дата звернення: 30.10.25)

Олена Плотнікова,

студентка ОС Магістр

ОП «Переклад (англійська, німецька)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ЯК ПЕРЕКЛАСТИ “д/ДРАКОША” НА АНГЛІЙСКУ МОВУ:

ДО ПИТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ КАЗОК ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

HOW TO TRANSLATE "d/DRAKOSHA" INTO ENGLISH: ON THE ISSUE OF CULTURAL ADAPTATION IN THE TRANSLATION OF FAIRY TALES. This study addresses the challenges of culturally adapting the Ukrainian diminutive zoonym “d/Drakosha” into English, focusing on the specialized requirements of children's literature. Since the emotional function of the Ukrainian suffix “-osha” lacks a direct equivalent, the research advocates for a creative transformation strategy. The proposed innovative solution, “Dragonette,” utilizing the English diminutive suffix “-ette,” serves as an effective example of component translation, successfully achieving functional equivalence and cultural acceptability for the target audience.

Key words: *children's literature translation, cultural adaptation, diminutives, onomastics, functional equivalence, creative transformation, zoonym, domestication, translation precedent.*

Ключові слова: *переклад дитячої літератури, культурна адаптація, зменшувально-пестливі форми, ономастика, функціональна еквівалентність, креативна трансформація, зоонім, доместикація, перекладацький прецедент.*

Переклад дитячої літератури є складним лінгвокультурним процесом, який вимагає від перекладача не лише мовної компетентності, але й високого рівня креативності, особливо при

роботі з власними назвами, що несуть емоційне та оцінчне навантаження. Предметом цього дослідження є вирішення проблеми перекладу українського зменшувально-пестливого зооніму "Дракоша" (з суфіксом -оша) на англійську мову. Даний димінутив є ключовим для формування позитивного, лагідного образу персонажа у казковому тексті. Переклад дитячої літератури вимагає збереження не лише змісту, а й жанрово-стилістичних особливостей, зокрема емоційно-оцінної функції власних назв. Специфічний український зменшувально-пестливий зоонім "Дракоша" (з суфіксом -оша) створює складний виклик, оскільки його емоційне забарвлення не має прямого функціонального еквівалента в англійській мові. Це вимагає відходу від стандартних методів. Як зазначає А. Вознюк, "особливі труднощі виникають при перекладі власних назв, неологізмів та фігуративної мови" [2, с. 147–149] оскільки часто відсутні прямі еквіваленти, зрозумілі для дитячого читача.

Проблема полягає у відсутності прямого функціонального еквівалента суфікса -оша в англійській мові, що робить неприйнятними стандартні методи: транскрипція (*Drakosha*) втрачає зменшувально-пестливу функцію, а генералізація (*The Dragon*) нівелює емоційний зв'язок із читачем. Тому виникла необхідність у креативній трансформації, яка вимагає, за словами Н. Дячук, "глибокого розуміння обох мов та чіткого усвідомлення культурних нюансів" [3, с. 40].

Мета дослідження – обґрунтувати вибір новаторського перекладацького рішення, яке забезпечує функціональну еквівалентність та культурну адаптацію образу "Дракоша" і збереження функції димінутива. Згідно з теорією Р. Зорівчака, у перекладі ономастичних реалій часто використовується метод комбінованого перейменування, що дозволяє не лише ідентифікувати персонажа, але й підкреслити його характерні риси [4, с.3-9]. Варіант, використаний у перекладі книги С. Плотнікова «Queen Bee: A Fairy Tale for adults about children» (пер. Плотнікова О., 2023), – "Dragonette". Це рішення демонструє глибоке розуміння обох мов, а також має функціональну еквівалентність: суфікс -ette (як у *statuette*, *kitchenette*) є одним із небагатьох продуктивних суфіксів у сучасній англійській мові, що здатний передавати значення зменшення та пестливості, що ідеально відповідає функції українського -оша. У цьому випадку було застосовано стратегію компонентного перекладу. Варіант "Dragonette" є прикладом вдалої доместикації (культурної адаптації), оскільки суфікс -ette ефективно переносить значення зменшення та пестливості, що відповідає функції українського -оша, він зрозумілий і прийнятний для цільової аудиторії, що відповідає вимозі про збереження естетичного впливу на юних читачів.

Креативний прецедент: Оскільки "Dragonette" не є існуючим перекладацьким прецедентом, це рішення ілюструє, як кваліфікований перекладач може створити функціональний еквівалент там, де він відсутній. Це узгоджується з тезою Ю. Куковинця про

те, що при перекладі експресивних елементів "експресивна форма може бути важливішою за зміст", що вимагає заміни оригінального елемента новим [6, с. 22–31]. Переклад "Дракоша" як "Dragonette" є успішною креативною трансформацією, яка доводить, що для збереження емоційної насиченості казкового тексту перекладач має право застосовувати новаторські методи для збереження естетичного впливу, створюючи нові ономастичні еквіваленти [4, с. 3–9]. Це рішення гармонійно збалансовує точність із культурною адаптацією, що є ключовим критерієм в перекладі дитячої літератури [1, с.341–345]. Застосований підхід є цінним внеском у дослідження перекладу димінутивів та ономастики в дитячій літературі, підкреслюючи роль лінгвістичної креативності як визначального фактора успіху.

Література

1. Plotnikov S.. Queen Bee: A Fairy Tale for adults about children / Серж Плотніков. Переклад з української Плотнікова Олена. North Staffordshire Press, 2023. 1-167.
2. Вознюк А. Критерії застосування перекладацьких стратегій у ході перекладу дитячої художньої літератури. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 32, 2018. 147–149.
3. Дячук Н. Виклики та стратегії перекладу дитячої літератури. Актуальні питання іноземної філології, 21, 2024. 39-43.
4. Зорівчак Р. Перекладна література для дітей як чинник формування особистості. Іноземна філологія. 119, 2007. 3–9.
5. Колодій Є. О. Специфіка перекладу дитячої літератури. Актуальні питання гуманітарних наук. 29, 2020. 341–345.
6. Куковинець Ю. А. Відтворення комічного ефекту та каламбурів у перекладі анімаційних фільмів. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського 32, 2021. 22–31.

Володимир Прокопенко,

студент ОС Магістр

ОП «Переклад (англійська, німецька)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ТИПИ ПЕРЕКЛАДІВ ІТ-ТЕКСТІВ

*TYPES OF IT TEXTS TRANSLATION. The field of Information Technology presents a wide array of texts requiring translation, demanding varied approaches based on their purpose, audience, and content. This paper analyzes different types of IT text translation, focusing on **technical translation, localization**, and the specific requirements for translating **marketing, educational, legal**,*

and cybersecurity materials. Understanding these distinctions is crucial for professional translators to ensure high-quality and effective communication in the IT industry.

Keywords: *technical translation, localization, IT texts, user interface translation, cybersecurity, marketing translation.*

Ключові слова: *технічний переклад, локалізація, IT-тексти, переклад інтерфейсу користувача, кібербезпека, маркетинговий переклад.*

У сфері інформаційних технологій існує різноманіття текстів, які потребують перекладу, і залежно від їхнього призначення, аудиторії та змісту застосовуються різні підходи до перекладацької діяльності. Аналіз різних типів перекладів IT-текстів є важливим для розуміння специфіки роботи перекладача в цій галузі [1, с. 65].

Одним з основних типів є технічний переклад, який охоплює переклад інструкцій користувача, посібників з експлуатації, технічних специфікацій, описів продуктів, патентів, наукових статей та інших документів, що містять спеціалізовану термінологію. Основною метою технічного перекладу є точне та однозначне передання технічної інформації мовою перекладу, забезпечуючи правильне розуміння змісту фахівцями або користувачами [4, с. 10]. При цьому особлива увага приділяється збереженню термінологічної єдності та відповідності галузевим стандартам. Як приклад можна навести переклад посібника з використання (User Manual) для мережевого маршрутизатора. Важливо точно передати такі терміни, як «пропускна здатність» (Bandwidth), «прошивка» (Firmware), «мережевий протокол» (Network Protocol), уникаючи двозначності, яка може призвести до неправильного налаштування обладнання.

Іншим важливим типом є локалізація, яка є ширшим поняттям, ніж просто переклад [3, с. 15]. Локалізація передбачає адаптацію продукту (програмного забезпечення, веб-сайту, відеогри тощо) до лінгвістичних, культурних, технічних та інших вимог цільового ринку [2, с. 62]. Це включає не лише переклад тексту інтерфейсу користувача, довідкової документації та маркетингових матеріалів, але й адаптацію формату дат, часу, валют, одиниць вимірювання, графічних елементів та інших елементів, що можуть відрізнятися в різних культурах. У сфері IT локалізація є надзвичайно важливою для забезпечення зручності використання продуктів користувачами в різних країнах. Приклад локалізації: Локалізація програмного забезпечення вимагає не лише перекладу кнопок та меню, але й зміни регіональних форматів. Наприклад, в американському стандарті дата може бути записана як MM/DD/YYYY, тоді як для українського користувача правильним форматом буде DD.MM.YYYY. Крім того, перекладач повинен врахувати культурну доречність графічних елементів чи використання певних кольорів.

Окремо можна виділити кілька спеціалізованих видів перекладу IT-текстів, кожен з яких має свою унікальну мету та вимоги. До них належить переклад маркетингових матеріалів

у сфері ІТ. Метою такого перекладу (рекламні брошури, описи продуктів на веб-сайтах, прес-релізи) є не лише передання інформації про продукт, але й переконання потенційних клієнтів у його перевагах, що вимагає від перекладача розуміння принципів маркетингу та особливостей цільової аудиторії. Приклад маркетингового перекладу: Переклад рекламного слогана про хмарний сервіс вимагає креативної адаптації. Англійський вираз «Future-proof your data» може бути адаптований для української аудиторії як «Забезпечте надійний захист ваших даних на майбутнє», а не просто як незрозуміла калька. Існує також переклад навчальних матеріалів з ІТ, таких як онлайн-курси, де важливо забезпечити ясність та доступність викладення матеріалу для учнів, враховуючи їхній рівень підготовки та культурні особливості. В ІТ-сфері часто виникає потреба в перекладі юридичних документів, таких як ліцензійні угоди, умови використання, політики конфіденційності. Цей тип перекладу вимагає особливої точності та знання юридичної термінології обох мов, оскільки будь-яка неточність може мати серйозні наслідки. Важливим аспектом є також переклад інтерфейсів користувача (UI) програмного забезпечення та веб-сайтів. Тут ключовим є забезпечення інтуїтивно зрозумілої навігації та використання термінології, яка є звичною для цільової аудиторії. Приклад перекладу UI: При перекладі мобільних додатків перекладач має враховувати обмеження за довжиною рядка. Слово «Login» має бути перекладене як «Вхід» (коротко), а не «Увійти до системи». Також, у контексті кібербезпеки особливого значення набуває переклад документів кібербезпеки, таких як попереджувальні повідомлення та інструкції з безпеки. Неточний переклад у цій сфері може призвести до серйозних наслідків, тому вимагає від перекладача високої відповідальності та глибокого розуміння предметної області.

Таким чином, різноманіття ІТ-текстів вимагає від перекладача поєднання технічної точності, лінгвістичної майстерності та культурної адаптації. Успішний переклад в ІТ-сфері є ключовим чинником забезпечення коректної роботи програмних продуктів та ефективної комунікації зі світовою аудиторією. Цільовий текст має передавати таку саму комунікативно релевантну інформацію, як і вихідний текст [1, с. 68].

Література

1. Григоров, С. М. **Особливості перекладу науково-технічної літератури в галузі комп'ютерних технологій.** *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.* Серія «Філологічні науки», 2018, № 1, с. 65–70.
2. Полякова, Н. В. **Локалізація як вид перекладацької діяльності в ІТ-сфері.** *Філологічні трактати*, 2021, Т. 13, № 4, с. 61–68.
3. Esselink, B. **A Practical Guide to Localization.** Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2000. 367 p.

4. Hutchins, J., Somers, H. **An Introduction to Machine Translation**. London: Academic Press, 1992. 362 p. (Актуально для розуміння специфіки технічних текстів).

Артем Сафронов,

студент ОС Магістр,

ОП «Англійська мова, зарубіжна література та компаративістика»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ПРАГМАТИЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ В ОФІЦІЙНОМУ СТИЛІ

PRAGMATIC AND COMMUNICATIVE ASPECTS OF ENGLISH-LANGUAGE DISCOURSE IN THE OFFICIAL STYLE. This thesis examines the pragmatic and communicative features of English official-style discourse. It analyzes politeness strategies, pragmatic markers, as well as characteristic lexical and syntactic means of formal English. The study highlights how clarity, precision, and etiquette in language ensure effective official communication.

Ключові слова: офіційно-діловий стиль, англomовний офіційний дискурс, ввічливість, прагматичні особливості, лексичні засоби, синтаксичні засоби.

Key words: official business style, English official discourse, politeness, pragmatic features, lexical means, syntactic means.

Офіційно-діловий стиль англійської мови – це функціональний різновид мовлення, що обслуговує сферу ділових, правових, дипломатичних комунікацій. Для нього характерні нейтральність, точність і ясність викладу, стандартизованість висловлень, відсутність емоційно забарвленої лексики. Мовлення набуває формально-логічного характеру; переважають факти й чіткі формулювання, уникнення двозначності. Задля однозначного розуміння, тексти насичені термінами, які в межах свого фахового контексту мають єдине тлумачення.

Мета дослідження – проаналізувати особливості офіційно-ділового стилю англійської мови, зокрема його лексичні, граматичні та прагматичні характеристики, а також визначити специфіку стратегій мовленнєвої ввічливості, що застосовуються в діловому та дипломатичному листуванні для забезпечення точності, нейтральності й ефективності.

Документи і листи, як правило, дуже структуровані: текст поділяється на параграфи, пункти, підпункти, що логічно впорядковують інформацію. Високий рівень стандартизації проявляється у використанні типових кліше та канцеляризмів – сталих мовних зворотів, прийнятих у діловому листуванні. Наприклад, початкові фрази в листах на кшталт «*We are writing in reference to...*», «*Pursuant to your request, ...*» є звичними формулами офіційного дискурсу. Часто вживаються аббревіатури для стиснення інформації (напр., *UN, Inc., ASAP*), а

також складені назви посад, установ тощо; це робить текст лаконічнішим, не втрачаючи зрозумілості для адресата. Офіційність стилю підкреслюється також певними архаїчними або запозиченими словами (напр., *hereby, thereof, aforementioned*), що надають документам відтінку традиційності. Натомість емоційні або розмовні вирази майже не зустрічаються, за винятком усталених ввічливих фраз, які, хоча й мають образність, сприймаються нейтрально (напр., фраза «*We were glad to receive your letter*» не передає буквального захоплення, а є формулою ввічливості).

Прагматичні особливості офіційного дискурсу проявляються у доборі мовних засобів, що враховують статус адресата і прагнення встановити діловий тон спілкування. Важливою складовою є стратегії мовленнєвого етикету (ввічливості), покликані пом'якшувати вимоги та підтримувати взаємну повагу. У формальному листуванні й документах переважає негативна ввічливість – стратегія, орієнтована на ненав'язливість і пошану до автономії співрозмовника. Це досягається через уникнення прямого наказу чи прохання, заміну їх на опосередковані конструкції («*Could you please provide...?*» замість прямого «*Provide...*»), через імперсоналізацію учасників (вживання пасивів, безособових зворотів: «*It is recommended that...*» замість «*We recommend that you...*») та підкреслення поваги до адресата (вибачення, використання ввічливих звернень на кшталт «*Sir/Madam*») – усе це типові ознаки ввічливої офіційної комунікації [1, с. 40]. У ділових листах часто вживаються модальні дієслова та умовні конструкції, що пом'якшують категоричність: напр., замість імператива «*Send us the data by Friday*» коректніше: «*We would be grateful if you could send the data by Friday*» – тут прохання оформлено як вираження вдячності наперед, що знімає тиск прямої вимоги. Такі формули ввічливості є усталеними і зрозумілими носіям мови, вони забезпечують офіційний тон без образливо. Принцип ввічливості в офіційному стилі переважає навіть при передаванні негативних новин чи зауважень: пряmlinійність розглядається як недоречна. П. Браун та С. Левінсон у теорії ввічливості відзначають, що вибір стратегії залежить від «вагомості» мовленнєвого акту: чим більш загрозливим для «обличчя» є повідомлення, тим більше мовці схильні використовувати пом'якшувальні, ввічливі форми [2, с. 105].

Отже, сучасні дослідження підтверджують, що обидва типи ввічливості – і негативна (формальна стриманість), і позитивна (дружня приязність) – присутні в англomовному офіційному листуванні. Зокрема, встановлено, що носії англійської мови у бізнес-комунікації часто обмежуються необхідним рівнем ввічливості, тоді як представники інших культур іноді вживають більше позитивно-ввічливих засобів (наприклад, компліменти, неформальні ввічливі нотки) для налагодження контакту. Соціальна дистанція і статус адресата впливають на вибір мовних форм: що офіційніші стосунки, то більше мовці покладаються на нейтральні або негативно-ввічливі стратегії і суворо дотримуються етикету [3, с. 50].

Література

1. Габелко О. М. Категорія ввічливості як складова мовного етикету в сучасній англійській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2012. №23. С. 39–41.
2. Brown P., Levinson S. Politeness: Some universals in language usage. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 345 p.
3. Goudarzi E., Ghonsooly B., Taghipour Z. Politeness strategies in English business letters: a comparative study of native and non-native speakers of English. *Psychology of Language and Communication*. 2015. Vol. 19, No. 1. P. 44–57.

Валерія Свиницька,

студентка ОС Магістр,

ОП «Переклад (англійська, німецька)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

FEATURES OF LEGAL TRANSLATION

The article analyzes the main features of legal translation and its specific linguistic characteristics. It focuses on the importance of legal terminology, the problem of legalese, and the need for accuracy and clarity. The paper also highlights the cooperation between translators and lawyers to ensure high-quality legal translations.

Keywords: *legal translation, legal terminology, legalese, accuracy, clarity.*

Legal discourse is defined by its cognitive and imperative nature. Legal terms form the core of its informational content, complemented by field-specific vocabulary corresponding to particular areas of law. These lexical elements are generally translated through clear and consistent equivalents. Legal texts have a high degree of translatability, clichéd forms containing information that must be presented in a fixed manner, in accordance with strict conventions. They are characterised by neutral colouring and specific syntactic features (mainly simple sentences, a large number of homogeneous members in a sentence, etc.).

In addition, the complexity of legal translation is due to the complexity of the language used. Here, specialists most often encounter legalese – “the formal and technical language used by lawyers, judges, and legal professionals in legal documents, laws, and communications” [5]. The typical person finds it difficult to understand this. The use of Latin, old, or overly complex terms when simpler and better English is available is one of the fundamental hallmarks of classic legalese.

Considerable attention is devoted to legal terminology translation, as it reveals distinctions between socio-political and legal systems. This process involves translating legal texts to ensure the exchange of legal information across languages. Law is a subject area related to the socio-political,

historical and cultural characteristics of a country, which is why legal translation is considered one of the most difficult types of text translation [1, p.127].

To adequately convey legal information, legal translation must be particularly accurate, clear and reliable. For example, a translator familiar with legal terminology will easily translate such combinations as *therapy*, *police officer*, *profiling*, *police discreteness*, *health screening*, which in a legal text mean *перевиховання*, *офіцер поліції*, *психологічне тестування ув'язнених*, *повноваження поліції*, *медичне обстеження*.

For effective legal translation, familiarity with legislative definitions may be sufficient. However, this leads to challenges in accurately interpreting and selecting legal concepts, raising the issue of whether translation should be done by lawyers or professional translators.

Due to the need for specialized knowledge, legal translations are often carried out by lawyers, particularly within the EU, where they review or perform translations in institutions such as the Court of Justice. Ukraine lacks leading specialists in legal translation, both theorists and practitioners. Therefore, the optimal option is usually used, where an experienced professional translator translates a legal text and a lawyer who understands the legal system of the country whose text is being translated edits it. This cooperation results in a true translation. A striking example of such cooperation is the work of the State Department for the Adaptation of Legislation of the Ministry of Justice of Ukraine, where specialists – lawyers, philologists and translators – work on translations of *acquis communautaire* acts into Ukrainian and, conversely, Ukrainian regulatory and legal acts adapted to the *acquis communautaire* requirements into English [4].

The term *Crime Index* is quite interesting – it's a list of the eight most serious crimes, including four types of crimes against persons (murder, sexual assault, robbery, aggravated assault) and four against property (burglary, larceny, car theft, arson). Accordingly, Index crimes are the types of crimes listed above. This example clearly demonstrates the discrepancy between some norms of criminal justice in the United States and Ukraine [3]. Therefore, when translating legal texts, specialists wonder why such serious crimes under Ukrainian law as kidnapping of children, all drug offences, unlawful use of weapons, are not included in the list of so-called “index” (i.e., most serious) crimes [2].

Therefore, the complexity of legal translation lies in the need for deep legal knowledge and high accuracy. The translator must convey the meaning precisely, structure the text logically, and avoid ambiguities. Even minor inaccuracies can alter the legal meaning of a document, so clarity of expression and consideration of differences between legal systems are essential.

Література

1. Желясков В.Я. Труднощі й особливості перекладу текстів, що належать до галузі права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія*. 2015. № 18. Том 2. С. 127.
2. Калюжна В.В. Стил ь англ омовних документів. Київ: Наукова думка, 1982. 88 с.
3. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.
4. Саповський І. Історико-політичний аспект перекладу юридичної термінології. URL: <http://www.perklad.kiev.ua/theory/aspect.htm> (дата звернення 02.11.2025)
5. «Legalese». *Merriam-Webster.com Legal Dictionary*, Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/legalese> (дата звернення 30.10.2025)

Інна Трофименко,

студентка ОС Бакалавр,

«Новогрецька мова та література, англійська мова, переклад»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД ТА РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

MACHINE TRANSLATION AND THE TRANSLATOR'S ROLE IN THE AGE OF GLOBALIZATION: CHALLENGES AND PROSPECTS OF PROFESSIONAL TRANSFORMATION.

The article examines the transformation of the translation profession under the influence of globalization and artificial intelligence technologies. The advantages and limitations of modern machine translation systems are analyzed. Special attention is paid to the challenges faced by professional translators and the new competencies required in the digital age. The prospects for human-machine collaboration in translation are outlined.

Keywords: *machine translation, globalization, artificial intelligence, translator's role, post-editing, professional competencies.*

Ключові слова: *машинний переклад, глобалізація, штучний інтелект, роль перекладача, постредагування, професійні компетенції.*

У статті аналізується трансформація професії перекладача в умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій штучного інтелекту. Розглядаються можливості й обмеження сучасних систем машинного перекладу, а також нові компетенції, яких потребує перекладач для ефективної роботи у цифровому середовищі. Акцентовано увагу на тому, що машинний переклад не замінює людської творчості, культурної чутливості та критичного мислення, а формує новий формат співпраці «людина — технологія».

Глобалізація радикально змінила ландшафт міжкультурної комунікації, зумовивши експоненційне зростання потреби в перекладі. Водночас стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту, зокрема нейронного машинного перекладу, поставив під сумнів традиційну роль перекладача. Системи на кшталт DeepL, Google Translate та великі мовні моделі (ChatGPT, Claude) досягли рівня якості, який ще десятиліття тому здавався неможливим. Це актуалізує питання про майбутнє професії перекладача та необхідність переосмислення його ролі в умовах цифрової трансформації.

Важко уявити міжкультурну комунікацію без використання перекладу, але набуття навичок перекладача вимагає багато часу та зусиль. Тому важко переоцінити важливість вивчення та вирішення проблем, пов'язаних з машинним перекладом, а також важливість його практичного застосування для подолання мовного бар'єру. [3]

Сучасні системи машинного перекладу демонструють вражаючі результати завдяки використанню трансформерних архітектур та навчанню на величезних масивах даних. [1] Переваги машинного перекладу очевидні: швидкість обробки великих обсягів тексту, доступність, підтримка понад ста мов, постійне вдосконалення алгоритмів. Однак глибокий аналіз виявляє системні обмеження AI-систем.

Машинний переклад залишається вразливим у сферах, що вимагають культурної компетенції. AI не здатний адекватно інтерпретувати культурні реалії, ідіоми, каламбури, підтекст та емоційне забарвлення [2]. Особливо проблемним є переклад художніх текстів, де важлива не лише семантична точність, а й естетична функція мови. Крім того, машинний переклад може генерувати фактичні помилки, особливо в термінологічно насичених текстах (юридичних, медичних, технічних).

Тож людський фактор залишається визначальним. Відповідно, трансформації зазнає і професія перекладача. Незважаючи на ці обмеження, йдеться не про занепад професії, але її еволюційний розвиток. Перекладач перестає бути виконавцем рутинної роботи і стає куратором якості, культурним медіатором, експертом з локалізації. Виникає нова спеціалізація – post-editing, редагування машинного перекладу, що поєднує швидкість AI з людською компетенцією.

Виклики для сучасного перекладача є численними. По-перше, це необхідність опанування нових технологій: CAT-tools, систем управління термінологією, AI-асистентів. По-друге, зміна економічної моделі ринку: демпінг цін через доступність безкоштовних систем МП, необхідність конкурувати швидкістю виконання. По-третє, етичні дилеми: питання конфіденційності при використанні онлайн-систем, відповідальності за якість AI-перекладу, авторських прав. [4]

Водночас відкриваються нові можливості. Перекладачі можуть зосередитися на складних, творчих завданнях, де людський фактор незамінний: літературний переклад, локалізація маркетингових матеріалів, переклад для юридичних процесів, культурна адаптація контенту. Зростає попит на гібридні компетенції: поєднання лінгвістичної експертизи з технологічною грамотністю.

Таким чином, майбутнє перекладу лежить у площині співпраці людини та машини. AI бере на себе рутинну роботу, людина забезпечує культурну адекватність, креативність, етичну відповідальність. Професія перекладача не зникає, а еволюціонує, вимагаючи нових компетенцій: критичного мислення, технологічної грамотності, глибокого розуміння культурних контекстів. Освітні програми з перекладу повинні інтегрувати навчання роботі з AI-інструментами, post-editing, цифрову етику. Лише така адаптація забезпечить конкурентоспроможність перекладачів у глобалізованому цифровому світі.

Література

1. Castilho S., Doherty S., Gaspari F., Moorkens J. Approaches to Human and Machine Translation Quality Assessment. Translation Quality Assessment: From Principles to Practice. Springer, 2018. P. 9-38. https://doi.org/10.1007/978-3-319-91241-7_2
2. Koehn P. Neural Machine Translation. Cambridge University Press, 2020. www.cambridge.org/9781108497329
3. Yablochnikova, V. (2024). МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД ПРОТИ ЛЮДСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ. Наукові записки. Серія: Філологічні науки, (210), 45–49. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-210-6>
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Тема 3.3. Переклад і редагування наукових текстів. – URL: <https://westudents.com.ua/glavy/11323-tema-33-pereklad-redaguvannya-naukovih-tekstiv.html>

Аріна Абуладзе,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Філологія. Англійська мова і література. Перекладознавчі студії»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕМИ ШОТИ РУСТАВЕЛІ «ВИТЯЗЬ В
ТИГРОВІЙ ШКУРІ» АНГЛІЙСЬКОЮ ТА УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ**

PECULIARITIES OF THE TRANSLATION OF SHOTA RUSTAVELI'S POEM 'THE KNIGHT IN THE PANTHER'S SKIN' INTO ENGLISH AND UKRAINIAN: A COMPARATIVE ASPECT. The article is devoted to a comparative analysis of the translations of Shota Rustaveli's poem 'The Knight in the Panther's Skin' into Ukrainian and English. The paper analyzes the approaches of Mykola Bazhan and Marjory Wardrop to rendering key concepts, poetic images, and cultural symbols. The analysis demonstrates how linguistic and cultural peculiarities influence the reproduction of the original's meaning and spirit.

Keywords: *translation, lexeme, Bazhan, Wardrop, The Knight in the Panther's skin*

Ключові слова: *переклад, лексема, Бажан, Уордроп, Витязь в тигровій шкурі*

Шота Руставелі – один із найвідоміших класиків грузинської літератури XII століття. Його поема «*ვეფხისტყაოსანი*», або «Витязь у тигровій шкурі», – це не просто героїчний епос. Через мову Руставелі показує своє розуміння честі, дружби, кохання та людської гідності. Тому переклад його поеми – це не просто передача сюжету іншою мовою, а справжнє тлумачення світогляду автора. Від вибору перекладача залежить, як саме сучасний читач зрозуміє і відчужить сенс твору.

Я розглядаю два переклади: англійський – Марджорі Уордроп і український – Миколи Бажана. Обидва мають велику цінність, але дещо відрізняються – у лексемах, у виборі слів, через які і проявляється світоглядна різниця.

Одним із найцікавіших, на мою думку, прикладів є слово «*მიჯნური*» (міджнурі). У грузинській мові воно означає людину, що ошаленіла від кохання. У Бажана це слово не перекладено, а залишене в оригінальній формі – «міджнур» або «міджнура». Так перекладач зберігає східний колорит і філософську глибину цього поняття. Воно не просто означає «закоханого» – це цілий стан душі, пристрасть, що межує зі священним безумством. Такий підхід показує, що Бажан не намагається спростити оригінал, а передає його культурну унікальність.

У перекладі Марджорі Уордроп слово «მოჯნური» перекладено як «lover» [1, с. 5], тобто просто «коханець»

Важливо й те, що Руставелі сам пояснює це слово у поемі:

«მოჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა» [3], що Бажан перекладає як: «По-арабському шаленець і міджнур слівце одне» [2]. Уордроп подає це як: «In the Arabic tongue they call the lover 'madman', because by non-fruition he loses his wits» [1, с. 5]. Тут ми бачимо повну смислову відповідність обох перекладів, хоча Уордроп обирає більш аналітичну, пояснювальну форму.

Назва самої поеми «ვეფხისტყაოსანი» (*Vepkhist'q'aosani*). У перекладі Бажана вона звучить як «Витязь у тигровій шкурі». Грузинське слово «ვეფხო» означає “тигр”, а «ტყაოსანი» – «той, хто носить шкуру». Бажан адаптує назву до української традиції, вводячи слово «витязь», яке ближче до нашого культурного уявлення про благородного воїна. Уордроп перекладає назву як «The Man in the Panther's Skin». Вона пояснює, що обрала саме «panther», а не «tiger», посилаючись на античні образи: «Bacchus was a man in the panther's skin; so, too, was Jason» [1, с. 15]. Таким чином, її переклад підкреслює універсальність героїчного образу.

Ще один приклад – лексема «თმობა» (*тмоба*), що означає терпіння, стриманість, здатність переживати образи. У рядку, де в оригіналі йдеться: «თმობამცა ჰქონდა მრავალთა წყენათა» [3], Бажан перекладає: «мусить знести горе, злидні й тугу» [2]. Замість узагальненого «багато образ» додає конкретики, і таким чином створює емоційне підсилення для українського читача. Марджорі Уордроп передає зміст цього поняття як “to endure and undergo many afflictions” [1, с. 5]. Її переклад більш абстрактний і філософський, відображає ідею витривалості.

Далі – відомий афоризм Руставелі: «ლეკვი ღომისა სწორია, ძუ იყოს, თუნდახვადია» [3]. В перекладі Бажана він звучить так: «В лева рівні левенята – чи самець то, чи самиця» [2]. Уордроп перекладає цей рядок як: «The lion's whelps are equal (alike lions), be they male or female.» [1, с. 8]. Тобто зміст збережено цілком, але увага приділяється більше відносинам між батьками і дітьми. Руставелі таким чином намагався сказати, що цариця Тамар рівна своєму батькові, незважаючи на те, що є жінкою.

Ще одна цікава деталь – «შიშერი» (*шимшері*), що означає вигнуту східну шаблю або ятаган. В оригіналі: «შუბისა, ფარ-შიშერისა» – дослівно: «спис, щит і шимшері». Бажан перекладає це як: «носить спис, і меч, і щит» [2].

Уордроп у головному тексті також вживає слово *sword*, але додає примітку: "*shimsheri, a curved Eastern sword*" [1, с. 273], тобто «вигнутий східний меч». Вона, як і Бажан, адаптує переклад до європейського сприйняття, зберігаючи при цьому пояснення в коментарі.

Далі розглянемо слово «**მონება**» (**монеба**), яке означає рабство або служіння. У перекладі Бажана: «Славить трьох героїв саяних, мов раби ті, – в дружбі вірних» [2]. Уордроп перекладає цей вираз як «*tenderly indeed should we cherish his memory and that of the three starlike heroes wont to serve one another.*» [1, с. 2]. Тобто обидва перекладачі акцентують увагу не на рабстві, а на підтримці та відданому служінні.

І нарешті образ «**თმა-გიშერისა**» та «**გიშერის ტბა**» – буквально «волосся гішер» і «гішер-озеро», де гішер означає чорний, як ніч. Бажан передає це у рядку: «Гішер плес я взяв чорнилом» [2]. Уордроп перекладає це як: "*For ink I have used a lake of jet, and for pen a pliant crystal*" [1, с. 1]. Вона трактує «**გიშერი**» як *jet* – чорний камінь, символ нічної темряви. В її перекладі поєднується точність образу та елегантна поетичність англійської мови.

Підсумовуючи, кожен переклад створює свого «Витязя»: український читач отримує героя, близького до своєї культури, але при цьому філософська глибина оригіналу збережена, тоді як англomовний – універсального героя, вписаного у західний літературний контекст. Обидва підходи є цінними, адже вони виконують одну і ту саму місію – забезпечити нове життя твору Шоти Руставелі в іншому культурному просторі.

Література

1. Wardrop M. S. *The Man in the Panther's Skin*. London: Royal Asiatic Society, 1912. 290 p.
2. Руставелі Ш. Витязь в тигровій шкурі / переклад з груз. М. Бажана. Повний текст твору. Бібліотека української літератури УкрЛіб. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3981> (дата звернення: 28.10.2025).
3. რუსთაველი შ. ვეფხისტყაოსანი (Руставелі Ш. Витязь в тигровій шкурі). ქართული უფასო ონლაინ ბიბლიოთეკა და წიგნები. URL: [ვეფხისტყაოსანი - შოთა რუსთაველი » ACCEPT! Library - ქართული უფასო ონლაინ ბიბლიოთეკა და წიგნები](http://www.aceptlibrary.com/georgian/rustaveli) (дата звернення: 28.10.2025).

Arthur Amber,
Master's Student,
Specialty: English Language, Foreign Literature, and Comparative Studies
Mariupol State University (Kyiv), Ukraine
Natalia Horodniuk,

*Doctor of Philological Sciences, Associate Professor,
Department of English Philology,
Mariupol State University (Kyiv), Ukraine*

THE TRANSFORMATION OF THE IMAGE OF DRACULA IN ELIZABETH KOSTOVA'S NOVEL *THE HISTORIAN*

Проаналізовано образ Дракули у романі Елізабет Костової «Історик», акцентовано увагу на його трансформації від класичного готичного монстра до складної історичної та психологічної фігури. Особливе значення надається поєднанню історичних фактів про Влад Цепеша з міфологічними елементами, що надає образу глибокого символічного змісту. Дослідження підкреслює роль літератури у переосмисленні традиційних архетипів і формуванні культурної пам'яті.

Ключові слова: *світова література, Елізабет Костова, роман «Історик», неоготика, Влад Цепеш, Дракула*

Keywords: *world literature, Elizabeth Kostova, The Historian, neogothic, Vlad Țepeș, Dracula*

The image of Dracula is one of the most striking and complex characters in world literature. From the classic Gothic vampire created by Bram Stoker, this figure has undergone numerous transformations and interpretations. In Elizabeth Kostova's novel, *The Historian*, Dracula appears in a new light – as a historical figure with profound psychological and mythological undertones.

In classical literature, Dracula is typically portrayed as the embodiment of darkness, evil, and horror, with the character's supernatural traits emphasizing his alienation and hostility toward the human world. Elizabeth Kostova moves away from this one-dimensional image, bringing readers back to the real historical prototype – Vlad Țepeș, the 15th-century Wallachian prince. His name is directly linked to the Order of the Dragon, founded by Emperor Sigismund of the Holy Roman Empire to defend Christian Europe from the threat of the Ottoman Empire. It was Vlad's father's induction into this order that gave rise to the nickname "Dracula," which literally means "son of the dragon" [1, p. 12]. Thus, even at the level of the name, Țepeș's figure acquires symbolic meaning, merging the historical fact of military confrontation with the mythological notion of the "dragon" as a representation of power and darkness.

It is the reference to historical facts that provides the foundation for a deeper and more realistic portrayal of Dracula, freeing him from stereotypes and revealing the character's inner motives and contradictions. The Nuremberg pamphlets, which describe Vlad's horrific crimes – such as the burning of hundreds of youths or the nailing of turbans to the heads of Ottoman envoys – illustrate the ruler's cruelty. These gruesome scenes appear not only as historical testimonies but also as part

of a mythological narrative, in which his brutality is interpreted as something superhuman, resonating with legends about vampires.

The mythological level of the image presents Dracula as a symbol of the dark aspects of history, collective fears, and unresolved cultural traumas. In the novel, he evokes the archetype of the classic vampire and compels the reader to reflect on the nature of evil: is it truly transcendent, or does it merely mirror human fears, desires, and ambitions?

In the climactic scenes of *The Historian*, the mythological dimension of the narrative transcends the boundaries of historical reconstruction and transforms into a philosophical concept of evil. Dracula's speech – "...history teaches us that the nature of man is evil. Perfection in goodness is unattainable, but perfection in evil is real" [1, p. 289] – becomes the ideological apex of this process. In it, the ultimate fusion of the historical and the mythological is revealed: the ruler of Wallachia emerges not as a concrete figure from the past, but as an archetype – a symbol of the dark essence of existence.

A particular emphasis in the novel is placed on the psychological dimension of Vlad's character. Unlike the traditional Gothic vampire, Kostova portrays him as a human being with his own inner experiences, moral dilemmas, and fears – a trait characteristic of modern literature, which seeks to explore the depths of human nature rather than reduce a character to a stereotype. Dracula's inner world in the novel allows the reader to see the real person behind the myth, making the image more complex and realistic.

Thus, in Elizabeth Kostova's novel *The Historian*, the image of Dracula undergoes a significant transformation: from a classic Gothic vampire, he evolves into a multidimensional cultural and historical figure. The image becomes a synthesis of historical facts, psychological portrait, and mythological symbol. Rossi's statement that Dracula remains active in the present establishes him as a symbol of eternal evil that transcends temporal boundaries and disrupts the linear perception of history: "Dracula – Vlad Țepeș – is still alive" [1, p. 12]. This phrase transforms Dracula from a historical figure into a supernatural force that influences the modern world, turning him into a symbol of the idea that the past never leaves the present in peace.

References

1. Kostova E. *The Historian*. London : Sphere, 2014. 752 p. ISBN 9780751537284.

Наталія Борисова,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ВИВЧЕННЯ П'ЄСИ В. ШЕКСПІРА «РОМЕО І ДЖУЛЬЄТТА» У ШКОЛІ:

КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ

TEACHING WILLIAM SHAKESPEARE'S «ROMEO AND JULIET» IN SECONDARY SCHOOL: A COMPARATIVE PERSPECTIVE. The article investigates the methodological aspects of studying William Shakespeare's Romeo and Juliet through a comparative analysis with Gérard Presgurvic's musical. It assesses the didactic value of the adaptation as a tool to overcome students' emotional detachment from the classical text.

Ключові слова: Шекспір, мюзикл, інтермедіальність, компаративний аналіз.

Keywords: Shakespeare, musical, intermediality, comparative analysis.

Вивчення канонічних текстів світової літератури, зокрема драматургії Вільяма Шекспіра, в сучасній школі стикається з викликом хронологічної та естетичної дистанції, що ускладнює емоційне залучення учнів. Метою нашої доповіді є обґрунтування методичної доцільності залучення школярів до читання через компаративний аналіз трагедії «Ромео і Джульєтта» [1] та її інтермедіальної адаптації – французького мюзиклу Жерара Пресгюрвіка «Roméo et Juliette» [2]. Варто наголосити, що дане дослідження передуює практичній розробці уроків: ми свідомо зосередилися на теоретичному етапі, аби спершу довести дидактичний потенціал матеріалу та спростувати упередження щодо мюзиклу як «вульгаризації» класики.

Спираючись на медіа-теорію М. Маклюєна, ми розглядаємо відмінність медіумів: вербальний текст Шекспіра вимагає інтелектуального декодування, тоді як синтетична природа мюзиклу апелює до афективного сприйняття, транслюючи почуття через пряму емоційну декларацію [3, с. 7-8, 298-300]. Показовою є трансформація образу Меркуціо: від складного для розуміння іронічного інтелектуала в оригіналі («Промова про Королеву Маб») до виразника юнацького нонконформізму в арії «Les Rois du Monde». Заміна ренесансних метафор на соціальний маніфест робить конфлікт зрозумілим сучасній молоді. Ця стратегія демонструє високий ступінь актуальності для цільової аудиторії мюзиклу, якою значною мірою є молодь, вона отримала «друге життя» в сучасному медіа-просторі, стала вірусним трендом у соціальних мережах (Інстаграм, ТікТок та ін.). Впізнавання учнями знайомого треку в контексті уроку про Шекспіра провокує ефект когнітивного дисонансу, руйнуючи стереотип про архайчність твору та долаючи бар'єр відчуження.

Використання цієї композиції на початковому етапі уроку, на наш погляд, допоможе подолати початковий бар'єр відчуження, який часто виникає при вивченні класики. Момент

впізнавання учнем знайомого «вірусного треку» в контексті уроку, присвяченого Великому Барду, провокує ефект когнітивного дисонансу, що сприяє руйнуванню стереотипних уявлень про трагедію як про виключно архаїчний та віддалений від сучасності твір. Факт медійної популярності пісні слугує для учнівської аудиторії свідченням позачасової релевантності тем, порушених Шекспіром. Таким чином, використання кліпу на композицію «Les Rois du Monde» на вступній частині уроку, перетворює вивчення «Ромео і Джульєтти» у 8 класі на цікаву подорож по Вероні 16 століття разом з героями Шекспіра.

На завершальному етапі вивчення твору може стати продуктивним обговорення з учнями парадоксу: шаленого комерційного успіху та академічної критики мюзікла. Застосовані Пресгюрвіком стратегії адаптації спричинили поляризовану рецепцію, яку дослідниця К. Паравано у статті «Roméo et Juliette: A Controversial Adaptation» [4]. описує як «суперечливу» або «шизофренічну». Академічна та театральна критика (особливо британська) зустріла мюзикл вкрай негативно, звинувачуючи його в комерціалізації, спрощенні та «посередності», не гідній шекспірівського першоджерела. Масова аудиторія, навпаки, забезпечила мюзиклу шалений комерційний успіх, що засвідчило високий суспільний запит на подібну інтерпретацію. Так само у 16 столітті зустрічали твори Шекспіра його сучасники, критикували, але його п'єси збирали повну залу театру Глобус.

З методичної точки зору, введення учнів у цей критичний дискурс є важливим елементом літературної освіти. Це надає їм можливість не просто пасивно споживати історії героїв, а розвивати навички критичного мислення, формувати власну аргументовану позицію та вчитися розрізняти критерії «художньої вартості» та «масової популярності».

Література

1. Shakespeare, W. *Romeo and Juliet*. London : Pan Macmillan, 2016. 192 p.
2. Presgurvic, G. *Roméo et Juliette*. YouTube, 2011. URL: <https://youtu.be/xi21XHWV0D4> (Дата звернення: 12.11.2025).
3. McLuhan, M. *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York : McGraw-Hill, 1964. 359 p.
4. Paravano, C. *Roméo et Juliette: de la Haine à l'Amour: A Controversial Adaptation*. *Borrowers and Lenders: The Journal of Shakespeare and Appropriation*, 12(2), 2019. DOI: <https://doi.org/10.18274/SJWX7952>

Аліна Гарагата,

студентка ОС «Бакалавр»,

ОП «Усний та письмовий переклад (англійська, німецька)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

**ОБРАЗ ШАРФА У ФІЛЬМІ ЕДВАРДА БЕРГЕРА «НА ЗАХІДНОМУ ФРОНТІ БЕЗ ЗМІН»
(2022): КУЛЬТУРНИЙ ЗМІСТ І ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕМАРКІВСЬКОГО КОДУ**

THE IMAGE OF THE SCARF IN EDWARD BERGER'S FILM ALL QUIET ON THE WESTERN FRONT (2022): CULTURAL MEANING AND TRANSFORMATION OF REMARQUE'S CODE. The article analyzes the symbolism of the scarf in Edward Berger's adaptation of Erich Maria Remarque's novel. The scarf becomes a sign of memory, loss, and human warmth, reflecting the transformation of the literary code into a visual one. It also embodies the cultural intersection of German and Huguenot traditions.

Keywords: symbolism, Remarque, Berger, memory, culture.

Ключові слова: символіка, Ремарк, Бергер, пам'ять, культура.

Матеріальні символи у воєнному кінематографі мають особливе значення, адже саме через звичайні речі режисери передають глибокі емоції, пам'ять і досвід війни. Одним із таких символів у фільмі Едварда Бергера «На Західному фронті без змін» (2022) стає шарф – предмет, який з побутової деталі перетворюється на знак пам'яті, втрати та «прапором» життя, що передається тому, хто залишається жити далі, це не просто частина костюму, а свідчення людяності, він зберігає тепло навіть у світі, де панує холод, страх і смерть. Через такі деталі фільм розкриває етичний вимір війни, відмовляючись від героїчного погляду, який був типовим для багатьох екранізацій минулого, знятих у США. Нам вбачається цікавим і актуальним з'ясувати, як у фільмі формується образ шарфа, які культурні традиції він поєднує, та як через нього режисер переосмислює фінал роману Еріха Марії Ремарка «*Im Westen nichts Neues*».

У фільмі Бергера шарф, зображений як сувенір, отриманий Францом від французької дівчини, він має подвійне походження – тілесно-емоційне та культурне, виступає не просто як побутовий предмет, а як медіум людяності, носій тепла і чуттєвої пам'яті. Автор музики до фільму, Фолькер Бертельманн, говорить про головних героїв «...ти ніколи не готовий йти на війну – але це були діти, тому потрібна була музика, написана про втрату їхньої молодості, їхнього кохання, всього, що вони могли б пережити, але не пережили, тому що прийняли дурне рішення» [1]. Жіночий шарф – символ бажаного кохання, «релікт» цивільного світу, який протиставляється уніформі війни, з якої починається фільм. Перші десять хвилин про те, як її перуть, показує військову машину, в певному сенсі, як фабрику, яка знеособлює людей, перетворюючи їх на матеріал. Режисер у своїх інтерв'ю неодноразово підкреслював: «Ми не

могли зняти героїчну історію, бо для Німеччини це неможливо. Ми можемо розповідати лише історію про провину, сором і страх» [2]. Саме тому кожна деталь побуту в кадрі працює проти пафосу – шарф не символізує славу чи перемогу, а нагадує про втрату у безглуздій реальності війни кохання і тепла.

Культурне тло цього образу не випадкове. У німецькій традиції XIX–XX ст. дрібні тканинні предмети (*Liebespfand*) часто виступали знаками пам'яті, любові чи дружби. У гугенотських громадах, що переселилися до Бранденбургу після Потсдамського едикту 1685 року, тканина теж мала особливе значення: її берегли як родинну пам'ятку, символ стійкості й належності. На цьому тлі шарф у фільмі Бергера спершу зберігає «теплий» зміст – знак дому та близькості, але війна його намагається «охолодити»: зробити міткою причетності до насильства, яка переходить від солдата до солдата, стираючи імена.

У фіналі фільму ця символіка досягає кульмінації. Смерть Пола зображено без пафосу: замість патетики – тиша, приглушене світло, спокій рухів. Новобранець забирає не жетон, який ідентифікує загиблого, і не зброю, щоб продовжити вбивати, а лише шарф, символ жіночого началу – продовження життя, який пройшов через війну. Порівняно з романом Ремарка, де герой помирає «тишого дня» і його смерть розчиняється у фразі «*На Західному фронті без змін*» [3, с. 236], Бергер створює фінал, у якому смерть матеріалізується. У книзі війна стирає обличчя людини; у фільмі – залишає речовий слід, який примушує пам'ятати і жити далі.

Таким чином, шарф у фільмі Едварда Бергера стає матеріальним символом антивоєнного пафосу, він поєднує індивідуальну пам'ять і колективну провину, минуле й теперішнє, нагадуючи, що навіть у нелюдських умовах людина прагне тепла, дотику й зв'язку.

Література

1. Phillips D. 'All Quiet on the Western Front' Composer Volker Bertelmann on Destabilizing the Audience Through Music. *Awardsd Daily*. 23.02.2023. URL: <https://www.awardsdaily.com/2023/02/23/all-quiet-on-the-western-front-composer-volker-bertelmann-on-destabilizing-the-audience-through-music/> (Дата звернення: 23.10.2025).
2. Connolly K. First German film adaptation of All Quiet on the Western Front shows 'shame' of war: Edward Berger on making All Quiet on the Western Front: "We can't tell heroic war stories in Germany". *The Guardian*. 13.09.2022. URL: <https://www.theguardian.com/film/2022/sep/13/first-german-film-adaptation-of-all-quiet-on-the-western-front-shows-shame-of-war> (Дата звернення: 11.10.2025).
3. Ремарк Е.-М. На Західному фронті без змін. К.: КДС, 2017. 240 с.

Ангеліна Грекова,

студентка ОС Магістр,

ОП «Філологія. Англійська мова, зарубіжна література та компаративістика»

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

РОМАН «ІСТВІКСЬКІ ВІДЬМИ» ДЖ. АПДАЙКА ТА КІНОАДАПТАЦІЯ

ДЖ. МІЛЛЕРА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

JOHN UPDIKE'S NOVEL «THE WITCHES OF EASTWICK» AND GEORGE MILLER'S FILM ADAPTATION: A COMPARATIVE ASPECT. The theses analyze John Updike's The Witches of Eastwick and George Miller's film adaptation, focusing on how the motifs of witchcraft and sisterhood are transformed in the cinematic version.

Keywords: John Updike, George Miller, The Witches of Eastwick, adaptation, witchcraft, sisterhood.

Ключові слова: Джон Апдайк, Джордж Міллер, «Іствікські відьми», адаптація, чаклунство, сестринство.

Кіноадаптація – це формат створення фільму, серіалу, мюзиклу на основі літературного твору. Оригінал інтерпретується, маючи перероблені сцени, інакше втілення персонажів, змінений фінал і тому подібне.

У наш час можна знайти багато кіноадаптацій тих чи інших відомих книг, серій оповідань, п'єс. Як-от усесвітньо відома серія фільмів про «Гаррі Поттера» за мотивами серії книг Дж.К. Роулінг. Варто звернути увагу на те, що під час перегляду фільмів, знаючи зміст книжок, стають помітними велика кількість розбіжностей, вилучених сцен, змінених дій героїв тощо. Подібне трапляється чи не з кожною кіноадаптацією, адже режисер бачить сцену відмінно від автора книги.

Так саме й мотиви, втілені в кіноадаптації Дж. Міллера, відрізняються або ж видозмінені порівняно з ідеями та описами Дж. Апдайка в оригінальній розповіді.

Наприклад, мотив чаклування, який є невід'ємною частиною книги та фільму. Варто зауважити, що помітна різниця між тим, як це описано в романі та як це втілено на екрані.

У книзі використання чарів присутнє в кожному розділі: це маленькі чари від роздратування (епізод, коли Алекс розірвала перли та відірвала бляшку в туфлі Лавкрафт), керування силами природи (прикликання шторму Алекс на пляжі за допомогою чорнокнижних імен), лялька для притягування Алекс та Дерріла, зроблена Зукі, побутові речі (Зукі заморозувала лід); а також серйозне використання магічних сил, як-от лялька вуду для Дженні, яка стала для трьох подруг суперницею.

У фільмі ж це представлено рідше, але для зацікавлення глядача: сцена, де всі троє хотіли швидшого завершення промови й пішов дощ, хоча не було сумнівів, що це звичайне явище; розривання перлів Зукі після того, як вона проказала вголос ім'я «Дерріла».

Одним з яскравих утілень мотиву чаклування є сцена з грою в теніс. У той час як в Апдайка це перетворення грального м'ячика на різні форми, у кіноадаптації демонструється саме керування м'ячем. Завдяки магічним силам гравців він зупиняється, сповільнюється або ж летить аж за хмари, що в поєднанні з грою акторів, звуком та локацією робить гру дійсно захоплюючою, особливо завдяки тому, що вона йде не за правилами.

Також один із головних мотивів твору – мотив зурочення. У Міллера відрізняються дії та відсутні декілька персонажів, на яких направлено зурочення. Наприклад, зурочення Фелісії, яке в Апдайка згадується та описується вже після приведення його в дію: *“використовуючи Книгу загальних молитов, яку Джейн украла з єпископальної церкви, [...] вони урочисто охрестили банку з-під печива Фелісією й запили в неї різний мотлох: пір'я, голки, сміття зі старючого крихітного будиночка Зукі на Гемлок-лейн”* [1, с. 172]. У Міллера ж ця дія показано окремими напруженими сценами, які пов'язані між собою:

1. **Перша сцена:** Алекс, Зукі, Джейн та Ван Горн їдять вишні спочатку за столом, потім біля в кімнаті з басейном.

2. **Друга сцена** переплітається з першою: показано Фелісію, яка знаходиться вдома й веде свою тираду, під час якої в неї з рота починають сипатися вишневі кісточки, вишневі хвостики й потім це стає нестримним потоком.

Також варто зазначити, що у романі в об'єктів прокльону з'являлися різні дрібнички: пір'я, голочки, гумові стирачки, бджоли, метелики, кнопки.

Одним з найважливіших мотивів як в Апдайка, так і в Міллера є мотив сестринства.

Таким чином, якщо порівнювати, в романі більш глибоко описуються стосунки трьох жінок: описано ритуал їхніх традиційних посиденьок щотижня, представлено довгелезні телефонні розмови, а також неодноразово артикулюється той факт, що героїні до вподоби одна в одній фізично, пропонуються роздуми, хто кому більше подобається навіть в сексуальному плані. Навіть виринають сварки, докори і зречення однієї з сестер, що з часом дозволяє додати ще й мотив розпаду сестринства.

На відміну від достатньо відвертої та агресивної поведінки ковену Дж.Апдайка Шер, Мішель Пфайффер та Сьюзен Сарандон втілюють персонажів більш розважливих та поміркованих. А мотив відкриття у собі відомства представлено як засіб розкриття кожною героїнею нереалізованої жіночності. Вони не вбивають суперницю, не сваряться так часто, не кажуть чогось настільки образливого, що можна прочитати в романі. І що особливо важливо, наприкінці вони єднаються, задля вигнання Ван Горна й надалі лишаються в Іствіку з дітьми

в маєтку Леноксів. І це ще одна відмінність в інтерпретації мотиву сестринства, адже роман пропонує саме розпад ковену та виїзд трьох, уже самостійних, відьом з містечка.

Як висновок, Дж.Міллер у кіноадаптації дотримувався основних мотивів, які присутні в романі Дж.Апдайка. І все ж він представив своє бачення сцен, поведінки персонажів, продемонстрував глядачеві альтернативний фінал у своєму фентезійному фільмі, що привертає увагу як до кіноадаптації, так і до зацікавлення оригінальним романом.

Література

1. Апдайк Дж. Іствікські відьми / переклад з англійської мови Б. Превіри; за ред. П.Й. Коробчука. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2018. 384 с.

Ольга Губа,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Середня освіта. Англійська мова і література та друга іноземна мова»,

Український державний університет науки і технологій (Дніпро), Україна

НАРАТИВНИЙ МОДУС РОМАНУ ЕМІЛІ БРОНТЕ «БУРЕМНИЙ ПЕРЕВАЛ»

NARRATIVE MODE OF EMILY BRONTË'S NOVEL «WUTHERING HEIGHTS». The theses reveal and analyze the characteristics of the narrators, the presentation of the story, and literary techniques. The frame story technique is examined in detail. The characters who are the narrators were also analyzed.

Keywords: *narrator, text, literary devices, frame story, text within text.*

Ключові слова: *наратор, текст, літературні прийоми, рамкова історія, текст у тексті.*

«Буремний перевал» (1846) – єдиний роман англійської письменниці Емілі Бронте. Твір має рамкову історію: містер Локвуд, повідомляє, що орендував Трашкрос-Грейндж для відпочинку і якимось чином для виконання свого фінансового обов'язку він вирушив до орендодавця. Особливості викладу інформації викликають асоціації із щоденником (хоч і немає маркерів щоденника – не вказано дати запису), що, очевидно, викличе в читача певне відчуття довіри. Спочатку в Локвуда складається абсолютно хибне враження про Гіткліфа (*Mr. Heathcliff and I are such a suitable pair to divide the desolation between us. A capital fellow! He little imagined how my heart warmed towards him*) [0, р. 1]. Потім Локвуд вважає, що у Гіткліфа просто нестерпний характер (*The tone in which the words were said revealed a genuine bad nature. I no longer felt inclined to call Heathcliff a capital fellow*) [0, р. 2]. Тобто Локвуд погано зчитує Гіткліфа як людину, Бронте нашої думки на думку про нього як ненадійного оповідача [0]. Повернувшись додому, уражений похмурою атмосферою маєтку Буремний Перевал і наляканий привидом невідомої жінки Локвуд розпитує служницю Неллі про колишніх

власників обох маєтків. Відповідно історія взаємин Ерншо і Ліндонів є текстом у тексті. Тепер первинний наратор стає об'єктивним фіксатором інформації від вторинного наратора. Служниця є оповідачем для Локвуда [0], але також учасницею тієї історії, яку осповлює. Розповідь жінки, яка була безпосереднім спостерігачем подій, містить також сповіді Гіткліфа і Катрини, кожен з яких пояснював мотивацію своїх учників. Відповідно, їхню точку зору представлено не прямо, а опосередковано, через рецепцію домогосподарки. Оперуючи термінами сучасної наратології, Неллі можна означити також як «внутрішній фокус» [0], адже іноді шляхом припущень вона описує почуття і думки Гіткліфа і Катрини, реакції їхньої психіки. Нашаровування точок зору в романі Емілі Бронте можна пояснити прагненням письменниці сформувати в читача відчуття правдивості подій.

Оскільки перший і другий наратори є інструментами для викладу, а сюжет роману не сфокусовано на жодному з них, відповідно назвати їх персонажами складно: Локвуд – присутній у тексті, але його немає у драмі з минулого, оповідач з «сучасності», Неллі – присутня у драмі з минулого, оповідач з «минулого» розповідає головну історію, а Гіткліф і Катрина є дійовими особами драми з минулого [0].

У суб'єктивній версії розумної економки Неллі, чинниками життєвої драми була свавільність Катрини Ерншо в її стосунках з безрідним Гіткліфом, якого взяв на виховання батько дівчини. Протягом всього твору послідовно показано, що Катрина стала центром світу, сенсом життя хлопця. Саме її вибір на користь багатого та вихованого шляхтича Едгара Ліндона спровокували жорстокі вчинки Гіткліфа. І хоча останній говорить Неллі, що повернувся, аби помститись Гіндлі, а потім накласти на себе руки, усе ж визнає, що змінює свої плани, бо знову побачив Катрину (*I heard of your marriage, Cathy, not long since; and, while waiting in the yard below, I meditated this plan-just to have one glimpse of your face, a stare of surprise, perhaps, and pretended pleasure; afterwards settle my score with Hindley; and then prevent the law by doing execution on myself. Your welcome has put these ideas out of my mind; but beware of meeting me with another aspect next time! Nay, you'll not drive me off again*) [0Помилка! Джерело посилання не знайдено., р 10].

Отже, використовуючи прийом «текст у тексті» і виформовуючи складну наративну структуру, Емілі Бронте дистанціюється від жорстокої історії сім'ї Ерншо, щоб переконати читача у її справжності.

Література

1. Bensoussan, N. The Narrative Structure of Wuthering Heights: An Examination of Nelly Dean and Lockwood. Ellipsis: Vol. 44, Article 24.2017. URL :<https://scholarworks.uno.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1277&context=ellipsis> (Дата звернення 24.10.2025).

2. Brontë, E. Wuthering Heights. The Project Gutenberg eBook. URL : <https://www.gutenberg.org/cache/epub/768/pg768-images.html> (Дата звернення 24.10.2025).
3. Kulakevych, L., Haponova, L. Narrative code of Nathaniel Hawthorne's novel «The Scarlet Letter». Alfred nobel university journal of philology, 2025. № 1 (29) DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-217X-2025-1-29-2> (Дата звернення 24.10.2025)
4. Ravi K. Narrative Technique in Wuthering Heights-I. *Department of English R.N. College, Hajipur.* URL: [https://www.rncollegehajipur.in/rn/uploads/products/Eng%20D-II%20\(Wuthering%20Heights\)-Ravi%20K%20Sinha.pdf](https://www.rncollegehajipur.in/rn/uploads/products/Eng%20D-II%20(Wuthering%20Heights)-Ravi%20K%20Sinha.pdf) (Дата звернення 24.10.2025).
5. Layered Characters in Wuthering Heights. Exploring what makes the characters of Wuthering Heights so unique. URL: <https://theworldofwutheringheights.wordpress.com/2019/04/13/lockwoods-narration/> (Дата звернення 30.10.2025).

Інна Давидченко,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської
обласної ради (Харків), Україна

ОСНОВНІ АСПЕКТИ І ПРИНЦИПИ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ФЕНОМЕНІВ

AIN ASPECTS AND PRINCIPLES OF THE STUDY OF LITERARY PHENOMENA. The article examines the main aspects and principles of the study of literary phenomena. The theory of literature aims the researcher at the following main aspects (points of view, perspectives of perception) of the study of literary phenomena: historical-genetic, structural-functional, historical-functional.

Keywords: *literary theory, literary phenomenon, basic principles of the study of literature.*

Ключові слова: *теорія літератури, літературний феномен, основні принципи вивчення літератури.*

Теорія літератури як наука покликана давати літературознавству такий науково-інтелектуальний інструментарій (тезаурус), який допоміг би досліднику проникнути у глибини літературного твору, забезпечити його повноцінне вивчення й осмислення, мінімізувати неминучий дослідницький суб'єктивізм у пізнанні та оцінюванні явищ літератури. Для забезпечення належної повноти вивчення явищ літератури дослідник має подбати про багатоаспектність пізнавального процесу, розглядаючи їх у різних ракурсах і з різних точок зору. Теорія літератури націлює дослідника на такі основні аспекти (точки зору, перспективи сприйняття) вивчення літературних явищ: історико-генетичний, структурно-функціональний, історико-функціональний.

При цьому важливу роль відіграють основні принципи вивчення літератури, якими має керуватися дослідник у пізнавальному процесі, щоб уникнути суб'єктивізму: принцип естетичності, принцип інтенціональності, принцип іманентності, принцип історизму, принцип структурованості, принцип системності, принцип контекстуальності, принцип націоцентричності.

У своїй теоретичній концепції історії літератури Г. Вайт зосереджується саме на проблемі історичного письма як певної наративної оповіді. З погляду наративності питання автора та авторського мовного досвіду стає визначальним для історичного тексту. Вчений пропонує три стратегії історичного пояснення за певними взірцями: фабуляризація (романтичний, трагічний, комічний і сатиричний); аргументація (формістичний, механістичний, органістичний і контекстуальний) та ідеологізація (анархічний, радикальний, консервативний і ліберальний). [3, с. 24]. Цього погляду частково дотримується й інший теоретик історії літератури Д. Перкінс, який зазначає, що традиційно ми не розглядаємо історію літератури як наратив, проте, на його думку: «Історія літератури може відповідати головним критеріям наративу, тому що вона здатна [...] описувати перехід у часі від одного становища до іншого, а оповідач представляє нам цей перехід» [3, с. 28]. Отже, бачимо, що один з основних принципів, які мала б передбачати форма історії літератури, – це хронологія, або ж діахронне розгортання подій.

М. Зеров згадує «географічний», «десятилітній» та «інтеграційний» принципи періодизації, не суперечить суспільно-політичній і культурно-стильовій лініям періодизацій [2].

Принцип текстоцентризму, або твороцентризму, виділений методистом В. Гладишевим [1], спрямовує на опрацювання художньої тканини твору (провідної та незамінної площини представлення експліцитного міфологізму): композиційних частин, вставних міфів, фрагментів обрядових дійств, епізодів та мовних виразів, що розкривають міфологічний зміст тексту.

Важливим моментом є те, що інтертекстуальність відображає безперервний процес взаємодії текстів і світоглядів у загальному ланцюзі світової культури. Вона реалізується як включення в текст або цілих інших текстів з іншим суб'єктом мовлення, або їх фрагментів у вигляді цитат, алюзій, ремінісценцій, або навіть лексичних чи інших мовних вкраплень, що контрастують за стилем з текстом, що вміщує їх.

Література

1. Гладишев В. В. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури : монографія. Миколаїв : Іліон, 2006. 372 с.

2. Зеров М. Нове українське письменство К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 1301 с.

3. White H. Tropics of Discourse. Baltimore : John Hopkins UP, 1978. 304 p.

Єлизавета Ємельянова,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Середня освіта. Українська мова і література»,

Український державний університет науки і технології (Дніпро), Україна

ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ САРИ ФІЛДІНГ

«ГУВЕРНАНТКА, АБО МАЛЕНЬКА ЖІНОЧА АКАДЕМІЯ»

CONTENT FEATURES OF SARAH FIELDING'S NOVEL «THE GOVERNESS, OR THE LITTLE FEMALE ACADEMY». It has been established that Sarah Fielding's novel represents the genre of the school story for girls and, in accordance with the canon, possesses a strong moral and pedagogical orientation. The key idea of the work is that a school should not only provide knowledge in various subjects but also educate and prepare pupils for life.

Keywords: *school story, children's literature*

Ключові слова: *шкільна історія, дитяча література*

Література для дітей та юнацтва як окремий жанр мистецтва слова інтенсивно формується в добу Просвітництва. Дитину як читача зі специфічними інтересами письменники сприймають під впливом педагогічних ідей, зокрема концепції дитинства Джона Локка, згідно з якою дитина – це людська істота між стадіями народження і статевого дозрівання. Вона відрізняється від дорослої людини психоемоційним розвитком, має мінімальні знання про світ і майже немає життєвого досвіду. А це означало, що художні твори, які діти на той читали за рекомендаціями вихователів / вчителів / гувернантів, були не доступні для дитячої свідомості. Найбільш інтенсивно дитяча література розвивається в Англії. У творах, написаних у XVIII ст. спеціально для дітей, події найчастіше розгортаються в школі, основні теми історій – дружба, честь та вірність між учнями, що дало підстави науковцям класифікувати їх як шкільна історія / The school story. Раннім зразком цього жанру є роман Сари Філдінг «Гувернантка, або Маленька жіноча академія» / The Governess; or, The Little Female Academy (1749). Відповідно до канону шкільної історії, події роману Сари Філдінг відбуваються в школі-пансіонаті, що сприймається не тільки як навчальний заклад, але і як модель суспільства. Зміст цього тексту свідчить, що у XVIII ст. англійські школи були розділені за статтю. Відповідно твір С. Філдінг можна класифікувати як шкільна історія для дівчаток.

Сюжет скомпоновано на принципом намиста – це низка окремих подій, кожна з них стає життєвим уроком для дівчаток. Маленька академія є простором, у якому дівчата опановують не тільки грамоту та рукоділля, але й вчать мислити, керувати своїми емоціями, бути добрими, чесними й покірними, дисциплінованими. Місіс Тічем – гувернантка, вдова священика, – уособлює ідеал вихователя, у характері якого органічно поєднано суворість і доброту, вимогливість і турботу. У школі немає уроків у сучасному їх розумінні. Гувернантка навчає дівчаток, читаючи спільно з ними книжки і спонукаючи їх до роздумів. У романі Сари Філдінг продуктивним є художній прийом «історія в історії»: оповідь про життя в академії переривається вставними новелами (наприклад, казка про велетнів Барбаріко та Бенефіко) та автобіографічними розповідями учениць про їхнє життя до школи. Кожна з дівчат має ту чи ту ваду, і хтось усвідомлює її через новели, які читає міс Дженні, хтось через історії з життя реальних людей. У своїй роботі гувернантка поєднує навчальні методи з розважальними, використовуючи повчальні історії, казки та життєві приклади, що допомагають дівчаткам засвоїти моральні істини через емоційний досвід.

Роман розпочинається з епізоду сутички між ученицями: гувернантка доручила старшій учениці – міс Дженні Піс роздати яблука дівчаткам. Однак одне яблуко виявилось трохи більшим за інші, і це спричинило суперечку між ученицями – Сюкі Дженнет, Ненні Спрус, Доллі Френдлі, Люсі Слай та іншими. Кожна з них намагалася довести, що саме вона заслуговує на цей плід. Все завершилося бійкою з словесними образами, вириванням волосся і псуванням одягу. Пізніше, коли повернулася місіс Тічем, ніхто з дівчат не почувався винною, звинувачуючи одне одного. Провідною фігурою у вирішенні цієї ситуації є міс Дженні Піс, вона бере на себе роль посередника між дівчатками, намагаючись примирити їх. Її ім'я символічне: «Peace» означає «мир», і саме вона приносить мир і гармонію до шкільного колективу.

Отже, роман Сари Філдінг «Гувернантка, або Маленька жіноча академія» презентує такий жанр як шкільне оповідання для дівчаток і відповідно до канону має морально-педагогічну наснаженість. Важлива ідея твору – школа повинна не лише давати знання з різних предметів, але й виховувати учнів, готувати їх до життя.

Література

1. Fielding S. The Governess; or, The Little Female Academy. The Project Gutenberg eBook.
URL : https://www.gutenberg.org/cache/epub/1905/pg1905-images.html#link2H_4_0001 (Дата звернення: 01.11.2025)

Інна Заваруєва,

кандидат філологічних наук, доцент,

Український державний університет науки та технологій (Дніпро), Україна

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС У РОМАНАХ ДЖОНА ФАУЛЗА

INTERTEXTUALITY AS A GENERAL CULTURAL DISCOURSE IN THE NOVELS OF JOHN FAULTS. The issues raised in the postmodernist novels of English writer John Fowles are presented in the context of interaction with works from past eras through cultural and historical dialogue. Returning to the world's artistic heritage makes it relevant, placing new emphasis on certain aspects.

Keywords: *J. Fowles, The French Lieutenant's Woman, The Magus, The Collector, intertextuality, allusions, hypertextuality, quotation.*

Ключові слова: *Дж. Фаулз, «Жінка французького лейтенанта», «Маг», «Колекціонер», інтертекстуальність, алюзії, гіпертекстуальність, цитація.*

Літературна традиція віддавна використовує різноманітні форми інтертекстуальні для побудови складних, полісемантичних та інтерактивних текстових мереж. Інтертекстуальність, має значний потенціал не лише у процесі художньо-образного моделювання дійсності, а й при літературознавчому аналізі твору. У постмодерністській літературі інтертекст відіграє важливу роль, адже художній простір твору є мозаїкою цитат, зверненням до чужого слова, введенням у текст узятих із різних літературних творів ремінісценцій, гри та пародії на мотиви класичної літератури. Користуючись таким методом, постмодерністи намагаються відродити сюжет і по-новому зацікавити читача відродженням жанру роману.

Походженням терміна «intertexte» французьке й означає взаємозалежність та взаємодію між текстами. У літературі постмодернізму це поняття набуло нових сенсів і вимірів, провідною є ідея відмови від автентичності й оригінальності. Текстові елементи у постмодернізмі зазвичай взаємодіють один з одним шляхом модифікації, запозичень та переосмислень інших творів. Це включає в себе й цитату, і алюзію, і парадокс, і пародію, і гіпертекстуальність та інші художньо-текстові форми. Основне для постмодерного роману не «що» і не «про що» йдеться у творі, а «як» він «конструюється».

Для підтвердження вищесказаного можемо звернутися до творчості відомого англійського письменника Джона Фаулза, інтерпретація романів якого немислима без дослідження інтертекстуальних зв'язків. У своїх творах англійський письменник створює досить несхожі світи на принципі діалогічності, відображаючи в них тим самим художню спадщину минулих поколінь.

За авторським задумом тексти твору немов вступають у діалог із текстами його попередників. Використовуючи поняття постмодернізму, ми можемо погодитися, що кожен

твір Джона Фаулза містить у собі безкінечне розмаїття культурних кодів, формул і структур у більш-менш впізнаваних формах: тексти попередньої культури й тексти сьогодення. Взаємодія з текстами творів минулих епох за допомогою цитації та аллюзійності, ототожнює діалогічність із літературною традицією, визначаючи її природу як «категорію відношення», як те, що сприйнято й що, є само мінливим, змінює творчість тих, хто сприйняв традиційні образи, сприяючи постійному обміну між епохами виникнення й впливу художніх творів.

Слідуючи англійській літературній традиції, Джон Фаулз вступає в діалог із письменниками попередніх епох. Повернення до художньої спадщини минулого в умовах постмодернізму дозволяє автору трансформувати й дати естетично-ціннісну переоцінку літературного мистецтва, актуалізувати творчість митців минулих часів, по-новому розставляючи акценти в їхній творчості.

У романах Фаулза яскраво виражене співіснування часів. Письменник новим підходом співвідносить як художні світи своїх романів «Маг» [3] і «Колекціонер» [2] із п'єсою Вільяма Шекспіра «Буря», так і культурно-історичні реалії в романі «Жінка французького лейтенанта» [1] із безсмертними образами Томаса Гарді.

Автор майстерно відтворює життя вікторіанської епохи на сторінках роману «Жінка французького лейтенанта», тим самим доповнюючи, переосмислюючи художню спадщину Томаса Гарді. Замінюючи соціально-етичний конфлікт міжособовим, Джон Фаулз змальовує взаємини чоловіка й жінки у всій їхній складності й суперечності. Джон Фаулз визнає свою приналежність до традиції англійського роману. У своїх інтерв'ю автор підкреслює особливу значущість впливу художньої спадщини Томаса Гарді.

Спільність творчості Гарді та Фаулза відчувається й у темах, стилістиці тексту. У «Жінці французького лейтенанта» письменник звертається до епохи, що є сучасною Гарді, використовує не лише метод і стиль великого романіста XX століття, але й дає авторську інтерпретацію трагічної зумовленості любовної тематики, міркує про проблему свободи вибору в любові. Таким чином, можна стверджувати, що твори Джона Фаулза, написані в руслі постмодернізму, взаємодіючи із творами минулих епох засобами культурно-історичного діалогу, відображують літературну спадкоємність сучасного англійського роману.

Література

1. Фаулз Дж. Коханка французького лейтенанта : роман / Джон Фаулз ; пер. з англ. Н. Ференс. – Київ : Book Chef, 2025. -592 с.
2. Фаулз Дж. Колекціонер : роман / Джон Фаулз Харків; Літературно-художнє видання»: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015.
3. Фаулз Дж. Маг : роман / Джон Фаулз ; пер. з англ. О. Короля. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 528 с.

*Єлизавета Любченко,
студентка ОС Бакалавр,*

*ОП «Середня освіта. Англійська мова і література та друга іноземна мова»,
Український державний університет науки і технології (Дніпро), Україна*

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ

«МІСТО ДІВЧАТ»

GENRE PECULIARITIES OF ELIZABETH GILBERT'S NOVEL "CITY OF GIRLS". This annotation analyzes the memoir discourse and autobiographical classification of Elizabeth Gilbert's novel "City of Girls" (2019). The text explores the heroine's psychological self-exploration and her unashamed awareness of femininity and sexuality during her formation in 1940s bohemian New York. Her maximal frankness aligns the work with memoir writing, and the detailed setting grants it the status of a cultural chronicle of that era.

Keywords: *memoir discourse, autobiographical novel, personality formation, female experience, social expectations, cultural chronicle.*

Ключові слова: *мемуарний дискурс, автобіографічний роман, становлення особистості, жіночий досвід, соціальні очікування, культурний літопис.*

Роман американської письменниці Елізабет Гілберт «Місто дівчат» (2019) – це оповідь літньої жінки, про своє дорослішання і пошук автентичного буття для себе. З формальної точки зору опис життя Вівіан Морріс є текстом у тексті. Функцію рамки виконує лист до Маргарет Корді, у якому ще не названа адресантка зазначила, що взялася написати про свою молодість і зрілість для молодої жінки, доньки того чоловіка, з яким мала тривалі платонічні стосунки. Шукаючи відповідь на питання, ким вона (адресантка) була для батька Анджели, нараторка занурюється у спогади про себе. З урахуванням останнього роман можна класифікувати як автобіографічний. Однак нараторка не лише фіксує події свого життя, але й рефлексує, намагаючись зрозуміти, які ситуації, які люди вплинули на її становлення, визначили її життєві цінності. Це дає підстави означити аналізований текст як роман у жанрі мемуарів. [0, с. 17]. Імітуючи останній, Елізабет Гілберт, очевидно, прагнула сформувати в читача думку про справжність презентованого жіночого досвіду.

Юна представниця респектабельної родини Вівіан Морріс не склала чергові іспити в коледжі, її відраховано. Батьки ухвалюють рішення відрядити дівчину на деякий час до Нью-Йорка до тітки Пег, власниці невеличкого театру «Лілея», у якому вона і працює, і живе. Саме під час побутування героїні в театрі починається її становлення, віднайдення себе та свого місця в житті. Через свою недосвідченість юна провінціалка втрапила у гучний скандал, коханий чоловік покинув її, тітка, подруги відчужилися від неї. Проте саме ця ситуація і визначила її особистісне зростання. Одночасно, спираючись на життєвий досвід, нараторка

аналізує свій непривабливий вчинок, наслідки якого стали для неї життєвим уроком. Літня жінка оповідає про 19-річну себе максимально відверто, не приховуючи жодних деталей свого театального й особливо інтимного життя. Така прямота скеровує на мемуарне письмо, у якому цінність правдивого опису переважає прагнення зберегти бездоганність іміджу [0, с.23].

У романі художньо презентовано, як героїня усвідомлює свою жіночність і сексуальність, залишає за собою право бути собою і право будувати життя відповідно до своїх потреб, а не соціальних очікувань. Через роздуми Вівіан презентовано соціальні очікування жінки: спочатку вона має бути старанною ученицею, щоб батьки нею пишалися, потім вона має одружитися, народити дітей і все своє життя присвятити сім'ї [0, с. 74]. Через зауваження Вівіан щодо студенток коледжу в романі окреслено ще один можливий вектор жіночого буття – зробити собі політичну, юридичну, медичну чи іншу кар'єру. Та у свідомості 19-річної дівчини це асоціюється із втратою жіночності, що акцентовано її зауваженням: «політичні революціонерки» ходили у чорних штанах, а «сміливі академічні дослідниці» [0; 0] – у мішкуватих спідницях. Героїня обирає для себе життя з можливістю займатися улюбленою справою (пошиття авторських весільних суконь) і мати стосунки з чоловіками без шлюбних зобов'язань.

Отже, роман Елізабет Гілберт «Місто дівчат» художньо презентує мемуарний дискурс, що оприявнюється через глибокодумне психологічне дослідження героїні свого «Я». Інтимні переживання жінки вбудовано в докладний опис боженого життя Нью-Йорка в 40-і роки ХХ століття, тому роман може претендувати і на статус культурного літопису тієї доби.

Література

1. Гілберт Е. Місто дівчат / пер. з англ. І. Лисак. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2020. 544 с.
2. Дроздовський Д. І. Літературна герменевтика: від інтерпретації до смислотворення. Київ : Академвидав, 2014. 256 с.
3. Козак С. Сучасний американський роман: тематичні домінанти і наративні стратегії. Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2017. 332 с.
4. Мороз О. Фемінізм у сучасній американській літературі: гендерні трансформації героїні. Одеса : Астропринт, 2018. 180 с.
5. Степаненко Н. І. Мемуари як форма художнього самовираження. Полтава : Полтавський педагогічний університет, 2012. 142 с.
6. Gilbert E. City of Girls. New York : Riverhead Books, 2019. 480 p.

Софія Ольмезова,

студентка ОС Бакалавр

ОП «Філологія. Англійська мова та література. Перекладознавчі студії»

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ІДЕЙНО-ЕСТЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ІВАНА НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО «НАД ЧОРНИМ МОРЕМ»

Two girls from multicultural Chisinau are searching for their own paths in life. Self-identification of characters and national ideas through relationships between characters in Ivan Nechuy-Levytsky's novel 'On the Black Sea'.

Keywords: *cosmopolitanism, materialism, freedom, self-identification, nationality, philosophy, morality, feminism*

Ключові слова: *космополітизм, матеріалізм, свобода, самоідентифікація, національність, філософія, моральність, фемінізм*

«Перший в українській літературі роман про Одесу, яку Нечуй-Левицький називає в чоловічому роді —Одес.-»[2], «Над Чорним морем» пронизаний думками та настроями української інтелігенції Півдня кінця XIX століття. Через долі персонажів та любовні лінії, автор звертає увагу на важливі питання самоідентичності, національності, русифікації, важливість розуміти та приймати своє коріння. Питання, які винесені в романі, актуальні і для сьогодення. В романі також порушується питання про «права жінчин», важливість розмовляти українською мовою, читати літературу українською. Головні героїні роману — Саня Навроцька та Надя Мурашкова, космополітки на початку твору, дві молоді, сильні дівчини. Ми бачимо, як їхні почуття та роздуми про життя, самоідентифікацію та кохання змінюються впродовж твору. Їхнє сповідування «космополітизму» не поверхнєве та не заради моди, але, все ж ще незріле. Автор скептично ставиться до цього, для нього цей напрям вважається втратою свідомості.

Подорож до Одеси у творі висвітлює та дістає з глибини щирість, здатність до практичності, а не до високих гасел. Деякі персонажі це випробування не проходять, їхні почуття та ідеї – це ні що інше, як «машкара», прверхнєвість або спосіб досягти своїх цілей. Деякі, як Саня, зрештою знаходять шлях до самоусвідомлення та свого народу. Багато приділено уваги і другорядним персонажам, вони відіграють не малу роль, показуючи різні людські цінності та характери, різні типи особистості.

У романі показано становлення української ідентичності та українців як самостійної нації, яку всіляко намагаються придушити за часів царської імперії. Ця проблема актуальна і сьогодні. Багато людей досі не усвідомлюють свого коріння та так само українську націю намагаються знищити та придушити.

Дуже яскраво описана у творі сама Одеса, її краєвиди повнокровні, від описів природи, моря та міста ніби віє теплом та свіжим морським повітрям. Наприклад: «Комашко та Мавродін мовчки дивились на широку картину заливу та моря. Сонце впало в степ за плисковатою Пересиппою. Небо горіло. Вода в заливі червоніла. Між червоним небом та водою чорніла довга смужка невисокого берега, що десь далеко-далеко тонула в імлі й була неначе намальована пензлем на червоному прозорому склі. Була година й суша. Надворі було тихо. На морі стояв великий корабель, спустивши білі вітрила, неначе крила, й ніби дрімив, мов лебідь на воді, а за ним на обрії видно було смугу сизого туману, в котрому ворухнувся парохід, а над парохідом пасмо чорного диму ніби плуталось в тому тумані, неначе чорна нитка в білій тканині... Залив, порти, рядки кораблів в портах ніби дрімали й засипали, вкриті синім шатром неба, облиті червоним гарячим одлоском од неба та води.» [1]. Незважаючи на важливі питання, поставлені автором у романі, він читається легко і захоплююче.

Також зауважимо, що свого часу Роман, як і більшість творів тогочасної української літератури, зазнав суворої цензури: «Нечуй-Левицький, як і його герої, розумів, що відданість ідеї могла привернути небажану увагу імперської влади, яка пильно стежила за будь-якими виявами громадянської активності. Це стосувалося не лише особистих доль, а й самої літератури. Редакторські втручання в текст роману свідчать: з тексту намагалися прибрати все, що могло пробудити в читача критичне мислення, національну самосвідомість, почуття відповідальності за спільноту.»[2].

Роман І. Нечуя-Левицького «Над Чорним морем» присвячений актуальній проблемі становлення національної свідомої інтелігенції, має жваву інтригу та цікаві любовні лінії і належить до невмирущої класики, що безперечно користується попитом у читачів.

Література

1. Нечуй-Левицький Іван. Над Чорним морем. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2642>

2. Стягайло Вероніка . «Над Чорним морем»: перший український роман про Одесу. URL: <https://tv-park.ua/nad-chornym-morem-pershyj-ukrayinskyj-roman-pro-odesu/>

Дем'яна Ренко,

студентка ОС Бакалавр

ОП «Філологія. Мова та література (англійська, німецька)»

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ «ХІРУРГ» ТЕСС ГЕРРИТСЕН

GENRE PECULIARITIES OF TESS GERRITSEN'S NOVEL "THE SURGEON". The article explores the genre characteristics of Tess Gerritsen's novel "The Surgeon". It focuses on the

combination of elements typical of the medical thriller, detective fiction, and psychological drama. Special attention is paid to the author's use of suspense, realism, and medical detail as key features defining the novel's genre structure.

Keywords: *genre, medical thriller, detective fiction, psychological drama, suspense, realism, crime literature, genre analysis.*

Ключові слова: *жанр, медичний трилер, детективна проза, психологічна драма, напруження, реалізм, кримінальна література, жанровий аналіз.*

Роман «Хірург» (The Surgeon) є знаковою роботою у творчості американської письменниці китайського походження Тесс Геррітсен, оскільки він став початком однієї з найпопулярніших детективних серій сучасності про детектива Джейн Ріццолі та судмедекспертку Мору Айлз, згодом ставши світовим бестселлером.

Події твору розгортаються навколо серії жорстоких убивств, у яких злочинець, якого герої назвали «Хірург», — демонструє глибокі знання анатомії. Завдяки досвіду Геррітсен як лікаря-терапевта медичний аспект у романі є не просто декорацією, він стає основою для сюжету та джерелом саспенсу. Жертвам роблять точні, охайні надрізи, як під час операції, що додає тексту моторошного реалізму. Поєднання детальної медичної експертизи з динамічним, напруженим сюжетом наповнюють роман яскравими рисами, характерними для медичного трилера. Стил авторки можна назвати точним, але й водночас емоційно насиченим, тому читач може прослідкувати не лише за подіями розслідування, а й відчувати страх, біль і внутрішню боротьбу героїв, що ними наповнений роман.

Детективний елемент твору проявляється у класичній структурі розслідування. Головна героїня, детективка Джейн Ріццолі, разом із небажаним колегою Томасом Муром намагається встановити зв'язок між минулими і новими вбивствами. Важливим персонажем у розслідуванні є докторка Кетрін Корделл — жінка, яка пережила схожий напад кілька років тому. Психологічні травми та страхи цієї героїні стають важливою частиною сюжету і посилюють його психологічний резонанс. Фактично, через її образ авторка розповідає нам про справжню ціну виживання та про щоденну, відчайдушну боротьбу з травмою, що триває роками.

Психологічна напруга також є важливою жанровою складовою. Геррітсен дуже детально відтворює сюжет з точки зору різних персонажів, тобто не лише дії вбивці, а й реакції жертв. Вона досліджує страх як фізичне й емоційне явище і цим самим занурює читача у внутрішній світ персонажів. Багато також відіграє і тема жінки в суспільстві — ніби вразливої, але і сильної водночас. У тексті цей контраст персоніфікують Ріццолі, і Корделл, вони змушені протистояти не лише злочинцю, а й владним чоловікам, травмам і власним страхам.

Напруга в романі, тобто саспенс створюється завдяки спеціальному ритму і будові: Геррітсен використовує короткі сцени і постійно змінює точки зору, тим самим поступово впродовж сюжету відкриває події минулого, чим сильно посилює напруження. Авторка — справжня майстриня тиші, натяків та тривожних деталей, завдяки чому читач весь час відчуває загрозу поруч із героями. Такий підхід перетворює текст на зразковий трилер, де нас більше хвилює не хто це зробив, а питання «чи виживуть вони?».

Жанрова специфіка «Хірурга» полягає в тому, що він поєднує медичний трилер, детектив, психологічну драму і елементи горору. Детальні медичні сцени, які були створені завдяки професійному досвіду Геррітсен як лікарки, наповнюють історію переконливістю і реалістичністю, постійна психологічна напруга додає сюжету проникливості, детективна лінія, в свою чергу підтримує постійний темп і не дає зацікавленості читача зменшуватися. Через це роман і стає багатшаровим: він лякає, захоплює, змушує співпереживати героям і занурюватися у їхній внутрішній світ.

Література

1. Babelyuk, O. Structural Peculiarities of Detective Stories. Vectors of the Development of Philological Sciences at the Modern Stage, 2019, 21–38.

2. Геррітсен Т. Хірург : роман / пер. з англ. Наталя Гоїн. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 352 с.

3. Кобилко Н. А. Специфіка злочину як жанрова особливість трилеру. У: Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.) / редкол.: Д. В. Швець [та ін.]. Харків : ХНУВС, 2020. С. 239–241.

Людмила Салазуб,

провідний фахівець відділу аспірантури, доктор філософії (Ph. D);

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

КУЛЬТУРТРЕГЕР: ІСТОРИКО-МЕНТАЛЬНА ТА ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЯ ГЕРМЕНЕВТИЧНІ КАТЕГОРІЇ

(науковий погляд)

CULTURE CARRIER: HISTORICAL-MENTAL AND LITERARY-ARTISTIC HERMENEUTIC CATEGORIES (scientific view). The research presents scientific reflections of a practical format on the figure of a culture carrier in a multicultural world. The idea of a close relationship between the historical-mental and literary-artistic hermeneutic categories is produced through their direct consonance within educational and scientific practices. The author has selected a range of examples that combine different types of art in order to achieve the best possible results

in the educational "field" in general and a meaningful understanding of individual educational components in particular. At the same time, the focus is on the combination of literary art with historical science through hermeneutic analysis.

Keywords: *cultural carrier, historical-mental category, literary-artistic category, hermeneutics.*

Ключові слова: *культуртрегер, історико-ментальна категорія, літературно-художня категорія, герменевтика.*

У перекладі з німецької «культуртрегер» означає «носіє культури» (особистість, яка екстраполює культуру та просвітництво). Водночас є й інше значення. Воно віддзеркалює дії імперіаліста-колонізатора, який пригноблював народи завойованих країн, нав'язуючи їм свою культуру. У цих тезах продукуються ідеї «культуртрегерства» виключно в позитивному значенні. Подекуди, цей феномен ототожнюється з особистістю сучасного освітянина (ЗЗСО, ЗВО (зокрема й фахівців, які безпосередньо опікуються питаннями активностей із аспірантською когортою)). Діяльності викладацьких спільнот та окремим аспектам їхніх активностей присвячено багато розвідок. Водночас системно бракує досліджень, у яких би превалював симбіоз двох складників, які мають збалансовано співіснувати у світогляді просвітянина, який викладає спектр гуманітарних дисциплін. А саме:

1) історико-ментальна (пов'язана з емоційною складовою кожної людини, яка живе в певний історичний час, та є віддзеркаленням історичної дійсності);

2) літературно-художня (фокусування уваги на головному герої / героїні, зважаючи на певні історичні події загалом та особливості суспільного устрою та «життєвої атмосфери» зокрема).

Задля реалізації поставленої мети, у розвідці акумульовано науковий, філософський та літературно-художній доробок відомих письменників, науковців і філософів. Серед них: К. Гінзбург [1], С. де Бовуар [2, 3], О. Вайлд [4], Ю. Гармаш та О. Прядко [5], В. Дубініна [6], О. Мосендз [7, 8], О. Сахновський [9], М.-А. Б. Стендаль [10], М. Хвильовий [11] та О. Хомік [12].

Прикладом першого складника є висвітлення певних літературознавчих та історичних тем не крізь призму «ідолопоклонства», коли відомих поетів або письменників / історичних діячів репрезентують в образі «надлюдей», а навпаки – занурюються в життя будь-якої відомої особистості, характеризуючи її вчинки з позицій людяності та буденності. Кожен із них, перш за все, був людиною. Принагідно згадати про дуже трендовий напрям історичної науки – «Історію повсякдення». К. Гінзбург (книга «Сир і хробаки» [1]) вважається одним із фундаторів «мікроісторії». Варто усвідомлювати, що до історико-ментальної категорії також

можна віднести всі способи мислення, емоційного реагування та сприйняття довкілля, що склалися під впливом історичних, соціальних, культурних та інших чинників.

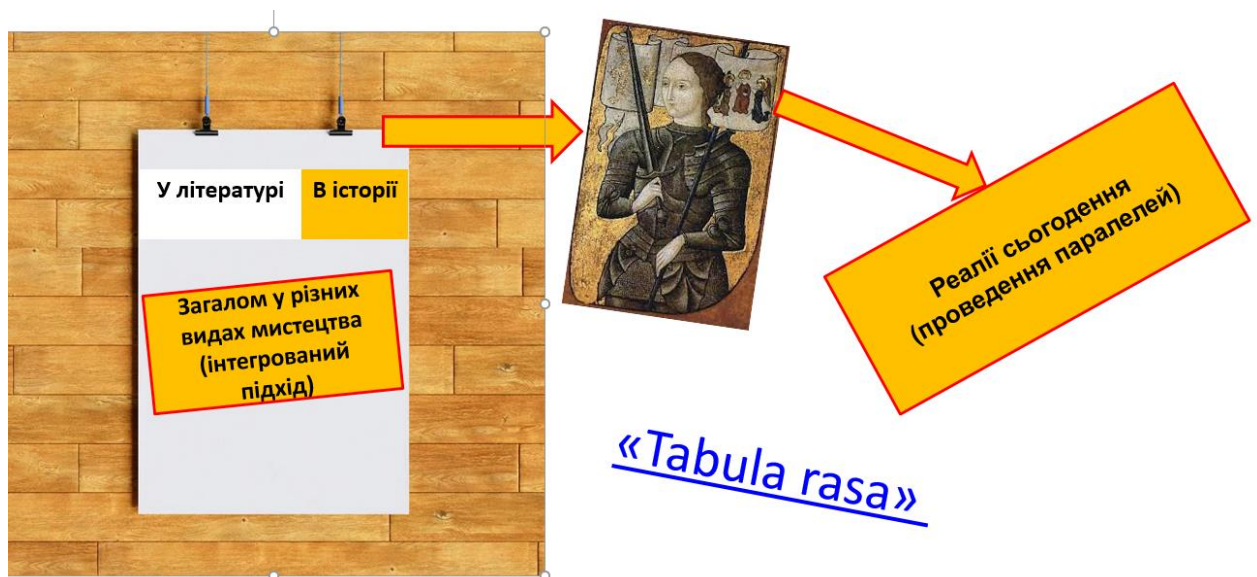
Взаємопроникнення історичних та літературознавчих тем має вагоме значення для осмислення «комплексної картини буття» загалом та «світу окремої людини» зокрема. У цьому поєднанні – кристалізуються реакції індивідуумів на певні явища. Наприклад, коли глядачі побачили на екрані одну з перших кінематографічних стрічок (прибував потяг) – почали бігти від переляку. Дійсно. Незнайоме видається лякаючим, страшним! Але так буває тільки спочатку...

У процесі вивчення історії / продукування історичних кейсів (у ЗЗСО, ЗВО (під час роботи як з першокурсниками, так і з аспірантами) та в контексті проведення курсів підвищення кваліфікації доцільно шукати та знаходити «суголосні точки дотику» між історією та літературою. Показовими для пояснення впливу історичних подій на переформатування «душевного стану» головних героїв / героїнь є літературні шедеври таких митців: О. Вайлд [4], М.-А.Б. Стендаль [10], М. Хвильовий [11] та ін.

Теоретичних розглядів «сюжетних ліній» художньо-літературних творів – замало! Доцільно оновлювати підходи до викладання тематичних кейсів. Вихід один – використання авторських практик. Як варіант (із практичного доробку авторки статті, апробованого на всеукраїнському та міжнародному рівнях; допомагає синергетично поєднати літературу, історію та мистецтво):

Прийом «Минуле-сьогодення-побажання» («чиста дошка»). **Що саме ми розвиваємо?**

Авторський прийом «Минуле – сьогодення – побажання»

Наостанок слід зазначити, що інтеграція літературознавчих студій із історичною ретроспективою – шлях до цілісного уявлення «картини буття та світогляду» відомих / пересічних особистостей. Але, окрім цього, слід робити акцент на формуванні освітніх кейсів із авторськими методологічними «лайфхаками» (фокус уваги – на візуалізацію).

Література

1. Ginzburg C. *The Cheese and the Worms: The Cosmos of a Sixteenth-Century Miller*. USA (Baltimore, Maryland state): Johns Hopkins University Press, 2013. 224 p.
2. Бовуар С. де. Друга стаття. Т. 1. URL: <https://surl.li/iugtwv> (дата звернення: 03.10.2025).
3. Бовуар С. де. Друга стаття. Т. 2. URL: <https://surl.lu/fxbxgk> (дата звернення: 03.10.2025).
4. Вайлд О. Портрет Доріана Грея: роман, п'єси. Харків: Фоліо, 2017. 396 с.
5. Гармаш Ю. Т., Прядко О. М. Від кольорової символіки до драматургії кольору в екранних мистецтвах. *Культура і сучасність*. 2017. № 1. С. 36–41.
6. Дубініна В. Герменевтичний проєкт Дільтея. *Вісник Львівського університету. Серія «Філософсько-політологічні студії»*. 2018. Вип. 16. С. 31–36.
7. Мосендз О. О. Символіка кольору і світла в українському живописі першої третини ХХ ст. в контексті пошуків національного стилю: дис. ... д-ра філософії. (Ph. D): 023. Харків, 2021. 324 с.
8. Мосендз О. О. Символіка червоного кольору в українському авангарді початку ХХ століття. *Всеукраїнська наукова конференція професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2019/2020 навчального року*: зб. ст. Харків, 2020. С. 23–25.

9. Сахновський О. Є. Багатоперспективність у викладанні історії. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Вип. XXXV. С. 382–387.

10. Стендаль М.-А. Б. Червоне і чорне. Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2012. 320 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Stendhal/Chervone_i_chorne/ (дата звернення: 14.10.2025).

11. Хвильовий М. Я (Романтика). Київ: Фоліо, 2001. 348 с.

12. Хомік О. Є. Мовний образ відьми в українському лінгвокультурному просторі. *Слобожанський науковий вісник. Серія «Філологія»*. 2025. Вип. 9. С. 84–89

Марина Сокольвак,

студентка ОС Магістр,

ОП «Англійська мова, зарубіжна література та компрактивістика»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ПРОЯВИ МІСТИКИ І ЖАХУ В ГОТИЧНІЙ НОВЕЛІ "ВОРОН" ЕДГАРА ПО ТА ЇЇ ЕКРАНІЗАЦІЙ

MANIFESTATIONS OF MYSTICISM AND HORROR IN EDGAR POE'S GOTHIC NOVEL "THE ROWN" AND ITS SCREEN ADAPTS. The article the manifestations of mysticism and horror in Edgar Allan Poe's "The Raven" and its film adaptations. It analyzes how gothic motifs such as death, darkness, fate, and madness are transformed from poetic imagery into cinematic expression. Using analysis of the films "The Raven" (1963, dir. Roger Corman) and "The Raven" (2012, dir. James McTeigue), the study shows how visual and sound techniques reinterpret Poe's symbolism and emotional depth, preserving the essence of his gothic vision while enhancing its psychological impact.

Keywords: *Edgar Allan Poe; The Raven; gothic short story; mysticism; horror; symbolism; film adaptation; cinematic language; motif; death; life; Lenore; visual interpretation; darkness; fate; audiovisual effects; madness.*

Ключові слова: *Едгар Аллан По; ворон; готична новела; містика; жах; символізм; екранізація; кіномова; мотив; смерть; життя; Ленора; візуальна інтерпретація; темрява; фатум; аудіовізуальні ефекти; божевілля*

Творчість Едгара Аллана По посідає особливе місце в історії світової літератури, адже його стильнаписання став джерелом натхнення для митців різних епох і мистецьких напрямів. Ключовим філософським мотивом у його творчості є неминучість смерті. Образ смерті виходить за межі традиційного готичного контексту — він набуває філософського виміру, стаючи символом абсолютної сили, перед якою безсилий і розум, і душа. Загальна концепція автора характеризує людську свідомість як простір, у якому зіштовхуються

раціональне й ірраціональне, підсвідоме й усвідомлене, прагнення до гармонії й невідворотність хаосу [2].

Містичні та готичні мотиви у творчості Едгара Аллана По, зокрема в поемі “The Raven”, виявляються через поєднання атмосфери замкненого простору, символізму темряви та психологічного стану героя. Події розгортаються в нічний час, коли самотній оповідач, занурений у скорботу, чує стукіт у двері та зустрічає ворона — провісника смерті. Такий хронотоп створює відчуття тиску невидимих сил і поступового занурення у божевілья [1]. В екранізаціях «Ворон» (1963) режисера Роджера Кормана та «Ворон» (2012) режисера Джеймса МакТіга цей ефект посилюється за допомогою кінематографічних засобів: затемненого освітлення, тіней, звукових акцентів та крупних планів, що передають психологічну ізоляцію персонажа [2].

У тексті По смерть коханої Ленори виступає не лише як трагічна подія, а як вічна присутність у свідомості героя, породжуючи провину, страх і відчуття втрати реальності. У кінострічках цей мотив отримує нове трактування — від теми переслідування і гріха до метафори одержимості, що надає історії більш вираженого психологічного впливу на глядача [2].

Символіка твору поєднує матеріальні й абстрактні образи. Ворон, темрява, звук стуку у двері втілюють образи смерті, фатуму. У кіномові ці символи набувають нових форм — птах стає елементом візуального страху, а звук і тінь утворюють аудіовізуальний містичний простір. Таким чином, режисери відтворюють «ефект присутності» надприродного, який у По передається через художні засоби, наприклад, такі як повтор і гротеск [4].

Психологічний крах героя у творі По — це візуалізація боротьби між розумом і безумством, життям і смертю. У кіно ця боротьба передається через гру світла, музичний супровід, збільшення темпу монтажу, що відображає внутрішній стан персонажа. Таким чином, кінематографічна мова стає своєрідною трансформацією поетичного тексту, його «емоційною римою» [3].

Отже, аналіз проявів містики та жаху у новелі та кінострічці «Ворон» демонструє, що кіномова не лише зберігає головний задум т, а й розширює його можливості. Порівняння тексту і кіно дозволяє побачити, як зміна медіаформату впливає на глибину сприйняття готичних образів.

Література

1. Концепти життя та смерть в оповіданні Едгара Аллана По «Овальний портрет (Життя в смерті)». Науковий вісник Волинського нац. ун-ту. імені Лесі Українки. 2011. Ч. I. С. 90-94

2. Крижанівська Надія «Образ «прекрасної жінки» в психологічних новелах Едгара Аллана По», MD-Eksperiment, 14 грудня 2022. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20221214-obraz-prekrasnoyi-zhinki-v-psiologichnih-novelah-edgara-allana-po> Дата звернення: (12.10.2025)
3. Devon V. Bradley Cinematic Poe: A Survey of Films Inspired by Edgar Allan Poe and Their Importance in Film History, The University of Texas Rio Grande Valley, 2022
4. Cell Dillon, Patricia L. Norman, Butsakorn Bunditdumrongkool Edgar Allan Poe and His Influence on Modern Horror Movies, 2020

Yevhen Stupchenko,

Master's Student,

Specialization: English Language, Foreign Literature, and Comparative Studies,

Mariupol State University (Kyiv), Ukraine

Research adviser: Nataliia Gorodnyuk,

Doctor of Philology, Associate Professor,

Mariupol State University (Kyiv), Ukraine

INTERTEXTUAL PARAMETERS IN NANCY KLEINBAUM'S NOVEL

“DEAD POETS SOCIETY”

The article analyzes Nancy Kleinbaum's novel “Dead Poets Society”, examining intertextual elements as an important means of creating new meanings in artistic texts. Particular attention is paid to the influence of Walt Whitman's poetry and Romantic ideas on the development of characters and plot. Intertextual connections with classical poetics are considered a means of comprehending the themes of freedom, individualism, and protest against social conformity. The work shows how quotations, allusions, and poetic reminiscences function in the structure of the novel, helping to better understand the inner world of the characters and emphasizing the importance of the art of words for spiritual awakening.

Keywords: *intertextuality, romanticism, Walt Whitman, individualism, conformism, allusion, poetic discourse.*

Ключові слова: *інтертекстуальність, романтизм, Волт Вітмен, індивідуалізм, конформізм, алюзія, поетичний дискурс.*

Contemporary literary studies traditionally consider intertextuality to be a common way of creating new meanings in works of art. Nancy Kleinbaum's novel “Dead Poets Society”, based on the ideas and screenplay of the famous film, is a clear example of a literary text where interaction with classical poetry is key to revealing the plot and developing the characters. Of particular note is the novel's reference to the work of Walt Whitman, whose poetry reflects ideas of freedom,

individuality, and self-expression. In this case, it is important to understand how Whitman's themes and references to romanticism help the characters fight conformism and find their own way.

The primary goal of this study is to investigate the functional role of intertextuality in "Dead Poets Society" by analyzing how the integration of Whitman's work and the Romantic tradition comes to be instrumental in forming individualism and an organized rebellion against institutional conformism.

To achieve these, the paper examines the phenomenon in question through several core perspectives: 1) Whitman's poetry, particularly "O Captain! My Captain!" and "Leaves of Grass," serves as a key symbol showing the path to spiritual freedom and the destruction of old authorities. The poet becomes a metaphor for a new teacher who helps the younger generation learn to think for themselves; 2) the Romantic tradition, which includes Byron and Shelley, is revealed through the ideas of individualism and rebellion against established rules, and also emphasizes the role of art as a space of freedom [3, p. 34]. The influence of Romanticism is felt in how the characters try to express themselves through creativity, even if it does not conform to the general rules of society; 3) intertextual allusions and quotations are used not only to enrich the text, but also to create an alternative educational space where words become an important factor in internal change. Literary texts that are intertextually included in the novel help the characters reevaluate themselves and find meaning in their fate.

In Nancy Kleinbaum's novel "Dead Poets Society", Walt Whitman's poetry plays a key role and is not only an artistic element, but also a true symbol of spiritual freedom and the inner awakening of the characters. The poem "O Captain! My Captain!" plays a particularly important role, taking on new meaning in the novel [1, p. 56]. In Whitman's work, it was dedicated to the memory of Abraham Lincoln, but in the novel, it becomes an appeal from the students to their teacher, Mr. Keating. Thus, the novel reinterprets authority: instead of ordinary teachers who demand discipline and obedience, the heroes choose a new "captain" who leads them to freedom and self-expression. Whitman's collection "Leaves of Grass," which permeates the entire novel through allusions, serves as a manifesto of individualism. In Whitman's work, every person should feel their value and uniqueness, setting "democratic" poetry against the rigid rules of society. These ideas correspond to the aspirations of the young characters in Dead Poets Society. For them, poetry is not only educational material, but also an island of freedom where everyone can feel like a unique personality. It is also important that the reference to Whitman in the novel becomes a metaphor for a new teacher-guide. Unlike the school administration, which adheres to an authoritarian model, Mr. Keating encourages students to discover meaning on their own, see beauty in words, and find their own voice. In this context, Whitman becomes not only a literary authority but also a symbol of spiritual mentorship. His poetry helps the characters overcome their fear of social rules and find their own path to freedom.

Thus, intertextuality in the novel manifests itself in a multifaceted dialogue with Whitman: quotations from his poetry reflect the desire of young people to go beyond the walls of the school, break down barriers, and find inner harmony. Whitman's poetry becomes a catalyst for change, transforming the characters from passive executors of someone else's will into independent thinkers. This makes his words an integral part of the new worldview that is formed in Dead Poets Society.

The romantic tradition in Dead Poets Society is outlined as clearly as the references to Whitman. The images and ideas of English romantics-Byron, Shelley-become the backdrop against which the characters' new worldview unfolds [3, 34]. The main feature of Romanticism is respect for individuality, the desire to be free, and the willingness to compete with established social norms, which is manifested in the efforts of young people to go beyond the rules of school and live according to their own convictions. The creation of a "union" is in itself an act of romantic rebellion. It is a challenge to a system that tries to make students passive and predictable citizens. The heroes choose a path associated with risk, but this choice is more important to them than a safe life. This is similar to the Byronic hero, who is often in conflict with society, and whose freedom is considered the highest value, even if it leads to tragedy. The motif of art as a space of freedom plays a special role. For Byron and Shelley, poetry was a way to protect their ideals, and in Kleinbaum's novel, the students' creativity takes on a similar meaning. Attempts to write poetry, read it at secret gatherings, and perform in school plays are all manifestations of an alluring desire to express themselves, even in the face of opposition from parents or administrators. Thus, the romantic tradition in the novel is not only a literary legacy, but also a living spiritual force. It shaped the ideals of the characters, hinted at the search for their own truth, and reminded them that true freedom is often achieved amid conflicts with their surroundings.

Intertextual allusions in the novel play an important role in creating the artistic world. They not only complement the text, but also become an important tool in shaping a new self-image for the characters. Each quote or reference to poetry stimulates thought, the search for one's own voice, and the revision of conventional ideas. Literary allusions create an alternative learning space where the word, rather than the education system, becomes the primary authority. The poetry read by Mr. Keating ceases to be mere material for memorization and becomes a means of spiritual growth. The words of Walt Whitman play a special role. The phrase "O Captain! My Captain!" "[2, p. 5], becomes a symbol of the students' rebellion against authoritarian structures, as well as an expression of gratitude to their teacher, who taught them to "see the poetry in life". This phrase becomes a motto of freedom that unites the "community" into a single whole. It is very important that the novel includes a line from Whitman's manifesto: "I celebrate myself and sing myself" (Leaves of Grass) [2, p. 12]. For the students, these words become a metaphor for their own anger and rejection of passive obedience. They allow them to think independently for the first time, understanding that every person

has the right to be unique. Other quotes, such as Mr. Keating's call "Carpe Diem, Seize the Day" – although not belonging to the classics – are organically woven into the text of the novel. The poetry resonates with the poetic tradition of romanticism and the spirit of Whitman's freedom. Students learn to see in the works of the classics not only the general historical content, but also a personal message that is relevant to their lives. This reveals the educational essence of literature, which is capable of bringing about changes in the soul. It is important that intertextual elements have emotional and symbolic significance. They create a common language for the students of the "union," raising a sense of belonging to something greater. Quotes become a sign of unity, a means of fighting against external pressure. Thus, the use of quotes or motifs from classic works in the novel serves a dual purpose: it emphasizes the continuity of cultural tradition and at the same time helps the characters understand themselves. Words bring about personal change, opening the way to freedom and a meaningful life.

Nancy Kleinbaum's novel shows that intertextuality is not only an artistic technique, but also a means of shaping the characters worldview. Whitman's poetry symbolizes spiritual freedom and the search for a personal voice, the romantic tradition emphasizes the importance of individualism and rebellion against the general perception of social norms, and numerous allusions and quotations create a different space for learning, where words become a tool for self-discovery. Thus, literature in the work becomes a powerful tool that can change personality and open new horizons of freedom and self-expression.

References

1. Kleinbaum, N. The Dead Poets Society. Kyiv: Old Lion Publishing House, 2019.
2. Whitman W. Leaves of Grass. New York: Barnes & Noble Classics, 2004.
3. Byron G. G., Shelley P. B. Selected Poems. London: Penguin Classics, 2005.

Анастасія Шабанова,

студентка ОС Бакалавр,

ОП «Філологія. Англійська мова і література»

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ДЕКОНСТРУКЦІЯ ОБРАЗУ МИТЦЯ І ТИРАНА: ПОСТМОДЕРНІСТСЬКЕ

ПРОЧИТАННЯ «КОЛЕКЦІОНЕРА» ДЖОНА ФАУЛЗА

DECONSTRUCTION OF THE IMAGE OF THE ARTIST AND THE TYRANT: A POSTMODERN READING OF JOHN FOWLES THE COLLECTOR. This analysis frames John Fowles' novel The Collector as a significant postmodern work that employs the device of play and generic hybridization to encourage multiple interpretations. The central conflict is the destructive clash between the world of the Creators (embodied by the artist Miranda Grey, symbolizing authentic life and creativity) and the world of the Philistines (represented by Frederick Clegg, the "Collector,"

who embodies utilitarianism, psychological sickness, and a mechanized existence). Clegg's act of kidnapping is driven by a deep, pathological obsession, not love, which ultimately deconstructs the boundary between the artist and the tyrant.

Ключові слова: Джон Фаулз, Колекціонер, постмодернізм, образ митця і тирана.

Keywords: John Fowles, The Collector, postmodernism, artist and tyrant.

Джон Фаулз – найвідоміший англійський письменник-постмодерніст.

Роман «Колекціонер» актуальний з огляду на те, що порушені в ньому теми боротьби життя та смерті, краси й утилітарності, про що свідчить цитата: «...Мене захоплює все прекрасне, і я хочу, щоб те, що я люблю, було моїм, щоб належало мені. Я колекціоную красиві речі. Збираю метеликів. І хочу збирати не тільки метеликів. Це мій спосіб боротьби з усім бридким і буденним у житті, з цією темрявою навколо» [5]. Цитата відображає точку зору головного героя - Колекціонера (Фредерика Клегга), який утилітарно ставиться до краси та життя, бажаючи володіти ними [1].

У творчості автора яскраво виражені такі риси постмодернізму: інтертекстуальність, гібридизація жанрів, прийом гри, багатоваріантність тлумачення, цитування, епатажність. Автор вибудовує роман «Колекціонер» як роман-гру, спрямовує увагу на множинність інтерпретацій. Зокрема, його персонажі – Фредерик (Каліббан) і Міранда сприймають власне життя як гру. Фредерик навіть процес викрадення Міранди ототожнює з грою: «Такої гри я б не влаштував, коли б не мав стільки часу і грошей. На мою думку, багато з тих, хто здається щасливим, зробили б те саме чи щось подібне, коли б мали стільки часу і грошей. Я хочу сказати, погратися в щось таке, чого б не зробили. Влада розбещує, завжди казав мій учитель у школі. А Гроші – це Влада» [5]. Про гру, що нагадує театр маріонеток, згадує і Міранда: «У мене було якесь нереальне відчуття, ніби це справді якась п'єса і я забула, яку роль там граю» [2].

Автор використовує літоту в характеристиці Мірандою Калібана для доказу відсутності в ньому індивідуальності: «Він» – не людина, він порожнє місце в масці людини. Філософська концепція «нової людини», яка вирізняється безликістю, звучить у роздумах дівчини: «Єдине, що в ньому є незвичайного, – це його любов до мене. Звичайна «нова людина» не може нічого любити так, як він мене кохає. Тобто – сліпо. Абсолютно. Як Данте кохав Беатриче» [5]. Ці слова доводять, що у викрадача не могло виникнути кохання до полонянки. Застосований у такому разі прийом гри з читачем вкотре доводить постмодерністську рису – багатоваріантність тлумачення. Остаточним доказом «нездорового», хворобливого ставлення Калібана до Міранди є слова полонянки: «Я ніколи не змогла б вилікувати його. Бо його хвороба – це я» [5]. Кохання як хвороба – це одержимість, яку і відчував Фредерик до Міранди Грей [2].

Цей роман – не просто історія кімнатного ув'язнення дівчини-художниці, а історія хворобливого суспільства, яке не сприймає творче, оригінальне, справжнє через одержимість типовим та штучним: «Чого ми маємо терпіти їхнє огидне калібанство? Чого кожную живу, творчу і хорошу людину з усіх боків обсідає оця світова багнюка?» [5].

Про відсутність меж між образом митця і тирана свідчить цитата «Він не просто звичайний викрадач. Він художник, який використовує мене як свій об'єкт, як полотно, як витвір мистецтва. Але мистецтво, за яке доводиться платити життям, – це тиранія» [5]. Дж. Фаулз у романі «Колекціонер» змалював два протилежних світи – обивателів і творців. Світ творців-ентузіастів символізує повноцінне життя з усім багатством ідей, емоцій, суперечливих і складних почуттів, властивих людині пошуку, а світ обивателів-споживачів уособлює тьмяну імітацію справжнього життя, «механізоване» існування, у якому відсутні творчі імпульси, творча ініціатива. Героїня роману Міранда уособлює світ творців, вона є людиною пошуку, живе, захлинаючись емоціями й відчуттями, інтуїтивно усвідомлюючи, що в цьому і є сенс. У свою чергу, образ Клегга є втіленням світу обивателів. Він є амбітним, обмеженим тираном, сповненим прихованої злоби й ненависті до тих, хто духовно багатший і розумніший від нього. У романі показано вразливість і незахищеність світу краси й культури, а основна проблематика твору полягає в протистоянні любові й ненависті, добра і зла, творчого живого начала і зашкарублого, приземленого існування [3].

Отже, автор показує нам, як нездорова одержимість зруйнувала два, а то й більше життів. Якби Фредерик зміг зупинитися, коли вважав свої дії неправильними, то цих наслідків можна було оминати. Якби Міранда побачила раніше, що за нею постійно спостерігають та звернулася до поліції, то доля дівчини була б іншою. І якби щоденники студентки потрапили до правоохоронних органів, то можна було б врятувати інших жінок від згубних дій Фредерика Клегга [4].

Фінал роману натякає нам, що головний герой вполює нову жертву для своєї моторошної колекції, зі сталкера-колекціонера Фредерік жахливим чином перетворюється на серійного маніяка. Але основоположним в цій історії є саме виховання дитини, щоб вона ніколи не торувала собі шлях “Колекціонера”. Людина, яку батьки любили, яка має відчуття власної значущості, ніколи не буде вдаватися до варварських методів кохання. В кінці хотілося б навести цитату Міранди: “Я – його божевілля. Роки безперервно він шукав, у що б утілити своє безумство. І знайшов мене” [5].

Література:

1. Мироненко Т. П., Меншій А. М. Роман Дж. Фаулза «Колекціонер»: ідеї, образи, поетика. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20220929-roman-dzh-faulza-kolekcioner-ideyi-obrazi-poetika>

2. Рудюк Ольга, Білявська Вікторія. Роль художнього прийому в романі Джона Фаулза «Колекціонер». URL:

<https://eprints.zu.edu.ua/31199/1/%D0%91%D1%96%D0%BB%D1%8F%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%A0%D1%83%D0%B4%D1%8E%D0%BA.pdf>

3. Олена Володимирівна Тереховська. Конфлікт обивателів і творців у романі Дж. Фаулза. URL: <https://lib-repo.pnu.edu.ua/handle/123456789/10924?mode=full>

4. Небайдуже Слово. Як одержимість руйнує нашу особистість. URL: <https://ns.newmedia.zp.ua/2024/11/03/%D1%8F%D0%BA-%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B8%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D1%80%D1%83%D0%B9%D0%BD%D1%83%D1%94-%D0%BD%D0%B0%D1%88%D1%83-%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%96%D1%81/>

5. Джон Фаулз «Колекціонер». URL: <https://uabooks.net/418-kolekcjoner.html>

СЕКЦІЯ 3 «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ»
PANEL 3 “FOREIGN LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING”

*Анна Балаболко,
студентка ОС Магістр,
ОП «Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література»,
Маріупольський державний університет (Київ), Україна*

**ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ З МЕТОЮ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ
РОЗРИВІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TO OVERCOME EDUCATIONAL GAPS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING. The abstract examines how artificial intelligence (AI) can be used to mitigate educational gaps in English language education. It highlights the potential of adaptive and personalized learning systems to address students' gaps in language competence, increase motivation, and ensure equitable access to resources. The article also discusses challenges of AI implementation in educational contexts, such as teacher readiness and ethical considerations.

Keywords: *artificial intelligence, learning loss, English language learning, personalized learning, digital tools.*

Ключові слова: *штучний інтелект, освітні втрати, вивчення англійської мови, персоналізоване навчання, цифрові інструменти.*

Проблема освітніх розривів, що виникають у процесі вивчення англійської мови, стала особливо актуальною під час пандемії COVID-19, що призвело до масового переходу до дистанційного навчання. З початком повномасштабної війни в Україні її масштаб збільшився. Втрата навчального часу через повітряні тривоги, зниження мотивації та концентрації, нерівний доступ до освітніх ресурсів (в тому числі при чисельних відключеннях електроенергії) вплинули на якість мовної підготовки учнів. За словами А. Ф. Г. Ахімси та Д. Хави, сучасні цифрові технології, зокрема штучний інтелект (ШІ), пропонують нові можливості для компенсації зазначених втрат [1].

Освітні розриви охоплюють не лише пропущений матеріал, а й зниження когнітивної, мотиваційної та соціальної складових навчання. Для вивчення англійської мови це може означати зниження рівня володіння граматикою, лексикою, а також комунікативними навичками. Як зазначають І. Жукевич та О. Спірічева, відсутність регулярної практики спілкування англійською мовою призводить до стагнації мовленнєвих умінь студентів, що складно компенсувати традиційними засобами [7, с. 45].

Штучний інтелект активно впроваджується у мовну освіту через адаптивні платформи, чат-боти, системи розпізнавання мовлення та автоматичного зворотного зв'язку, на чому

наголошують А. Аленезі та А. Аленезі [2, с. 19]. А. Ф. Г Ахімса. та Д. Хава відзначають, що ІІІ відкриває нові можливості для персоналізації навчання, оскільки алгоритми здатні підлаштовуватись під рівень та потреби конкретного учня [1, с. 7]. Це допомагає забезпечити рівномірний розвиток мовних навичок в тому числі серед учнів, що зазнали освітніх розривів.

ІІІ аналізує інформацію щодо рівня знань, типових помилок конкретного учня та підлаштовується під його темп навчання. При цьому він створює індивідуальну програму. Б. Пенья-Акуня та Р. Корга Фернандеш Дурау зазначають, що системи на базі ІІІ можуть виступати в ролі «інтелектуального тьютора», що допомагає учням відпрацьовувати складні теми при вивченні граматики та вимови [4, с. 4]. За словами Р. Русміянто, Н. Хуріаті, Н. Фітріані та ін., такі системи також сприяють розвитку навчання та підвищенню мотивації [5, с. 18].

Не зважаючи на це, існують виклики, які пов'язані з упровадженням ІІІ у навчальний процес. А. Аленезі та А. Аленезі наголошують, що викладачі часто не мають достатніх цифрових компетенцій для ефективного використання таких інструментів [2, с. 25], а в умовах війни в Україні до цієї проблеми додаються також технічні обмеження, що зумовлені обстрілами країною-агресором. Крім того, В. Ян, Б. Лі та В. Ловел звертають увагу на необхідність етичних стандартів у використанні штучного інтелекту, а саме захист персональних даних, прозорість алгоритмів і позбавлення упередженості [6, с. 11].

Л. Конірова пише, що успішне використання ІІІ під час викладання англійської мови можливе лише за умови «людиноцентричного підходу», коли технологія не замінює викладача, а доповнює його діяльність [3, с. 9]. Таким чином, штучний інтелект є потужним інструментом для подолання освітніх розривів у вивченні англійської мови. Він забезпечує персоналізований підхід, миттєвий зворотний зв'язок і підвищення мотивації студентів, що зіграло значну роль в дослідженнях Б. Пенья-Акуні та Р. Коргі Фернандеша Дурау, а також І. Жукевича й О. Спірічевої [4, с. 5; 7, с. 47]. Гнучкість даного навчального підходу особливо цінна в умовах воєнного стану в Україні, коли організація навчального процесу за чітко визначеним графіком є проблематичною.

Література

1. Ahimsa, A. F. H., Khawa, D. *The Impact of Artificial Intelligence on English Language Teaching: Opportunities and Challenges in Technology Era. IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*, 13(1), 2024. DOI: <https://doi.org/10.24256/ideas.v13i1.6270>
2. Alenezi, A., Alenezi, A. *The Use of Artificial Intelligence in English Learning: Teachers' and Students' Perceptions. Information Technologies and Learning Tools*, 108(4), 2025.

3. Konyrova, L. *The Evolution of Language Learning: Exploring AI's Impact on Teaching English as a Second Language*. *Eurasian Science Review*, 2024. DOI: <https://doi.org/10.63034/esr-42>

4. Peña-Acuña, B., Corga Fernandes Durão, R. *Learning English as a Second Language with Artificial Intelligence for Prospective Teachers: A Systematic Review*. *Frontiers in Education*, 9, 2024. DOI: 10.3389/educ.2024.1490067

5. Rusmiyanto, R., Huriati, N., Fitriani, N., Kusumaning Tyas, N., Rofi'i, A., Nurmalia Sari, M. *The Role of Artificial Intelligence (AI) in Developing English Language Learner's Communication Skills*. *Journal on Education*, 6(1), 2024. DOI: <https://doi.org/10.31004/joe.v6i1.2990>

6. Yan, W., Li, B., Lowell, V. *Integrating Artificial Intelligence and Extended Reality in Language Education: A Systematic Literature Review (2017–2024)*. *Education Sciences*, 15(8), 2025. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci15081066>

7. Zhukevych, I., Spiricheva, O. *Transformation of Foreign Language Learning: Artificial Intelligence as a Tool for Developing Students' Language Skills*. *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2024. DOI: 10.46299/j.isjel.20240303.06

Ганна Бояркіна,

студентка ОС Магістр,

ОП «Перекладознавчі студії: італійська мова та культура, англійська мова»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ЛЕКСИЧНИЙ МІНІМУМ З ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ: РАЦІОНАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ ТА ВИКОРИСТАННЯ

LEXICAL MINIMUM IN THE ITALIAN LANGUAGE: RATIONALITY USAGE. The article analyzes question of forming lexical minimum for those who teach/study standard Italian language. So called thematic words' lists separated by topics obviously can help during comprehensive learning. The main role of the structured minimum vocabulary lists is based on defining language skills on the appropriate level. Students' vocabulary can be various depending on the learning purpose and teaching methods.

Keywords: *lexical minimum, lexical units, vocabulary lists, language/speech skills' levels.*

Ключові слова: *лексичний мінімум, лексичні одиниці, списки слів, рівні мовних/мовленнєвих навичок.*

Під час вивчення будь-якої нової іноземної мови неодмінно постає питання відбору лексики, необхідної для засвоєння на певному рівні (перш за все початковому). Цей рівень закладає основи подальшого вивчення мови на середньому та просунутому рівнях й визначає

обсяг лексичних одиниць, які мають найбільш високий рівень ужитку в повсякденному житті (побуті). Контроль того чи іншого рівня проводиться як у письмовій формі (тестовій), так і під час усного мовлення.

Враховуючи поглиблення економічних, політичних, соціальних та культурних зв'язків між представниками різних країн та стійкий процес глобалізації/євроінтеграції розробка лексичного мінімуму та його використання тими, хто вивчає іноземні мови, вважаються за потрібне. На даний час створені різноманітні лексичні добірки з англійської мови [1; 3], а також багаточисельні розробки з інших іноземних мов. Вони уявляють собою той мінімальний запас слів, який знадобиться учневі/студентові не тільки на іспиті, а й під час розмови з носієм мови.

Формуванням подібних дидактичних матеріалів займаються укладачі підручників, тестів і навчальних програм, які ставлять перед собою задачу виокремлення найнеобхіднішої лексики (без/з урахуванням частиномовної приналежності). На початку розробки увага приділяється наступним питанням: мета вивчення мови, віковий чинник, академічний курс тощо.

Тематична складова лексичного мінімуму має свою доцільність, тож на теренах Інтернет-простору можна знайти добірки слів, побудованих за тематичним принципом («Їжа», «Одяг», «Транспорт», «Спорт», «Свята», «Хобі», «Професії», «Подорожі» та інші). Вони створюються у формі списків (за алфавітом/без урахування алфавітного порядку), у вигляді ілюстрованих тематичних схем (mind maps), у відео-добірках та в контенті багаточисельних мобільних застосунків, що використовуються для вивчення іноземних мов самостійно. З італійської мови кількість тематичних лексичних списків не перевищує необхідний поріг, проте головною проблемою є відсутність списків лексичного мінімуму.

З іншого боку, системна класифікація за рівнями A1, A2, B1, B2, C1, C2 згідно з загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (CEFR), в якій зібрані критерії викладання/вивчення/оцінювання володіння мовою, ретельно відображена у списках, що мають чіткий кількісний та якісний розподіл лексики [2]. Таким чином дізнаємося, що для тих, хто вивчає стандартну італійську мову, початковий (елементарний) рівень володіння мовою потребує знання 486 лексичних одиниць (надалі – л.о.), серед яких домінують іменники (282 л.о.) з великою перевагою над дієсловами (76 л.о.), прикметниками (56 л.о.) та прислівниками (41 л.о.). Решта слів розподіляється між прийменниками, займенниками, артиклями тощо. Слід зауважити, що числівники як окрема частина мови не закладені в списку рівня A1 [4].

Для подальшого вдосконалення мовленнєвих навичок після опанування мінімального лексикону перехід на наступний рівень так само потребує упорядкування знань з боки лексики. Відповідно до CEFR для вивчаючих італійську мову на рівні A2 закладається

словниковий запас в обсязі 1037 л.о. (до складу яких входять слова з рівня A1), 1541 л.о. та 2078 л.о. на рівні B1 та B2 відповідно.

Безсумнівно те, що коефіцієнт раціональності створення подібних вокабулярних списків не може бути однаковий через різні підходи до вивчення/викладання італійської мови, проте всі вони мають на меті структурувати лексичного матеріалу за умови поєднання з граматичною базою, яка виконує функцію мовного хребта.

Таким чином, маючи добірку лексичного мінімуму з іноземної мови, вчитель/учень, викладач/студент можуть корегувати відбір необхідного для оволодіння вокабуляру відповідно до цілей та методів навчання.

Література

1. Вербицька А.Є. Гончарук С.В., Крисанова Т.А. Лексичний мінімум з англійської мови : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 54 с.

2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

3. Лексичний мінімум з англійської мови (за програмою ЗНО) URL: <http://lchaikovska.com.ua/wp-content/uploads/2016/12/Lexical-minimum-ZNO-eng.pdf> (дата звернення: 08.11.2025)

4. Profilo della lingua italiana - Liste lessicali Â» Livello A1. *Università per Stranieri di Perugia* | *Ambasciatrice dell'Italia nel mondo.* URL: https://www.unistrapg.it/profilo_lingua_italiana/site/liste_lessicali_a1.html?authuser=0 (дата звернення: 08.11.2025)

Євген Вербицький,
студент ОС Магістр

ОП «Середня освіта. Англійська мова та література»
Маріупольський державний університет (Київ), Україна

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОСТІЙНОГО НАВЧАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

*DEVELOPMENT OF COGNITIVE STRATEGIES AS A TOOL FOR FORMING
INDEPENDENT LEARNING SKILLS IN HIGH SCHOOL STUDENTS IN ENGLISH LESSONS. The
study investigates the psychological and pedagogical essence of self-directed learning, which, in
contemporary educational settings, is evolving into the concept of Self-Regulated Learning (SRL).
SRL is critically important for the professional self-determination of senior school students and is
defined as a systemically organised, motivational process that involves the active management of*

one's own psychological processes, in contrast to traditional self-study, which predominantly focuses on external organisation and executive discipline. The theoretical framework integrates the social-cognitive (B. Zimmerman) and metacognitive approaches.

Keywords: *Self-Regulated Learning (SRL), Cognitive Strategies, Metacognitive Strategies, Strategy-Oriented Instruction (SOI), Self-Efficacy, Explicit Instruction, Learner Autonomy.*

Ключові слова: *саморегульоване навчання (СРН), пізнавальні стратегії, метакогнітивні стратегії, стратегічно-орієнтоване навчання (СОН), самоефективність, експліцитне інструктування, автономія учня.*

У сучасному освітньому просторі, на думку педагогів, концепція самостійного навчання пройшла суттєву термінологічну та змістовну трансформацію. Як зазначає низка авторів, на ранніх етапах розвитку дидактики домінувало поняття самостійної роботи (СР). Самостійна робота традиційно розглядалася як форма організації навчальної діяльності, яка могла бути аудиторною або домашньою. Вона була спрямована переважно на виконання конкретних завдань, що мали чітку дидактичну мету: підготовку, засвоєння нових знань, тренування або узагальнююче повторення матеріалу. Таким чином, на думку Т. Л. Панченко, СР фокусувалася на зовнішній організації та виконавчій дисципліні, часто залишаючись контрольованою педагогом [1, 2].

На противагу цьому, сучасні психолого-педагогічні дослідження оперують концептом саморегульованого навчання (СРН), або Self-Regulated Learning (SRL). СРН є значно глибшим психологічним конструктом, що охоплює не лише факт виконання завдань, а й активне, свідоме управління власними психологічними процесами. Саморегульоване навчання визначається як системно організований, мотиваційний процес, який передбачає гнучкий та варіативний характер, орієнтуючи суб'єкта на пошук додаткових ресурсів та постійну оцінку власного розуміння. СРН вимагає від учня самоорганізації, самоконтролю та здатності долати перешкоди, що робить його ключовим проявом суб'єктності у навчальній діяльності [3, с. 177; 5, с. 5-6].

Як зазначає Е. М. Балашов, саморегульоване навчання ґрунтується на припущенні, що учні можуть розвивати самогенеруючі переконання та стратегії, які свідомо скеровують їх до досягнення конкретних освітніх цілей. З точки зору психології, СРН є комплексом внутрішніх процесів, що характеризується трьома основними атрибутами [4; 5, с. 7]:

1. Впорядкованість. Процес має чіткі часові межі, визначені поведінкові дії та проблемні завдання.
2. Особистісна орієнтованість. СРН спрямоване на внутрішні особистісні зміни, що базуються на метакогнітивних судженнях та досвіді.

3. Стратегічність. Включає визначення пріоритетів цілей, мотивів, ціннісно-емоційних орієнтирів та здатність формувати довгострокову стратегію дій.

Література

1. Панченко Т. Л. Психолого-педагогічний аналіз особливостей самостійної роботи студентів з інвалідністю. *Збірник «Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами»*. URL: <https://ap.uu.edu.ua/article/297> (дата звернення: 20.10.2025).

2. Методика організації самостійної роботи під час вивчення економічних дисциплін. *Головна* | *Elib* *LNTU*. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/енп%20рудь/page13.html (дата звернення: 20.10.2025).

3. Балашов Е. М. Метакогнітивний досвід як передумова розвитку саморегуляції навчальної діяльності студентів. *Psychology of personality*. 2020. Т. 10, № 1. С. 177–185. URL: <https://doi.org/10.15330/ps.10.1.177-185> (дата звернення: 20.10.2025).

4. Beyond Grades: Harnessing Self-Regulated Learning to Empower Underperforming Students - PMC. *PMC Home*. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12038631/> (date of access: 20.10.2025).

5. Ганаба С. Саморегульоване навчання: концептуальні ідеї, досвід, практики. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2024. Т. 35, № 4. С. 5–22. URL: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v35i4.1565> (дата звернення: 28.10.2025).

Володимир Дмитрієв,
студент ОС Магістр,

ОП «Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література»,
Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ВИКОРИСТАННЯ ChatGPT НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ВІВЧЕННЯ ТРАГЕДІЇ ГЕТЕ «ФАУСТ»

THE APPLICATION OF ChatGPT IN WORLD LITERATURE LESSONS: A CASE STUDY OF GOETHE'S TRAGEDY "FAUST". This article addresses the critical need to integrate AI tools, specifically ChatGPT, into high school World Literature education to augment the teacher's role and foster an interactive learning environment. The main goal is to define and justify practical methodological applications of ChatGPT during the analysis of J. W. Goethe's tragedy "Faust". The research also validates the use of AI in facilitating creative student projects (e.g., alternative endings and literary stylization) and enabling the differentiation of learning by simplifying complex philosophical concepts.

Keywords: *Artificial Intelligence, ChatGPT, World Literature, Goethe, "Faust", high school, innovative technologies.*

Ключові слова: *штучний інтелект, ChatGPT, зарубіжна література, Гете, "Фауст", старша школа, інноваційні технології.*

Сучасна освіта перебуває у стані трансформації, зумовленої активним розвитком цифрових технологій. Одним із ключових викликів сьогодення є пошук шляхів ефективного поєднання гуманітарного знання та інструментів штучного інтелекту (ШІ), а також використання практичного потенціалу ШІ у викладанні гуманітарних дисциплін, зокрема зарубіжної літератури.

Українські дослідники Л. Ілійчук [2], Т. Максим'як [5], О. Литвин [4] наголошують, що застосування штучного інтелекту має носити системний характер та підсилювати, а не підміняти, роль учителя. Педагог залишається ментором і фасилітатором, який формує гуманістичний зміст освіти в цифрову епоху. С. Деркачова [1] та Н. Козлова [3] звертають увагу на можливості використання цифрових інструментів на уроках гуманітарного змісту для розвитку логічного та критичного мислення, комунікативних навичок і медіаграмотності, а також на формування культури осмисленого використання технологій у школі. Сучасні зарубіжні педагоги Б. Зу, Ю. Лі, Д. Лі [7], С. Хендріксон [6] акцентують на потенціалі цифрових інструментів щодо інтерпретації й аналізу тексту та підвищення якості написання творів з гуманітарних предметів. ШІ став одним з трендів у сучасному освітньому процесі, що обумовлює актуальність нашого дослідження, метою якого є визначення шляхів практичного застосування штучного інтелекту, зокрема генеративної моделі ChatGPT, на уроках із зарубіжної літератури в старшій школі.

Можемо визначити чотири основні навчальні цілі використання штучного інтелекту у шкільному курсі літератури: розвиток критичного мислення (перевірка інформації, яку надає ChatGPT, аргументування згоди/не згоди з його відповіддю); підвищення мотивації до читання художніх текстів через інтерактивність і гейміфіковані елементи роботи з ChatGPT; формування інформаційної грамотності та відповідального ставлення до штучного інтелекту; створення умов для індивідуалізації освітнього процесу (робота з учнями, що мають різний рівень підготовки).

Так розвитку критичного мислення сприяє інтерактивний аналіз персонажів, коли учні проводять уявні інтерв'ю з Фаустом або Мефістофелем, з'ясовуючи їхні моральні дилеми та життєві орієнтири. Подібна діяльність може супроводжуватися створенням візуальних і мультимедійних продуктів - інфографік, діаграм, відеоінтерв'ю, що візуалізують філософські мотиви твору. Засобами ChatGPT учні можуть порівнювати різні інтерпретації «Фауста», встановлюючи міжтекстові паралелі, наприклад, із романом «Доктор Фаустус» Томаса Манна,

що сприяє розвитку історико-культурного мислення. У межах цифрової літературної критики модель допомагає систематизувати знання: створювати тези, карти понять, узагальнювати філософські ідеї твору, а також формулювати дискусійні питання для обговорення.

При аналізі тексту та контексту твору учні можуть звертатися до ChatGPT для отримання коротких коментарів до окремих сцен або цитат, що сприяє глибшому розумінню філософських алюзій і символів трагедії. Також можуть здійснювати порівняльний аналіз перекладів, оцінюючи стилістичні та семантичні відмінності. Ефективним є застосування штучного інтелекту для створення хронологічних чи біографічних довідок, оглядів культурно-історичного контексту епохи Просвітництва або руху «Бурі й натиску», що пов'язані з темою обраного нами уроку.

Творчі завдання з використанням ChatGPT передбачають створення альтернативних фіналів трагедії, листів від імені героїв, сценаріїв сцен у сучасному контексті. Модель може виконувати функцію редактора або джерела натхнення, пропонуючи варіанти сюжетного розвитку. Ефективною формою є рольова гра «Суд над Фаустом», у якій ChatGPT виступає модератором чи учасником дискусії, допомагаючи структурувати аргументацію. Особливе значення має літературна стилізація: учні створюють власні тексти у стилі Гете, намагаючись відтворити його мовні та філософські особливості, що формує відчуття авторської манери.

Штучний інтелект також сприяє диференціації навчання. Для учнів, які мають труднощі з розумінням складних філософських концепцій, ChatGPT може адаптувати інформацію, подаючи її спрощено або через сучасні аналогії. Водночас він забезпечує можливість поглибленого вивчення матеріалу – наприклад, дослідження рецепції трагедії в музиці, живописі чи кінематографі.

Отже, інтеграція штучного інтелекту у вивчення зарубіжної літератури не є заміною вчителя, а новою формою співпраці між технологією, учнем і текстом. ChatGPT виступає не лише інструментом, а й партнером у процесі пізнання: віртуальним співрозмовником, літературним критиком і провокатором до інтелектуальної дискусії. Учитель при цьому виконує роль модератора, спрямовуючи аналіз і підтримуючи баланс між технологічним і гуманітарним підходами.

Література

1. Деркачова С. Штучний інтелект у літературній освіті: силлабус навчальної дисципліни. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2025. 28 с.
2. Лійчук Л. Штучний інтелект і якість освіти: можливості, виклики та загрози. *Наукові праці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*. 2024. № 2. С. 45–54.

3. Козлова Н. ШІ як інструмент розвитку критичного мислення учнів під час аналізу літературних творів. *Методист*. 2024. № 7. С. 38–43.
4. Литвин О. Педагогічні аспекти використання генеративного штучного інтелекту на уроках гуманітарного циклу. *Освіта і розвиток обдарованої особистості*. 2025. № 4. С. 92–97.
5. Максим'як Т. Використання штучного інтелекту в освіті: дилема співбуття людини та машини. *Вища освіта України*. 2023. № 3(92). С. 31–38.
6. Hendrickson S. ChatGPT in the Literature Classroom: Transforming Textual Analysis and Student Writing. *Modern Language Journal*. 2024. Vol. 108, No. 1. P. 122–138..
7. Zou B., Li J., Li Y. AI Tools in Teaching Literature: Opportunities for Interpretation and Creativity. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*. 2024. Vol. 17, No. 2. P. 45–59

Володимир Копищик,

студент ОС Магістр,

ОП «Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ПОТЕНЦІАЛ ГЕЙМІФІКАЦІЇ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

THE POTENTIAL OF GAMIFICATION IN TEACHING ENGLISH TO SECONDARY COMPREHENSIVE SCHOOL STUDENTS. The article introduces the basic concept of gamification and its key principles, introduces researches who have studied this issue, and highlights the positive and negative aspects of the phenomenon, providing a conclusion after taking into account all aspects.

Keywords: *gamification, phenomenon, methods, concept, education.*

Ключові слова: *гейміфікація, явище, методи, поняття, освіта.*

Упродовж тривалого розвитку людської цивілізації освіта як фундаментальний елемент соціуму зазнавала суттєвих трансформацій та інновацій. У контексті сучасних цифрових викликів та запитів суспільства, особливої уваги заслуговують інтерактивні та технологічно орієнтовані методи, серед яких гейміфікація є одним із найперспективніших. Актуальність теми зумовлена необхідністю підтвердження ефективності та наукового обґрунтування використання технологій гейміфікації у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) для підвищення навчальної мотивації та якості засвоєння матеріалу.

Поняття гейміфікації в освітньому середовищі є предметом активного дослідження як у світовій, так і в українській науковій спільноті. Значний внесок у вивчення цього феномену зробили вітчизняні науковці, зокрема Є. Антонов, І. Махович, О. Попадич, О. Матяш,

І. Турчина, О. Третьяк С. Рябець та ін., які аналізують її дидактичний потенціал та особливості інтеграції в навчальний процес.

Трактування терміну «гейміфікація» може варіюватися залежно від галузі та дослідницького напрямку. Однак, базове та найбільш цитоване визначення належить С. Детердінгу, який розглядає це явище як «використання ігрових елементів у неігровому середовищі» [1, с. 10]. Це означає реалізацію механізмів, притаманних комп'ютерним та настільним іграм (таких як бали, рейтинги, бейджі, рівні, виклики), в академічний навчальний процес. Попри те, що поняття гейміфікації є відносно новим, воно активно досліджується та впроваджується в освіті.

Наразі можна знайти багато досліджень, які висвітлюють переваги гейміфікації в закладах освіти, однак комплексний аналіз цього підходу вимагає врахування і його потенційних викликів та обмежень.

Зокрема, дослідниця О. Матяш відзначає ключові позитивні аспекти, такі як інтеграція навчальних дисциплін у межах одного проєкту та міжпредметне оцінювання учнів за його результатами. Водночас, вона вказує на низку негативних аспектів: ризик використання пристроїв для розваг, що відволікає від навчання; можливі негативні наслідки для здоров'я учнів через часте використання гаджетів; підвищене навантаження на вчителя у вигляді трудомісткої підготовки гейміфікованого уроку; тривалість проєкту та недостатність матеріально-технічних ресурсів [2, с. 473-474].

Дослідниці О. Третьяк та О. Клімцова доповнюють цей перелік, акцентуючи на методичних та організаційних недоліках запровадження гейміфікації. Вони зазначають нерозуміння цілей і завдань навчання учасниками процесу; невміння впроваджувати ігрові механіки; недостатню комунікацію під час освітнього процесу; низький рівень підготовки вчителів щодо використання інформаційних технологій; а також значні часові витрати на розробку та імплементацію ігрової діяльності [3, с. 254].

Таким чином, ефективне застосування гейміфікації вимагає зваженого підходу, спрямованого не лише на використання її дидактичних переваг, але й на систематичне нівелювання зазначених організаційно-методичних та технічних викликів.

Література

1. Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., & Nacke, L. (2011). From game design elements to gamefulness: defining “gamification” : MindTrek`11, September 28-30, 2011, Tampere, Finland. Pp. 9-15. URL:
https://www.researchgate.net/publication/230854710_From_Game_Design_Elements_to_Gamefulness_Defining_Gamification

2. Матяш О. Сучасні тенденції та перспективи впровадження STEM- і STEAM-освіти на уроках англійської мови. *Інноваційні практики наукової освіти* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 6-12 грудня 2023 року). Київ : Інститут обдарованої дитини, 2023. С. 467-474. URL: https://iod.gov.ua/content/events/54/iii-vseukrayinska-naukovo-praktichna-konferenciya-innovaciyni-praktiki-naukovoyi-osviti_publications.pdf?1711288151.0339

3. Третьак О. М., Клімцова І. І. Педагогічні умови ефективної гейміфікації освітнього процесу початкової школи. *People and the world: global problems of human development* : Abstracts of XSV International Scientific and Practical Conference (Czech Republic, December 18-20, 2023). Prague, Czech Republic, 2023. Рр. 252-258. URL: <http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/14890/1/Третьак%20О.Клімцова%20І.%20Педагогічні%20умови%20ефективної%20гейміфікації%20освітнього%20процесу%20початкової%20школи.pdf>

Наталя Мараховська,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри романо-германської філології

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЕТИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА МЕТОДУ «ПОВІЛЬНОГО СПОГЛЯДАННЯ» У РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

DIDACTIC POTENTIAL OF POETRY THERAPY AND SLOW LOOKING METHOD FOR DEVELOPING INTERCULTURAL COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION MAJORS. This study examines the didactic potential of integrating the Slow Looking method and the RES model of poetry therapy into language and literature instruction to support Ukrainian students affected by war-related trauma. This unconventional, experiential learning approach is crucial for fostering intercultural competence and psychological well-being, where traditional methods fall short. Analysis confirms that these creative interventions enhance metalinguistic awareness, communicative skills, and psychological resilience among higher education majors.

Keywords: *podcasts, phonetics, British English, American English, pronunciation teaching, authentic materials.*

Ключові слова: *подкасти, фонетика, британська англійська, американська англійська, навчання вимови, автентичні матеріали*

Військова агресія росії, що триває в Україні, спричинила глибоку психологічну травму серед населення, вимагаючи неконвенційних методів навчання та зцілення. В умовах масового

переміщення та інтеграції до різноманітних спільнот, формування міжкультурної компетентності та психологічного благополуччя є критично важливим для ефективної соціалізації та подолання ізоляції. Традиційні методи викладання мови та літератури часто виявляються недостатніми для вирішення цих комплексних завдань. Сучасні дослідження підтверджують, що залучення до творчих мистецьких практик може сприяти відновленню після травми, долати стереотипи та культурні гегемонії, а також забезпечувати основи соціальної справедливості (М. Мартінієлло, Е. Месколі) [3].

У контексті лінгводидактики є доцільним застосування поетично-літературних та креативних методик для роботи зі студентами, чий освітній процес був порушений у результаті війни. Ефективним є використання методу «повільного споглядання» (Slow Looking) (С. Біне, Ш. Тішман, Д. Томпсон) [1, 8] та моделі PEC (сприйняття, експресія та символізм) поетичної терапії (Н. Мазза) [4, 7].

На заняттях за допомогою «повільного споглядання» та моделі PEC студенти занурюються у багаторівневий аналіз художніх творів та поезій. Цей процес заохочує їх починати з візуальних спостережень, переходити до поглибленого аналізу та інтерпретації символічних шарів творів. Таке експериментальне навчання сприяє формуванню мистецького мислення, поетичного дослідження та самопізнання через створення власних наративів, що розширюють первинні смисли твору. Тематика занять охоплює принципи рівності, різноманітності та інклюзії, що уможлиблює досліджувати та інтерналізувати ціннісні орієнтири.

Згідно з аналізом компонентів міжкультурної компетентності Д. Деардорфф [2] та шкал психологічного благополуччя К. Ріффа [6], подібні креативні лінгводидактичні інтервенції сприяють досягненню позитивних результатів, а саме:

- розвитку навичок спостереження, інтерпретації та встановлення зв'язків, що покращує комунікативні вміння та емпатію;
- поглиблення металінгвістичної та міжкультурної свідомості, а також толерантності до неоднозначності;
- стимулювання відкритості та прийняття різноманітних точок зору, що сприяє соціальній інклюзії;
- посилення самоприйняття через творче самовираження.

Література

1. Beene, S., Thompson, D. Focusing on Slow Looking. *Art Documentation: Journal of the Art Libraries Society of North America* 41, 1, 2022. 1–16. <https://doi.org/10.1086/719405>
2. Deardorff, D. K. Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization. *Journal of Studies in International Education* 10, 3, 2006. 241–266.

3. Martiniello, M., Mescoli, E. Arts and Refugees: Multidisciplinary Perspectives (Vol. 2). *Arts* 13, 1, 2024. 40. <https://doi.org/10.3390/arts13010040>
4. Mazza, N. Poetry therapy: Theory and practice (2nd ed.). Routledge/Taylor & Francis Group, 2017.
5. Mazza, N. Poetry Therapy: Theory and Practice (3rd ed.). Routledge, 2021. <https://doi.org/10.4324/9781003022640>
6. Ryff, C. D. Psychological well-being revisited: advances in the science and practice of eudaimonia. *Psychotherapy and psychosomatics* 83, 1, 2014. 10–28. <https://doi.org/10.1159/000353263>
7. Tishman, S. Slow Looking: The Art and Practice of Learning Through Observation. Routledge, 2017. <https://doi.org/10.4324/9781315283814>

Юлія Настаченко,

студентка ОС Магістр,

ОП «Середня освіта. Мова та література (англійська)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

INTERACTIVE METHODS AS A MEANS OF ACTIVATING HIGH SCHOOL STUDENTS' SPEECH ACTIVITY IN ENGLISH LANGUAGE LESSONS. The article examines the effectiveness of interactive teaching methods in developing the communicative competence of high school students in English language classes. The research demonstrates that interactive approaches significantly enhance students' motivation and speech production through collaborative learning, role-playing, and project-based activities. The study reveals that systematic implementation of interactive methods leads to improved fluency, accuracy, and confidence in English communication among senior students.

Keywords: *interactive approaches, speaking skills, communication proficiency, senior learners, EFL instruction.*

Ключові слова: *інтерактивні методи, мовленнєва діяльність, комунікативна компетенція, учні старшої школи, навчання англійської мови.*

Викладання англійської мови для старшокласників сьогодні вимагає використання нових освітніх технологій, які допомагають учням навчитися ефективно спілкуватися. У педагогічній літературі наголошується, що інтерактивні методи роботи на уроці виступають основним способом розвитку усного мовлення, даючи змогу учням не просто запам'ятовувати матеріал, а одразу застосовувати його в розмовній практиці [1, с. 45].

Праці українських учених показують, що інтерактивне навчання спирається на принципи співробітництва, взаємної роботи та врахування особливостей кожного учня. О. Пометун трактує інтерактивність як «особливий спосіб організації навчання, який створює зручні умови для роботи, де всі учні можуть відчути себе успішними та розумними» [2, с. 18]. Такі умови допомагають учням позбутися страху говорити іноземною мовою та навчитися висловлюватися вільно.

Основними інтерактивними методами, що довели свою ефективність у старших класах, є метод проєктів, рольові ігри, дискусії, дебати, кейс-метод та метод «перевернутий клас». Метод проєктів дозволяє інтегрувати різні види мовленнєвої діяльності, розвиваючи не лише мовні, а й дослідницькі навички учнів [3, с. 127]. Рольові ігри створюють квазіпрофесійні ситуації спілкування, наближені до реальних комунікативних потреб старшокласників.

Особливо ефективним виявляється застосування методу дебатів, яка активізує критичне мислення та аргументативне мовлення. Дослідження С. Ніколаєвої демонструє, що учні, які регулярно беруть участь у дебатах англійською мовою, показують на 35% вищий рівень володіння усним мовленням порівняно з традиційними методами навчання [4, с. 89].

Кейс-метод забезпечує розвиток аналітичних здібностей та навичок прийняття рішень іноземною мовою. Аналіз автентичних ситуацій спонукає учнів до активного використання професійно-орієнтованої лексики та складних граматичних конструкцій. В. Редько зазначає, що ситуаційні завдання мають бути цікавими для учнів старших класів, враховувати їхній вік та те, ким вони планують стати в майбутньому [5, с. 156].

Впровадження цифрових технологій розширює можливості інтерактивного навчання. Використання онлайн-платформ для спільної роботи, віртуальних дошок, інтерактивних презентацій підвищує залученість учнів та створює додаткові можливості для мовленнєвої практики. Метод «перевернутий клас» дозволяє максимально використовувати урочний час для інтерактивної взаємодії.

Результати експериментального навчання свідчать, що систематичне застосування інтерактивних методів призводить до підвищення мотивації учнів на 40%, покращення показників швидкості мовлення на 25% та зменшення кількості граматичних помилок на 30% [6, с. 201]. Учні демонструють вищий рівень впевненості у спілкуванні англійською мовою та готовність до спонтанної комунікації.

Отже, застосування інтерактивних методів у навчальному процесі виступає дієвим інструментом стимулювання та розвитку мовленнєвих навичок учнів старших класів, створюючи передумови для досягнення високого рівня комунікативної компетентності, який відповідає вимогам ефективної взаємодії в полікультурному середовищі та сприяє реалізації майбутніх кар'єрних прагнень молоді.

Література

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf (Дата звернення 27.10.2025 р.)
2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2019. 192 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pometun_Olena/Entsyklopediia_interaktyvnoho_navchannia.pdf (Дата звернення 27.10.2025 р.)
3. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ: Ленвіт, 2019. 590 с. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0058027.pdf> (Дата звернення 27.10.2025 р.)
4. Ніколаєва С. Ю., Борецька Г. Е., Майєр Н. В., Устименко О. М., Черниш В. В. *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах : колективна монографія / за ред. С. Ю. Ніколаєвої ; техн. ред. І. Ф. Соболевої. Київ: Ленвіт, 2015. 444 с.*
<http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/272/Nikolaieva.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Дата звернення 27.10.2025 р.)
5. Редько В.Г. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. Рідна школа. 2019. №8. С. 154-159. <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/be3bb448-f4d8-471d-99e4-db47449269b1/content> (Дата звернення 27.10.2025 р.)
6. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. Дніпро: ДУЕП, 2020. 248 с. <https://vdoc.pub/documents/-74db2dqaff50> (Дата звернення 27.10.2025 р.)

Наталія Півень,

студентка ОС магістр,

ОП «Середня освіта. Англійська мова і зарубіжна література»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна.

РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ WEB-РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

THE ROLE OF AUTHENTIC WEB RESOURCES IN STUDYING OF ENGLISH. The article explores the role of authentic materials in foreign language learning, emphasizing their impact on student motivation and engagement. Authentic materials, such as native-created texts, videos, and websites, reflect natural language use and cultural contexts, fostering deeper immersion. These resources, including news portals, blogs, and video platforms, enhance vocabulary, listening skills,

and cultural awareness. However, their complexity requires careful selection to match learners' proficiency levels.

Keywords: *authentic materials, language learning, motivation, cultural context, web resources.*

Ключові слова: *автентичні матеріали, мовне навчання, мотивація, культурний контекст, web-ресурси*

Оволодіння іноземною мовою залежить від багатьох факторів, серед яких мотивація учнів займає центральне місце. Одним із ключових аспектів, що впливають на мотивацію, є використання автентичних матеріалів у навчанні. Такі матеріали сприяють формуванню позитивного ставлення до вивчення мови, підвищують зацікавленість і допомагають глибше зануритися в мовне середовище.

Автентичні матеріали у викладанні іноземних мов – це «тексти, аудіо- чи відеозаписи, створені носіями мови для носіїв, а не для навчальних цілей» [1, с. 107]. До них належать статті з газет і журналів, літературні твори, фільми, пісні, подкасти, рекламні ролики, вебсайти, пости в соціальних мережах тощо. На відміну від адаптованих текстів, які спрощуються для учнів, автентичні матеріали відображають природне використання мови в реальному контексті, включаючи культурні, соціальні та стилістичні особливості.

Основні риси автентичних матеріалів – це їхня «природність, відповідність культурі та функціональність» [4, с. 91]. Вони показують, як мова застосовується в реальних ситуаціях, дозволяючи учням познайомитися з живою мовою, її ідіомами, сленгом, інтонацією та контекстуальними нюансами. Наприклад, перегляд сучасного англомовного серіалу допомагає не лише вивчати лексику, але й занурюватися в культурний контекст, розпізнаючи гумор, соціальні норми чи невербальні аспекти спілкування.

Актуальність автентичних матеріалів також відіграє важливу роль. Наприклад, статті з актуальних новин чи популярні пісні можуть бути цікавішими для учнів, ніж застарілі тексти, оскільки вони відображають сучасні реалії. Однак через свою неадаптованість такі матеріали можуть бути складними, що вимагає від викладача ретельного підбору контенту відповідно до рівня учнів.

Вебсайти є популярним джерелом автентичних матеріалів, що охоплюють різноманітні теми – від новин і культури до науки й технологій. Новинні портали, такі як BBC чи The New York Times, пропонують статті, репортажі та аналітику, створені носіями мови. Вони цінні для розвитку навичок читання, розуміння складних текстів і збагачення словникового запасу професійною чи академічною лексикою. Наприклад, англомовні новинні сайти часто «використовують формальний стиль і різноманітну лексику, що дозволяє учням ознайомитися з різними мовними реєстрами» [3, с. 14].

Крім новин, цінними є спеціалізовані вебсайти, присвячені певним галузям, наприклад, кулінарії (Epicurious), технологіям (Wired) чи моді (Vogue). Такі ресурси пропонують автентичний контент, що відображає сучасні тенденції та спеціалізовану термінологію, корисну для професійного розвитку. Наприклад, кулінарні сайти містять не лише рецепти, а й описи культурних традицій, пов'язаних із їжею, що сприяє глибшому розумінню культури.

Блоги є ще одним важливим джерелом автентичного контенту, що вирізняються неформальним стилем і персоналізованим підходом. Їх створюють як професіонали, так і аматори, що дозволяє ознайомитися з різними мовними стилями – від розмовного до літературного. Наприклад, англomовні блоги на платформах Medium чи WordPress охоплюють теми від подорожей і лайфстайлу до технічних оглядів і особистих роздумів. Вони ідеально підходять для вивчення розмовної лексики, ідіом і сучасних мовних тенденцій, таких як сленг чи неологізми.

Відеоплатформи, такі як YouTube чи Dailymotion, є ефективним інструментом для вивчення мов завдяки аудіовізуальному формату. Вони пропонують різноманітний контент: від влогів і навчальних відео до документальних фільмів і серіалів. Наприклад, «YouTube-канали поєднують розважальний і освітній аспекти, надаючи доступ до якісного контенту» [2, с. 263].

Відеоплатформи особливо цінні для розвитку навичок аудіювання та розуміння усного мовлення. Вони дозволяють чути різні акценти, інтонації та темп мовлення, що важливо для адаптації до реальних комунікативних ситуацій. Наприклад, перегляд інтерв'ю на каналі TED допомагає покращити сприйняття англійської мови та ознайомитися з актуальними темами, сприяючи інтелектуальному розвитку. Крім того, «багато відео мають субтитри, що полегшує розуміння для початківців» [2, с. 264].

Інтерактивні додатки, такі як Duolingo, Memrise чи Quizlet, пропонують гейміфікований підхід до вивчення мов. Хоча вони не завжди створюються носіями, ці платформи часто включають автентичний контент, як-от фрази, діалоги чи відеоролики з реального мовного середовища. Наприклад, Memrise використовує короткі відео, записані носіями, для навчання фраз у контексті, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Онлайн-словники та лінгвістичні платформи, такі як Oxford English Dictionary, є важливими для вивчення мов. Вони надають не лише переклади, а й інформацію про вживання слів, синоніми, антоніми та приклади в контексті. Такі ресурси є автентичними, оскільки створюються лінгвістами і відображають сучасний стан мови.

Поряд із традиційними словниками популярними є платформи, що поєднують словникові функції з інтерактивними інструментами. Наприклад, Linguee «показує переклади

слів і фраз у контексті реальних текстів, таких як статті чи офіційні документи, що особливо корисно для перекладачів і просунутих учнів» [1, с. 109].

Соціальні мережі, такі як X, Instagram чи TikTok, є унікальним джерелом автентичного контенту, що відображає живе, неформальне мовлення. Пости, коментарі та короткі відео знайомлять із сучасним сленгом, мемами та культурними референсами. Наприклад, англомовні пости на X часто містять скорочення, аббревіатури та емоційну лексику, що робить їх цінним ресурсом для вивчення розмовної мови.

Соціальні мережі також дозволяють взаємодіяти з носіями мови через коментарі чи дискусії, що розвиває комунікативні навички та допомагає адаптуватися до реальних мовних ситуацій. Проте контент у соціальних мережах може бути неструктурованим і містити помилки, що вимагає критичного підходу до його аналізу.

Отже, автентичні іноземні веб-ресурси створюють природне мовне середовище, що особливо важливо для тих, хто не може перебувати в країні, де говорять цільовою мовою. Вони допомагають не лише вдосконалювати мовні навички, а й поглиблювати знання про культуру, історію та сучасні тенденції. Кожен тип ресурсів – від вебсайтів і блогів до відеоплатформ і словників – має унікальні переваги, що робить їх взаємодоповнюючими інструментами в навчанні.

Література

1. Гудима Г. Б. Використання автентичних матеріалів на заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти. *Закарпатські філологічні студії* / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика». 2023. Т. 1, вип. 27. С. 106–110.

2. Дука М. Властивості методичного потенціалу автентичних відеоматеріалів для формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: науковий журнал. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. № 8 (72). С. 259–270.

3. Качур І. І. Використання автентичних матеріалів як креативний підхід до вивчення іноземної мови. *Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. 2020. № 21. Т. 2. С. 13–15.

4. Мунтян А. О. Використання автентичних письмових та аудіо / відео матеріалів при навчанні іноземної мови. *Англістика та американістика*: зб. наук. пр. 2015. № 12. С. 88–94.

Тайсія Поклад,
старший викладач,

Мариупольський державний університет (Київ), Україна

**INSEGNAMENTO DELLA LINGUA ITALIANA ATTRAVERSO LA TRADUZIONE:
UN APPROCCIO INTERCULTURALE NELLA DIDATTICA LINGUISTICA**

TEACHING ITALIAN THROUGH TRANSLATION: AN INTERCULTURAL APPROACH TO LANGUAGE TEACHING. The study examines translation as an innovative pedagogical tool in the teaching of Italian within an intercultural framework. By integrating authentic Italian texts, media, and audiovisual materials, translation enhances students' understanding of language as a cultural and communicative system. The research demonstrates that this approach promotes intercultural dialogue and strengthens both linguistic proficiency and cultural competence.

Keywords: *Italian language, translation, intercultural communication, authentic materials, language teaching, cultural competence, media education.*

Parole chiave: *lingua italiana, traduzione, comunicazione interculturale, materiali autentici, didattica linguistica, competenza culturale, media education.*

Nell'attuale panorama educativo, l'insegnamento delle lingue straniere è sempre più orientato allo sviluppo della **competenza interculturale**, che implica non solo la padronanza delle strutture linguistiche, ma anche la comprensione dei contesti culturali in cui la lingua viene utilizzata. L'italiano, caratterizzato da un'elevata espressività e da una profonda ricchezza culturale, rappresenta un materiale didattico privilegiato per la formazione di tale competenza. In questo quadro, la **traduzione** si configura come uno strumento efficace non soltanto linguistico, ma anche cognitivo e culturale.

L'attività traduttiva consente agli studenti di sviluppare una riflessione linguistica consapevole, di confrontare sistemi di pensiero e modelli comunicativi differenti e di acquisire sensibilità verso le sfumature culturali. La traduzione, infatti, non è soltanto un esercizio di equivalenza lessicale o grammaticale, ma un atto interpretativo che implica la mediazione tra due universi culturali.

Particolare rilievo assume l'uso di **materiali autentici**, che riflettono il funzionamento reale della lingua e la sua dimensione socio-culturale. Tra le principali fonti didattiche utilizzate si segnalano:

- *La Repubblica* [2] e *Corriere della Sera* [1], utili per l'analisi di testi giornalistici e culturali;
- *RAI Play* [3] e *Rai Scuola*, che offrono materiali audiovisivi adatti per esercizi di traduzione multimediale;
- *Rai Radio 3*, con podcast e trasmissioni utili per la traduzione orale e l'ascolto autentico;

- *Biblioteca Italiana e Liber Liber* [4], che permettono di lavorare su testi letterari classici e contemporanei.

L'impiego di tali risorse favorisce un'**immersione linguistica autentica**, stimolando la riflessione interculturale e l'acquisizione di competenze analitiche e comunicative. Le attività di traduzione collaborativa, basate sulla discussione e sul confronto di soluzioni linguistiche, risultano particolarmente efficaci per sviluppare il pensiero critico e la consapevolezza culturale.

In questo processo, il docente assume il ruolo di **mediatore culturale**, guidando gli studenti nella comprensione dei testi e nell'interpretazione dei significati impliciti. La riflessione sulle strategie traduttive adottate diventa uno strumento di metacognizione, che aiuta a comprendere la lingua come sistema dinamico e vivo.

I risultati osservati dimostrano che l'integrazione della traduzione nella didattica dell'italiano come lingua straniera contribuisce allo sviluppo di una **competenza linguistica complessa**, che include aspetti comunicativi, culturali e cognitivi. Inoltre, aumenta la motivazione degli studenti, migliorando la loro capacità di percepire la lingua come veicolo di cultura e identità.

In conclusione, la traduzione rappresenta un metodo didattico innovativo capace di unire rigore linguistico, profondità culturale e creatività. L'approccio interculturale attraverso la traduzione favorisce la formazione di parlanti competenti, consapevoli e aperti alla diversità, in linea con le esigenze della società multilingue contemporanea.

Referenze

1. Corriere della Sera URL: www.corriere.it (Дата звернення: 01.10.2025)
2. La Repubblica URL: www.repubblica.it (Дата звернення: 01.10.2025)
3. RAI Play URL: www.raiplay.it (Дата звернення: 01.10.2025)
4. Liber Liber URL: www.liberliber.it (Дата звернення: 01.10.2025)

*Римма Сторонкіна,
студентка ОС Магістр,
ОП «Середня освіта. Українська мова та література як іноземні»,
Маріупольський державний університет (Київ), Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ ПІД ЧАС СТУДІЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

USE OF DIALECTAL LEXIS AT THE TIME OF STUDYING UKRAINIAN BY INTERNATIONAL STUDENTS AT HIGHER SCHOOL. The article tackles the problem of peculiarities of using dialectal lexis in the process of studying the Ukrainian literary language by international university students. The author has proposed a system of assignments promoting efficient grip of the teaching prescribed stuff.

Keywords: *Ukrainian as a foreign language, dialectal lexis, system of assignments, word meaning.*

Ключові слова: *українська мова як іноземна, діалектна лексика, система завдань, значення слова.*

На сучасному етапі в закладах вищої освіти активно опановують українську мову, залучаючи як навчальний ресурс не лише лінгвістичні матеріали як зразки літературної мови, а й діалектне розмаїття. Такий методичний підхід є актуальним та важливим і для викладачів, які працюють зі студентами, що опановують українську мову як іноземну.

Проблеми методики вивчення української мови іноземними здобувачами порушують у своїх працях Т. Беценко [1], Л. Михно [2], Н. Моргунова [3], М. Світлик [4], М. Сціра [5], Л. Умрихіна [6], Г. Швець [7] та ін.

Мета статті – розробити систему завдань на базі української діалектної лексики для ефективного опанування сучасної української літературної мови іноземними здобувачами.

Нижче подаємо зразки вправ, які містять українську говіркову лексику та сприятимуть кращому засвоєнню програмового матеріалу.

1. Прочитайте уривок із тексту Всеукраїнського радіодиктанту національної єдності 2025 року. З'ясуйте значення виділених слів. Чи можна їх уважати діалектизмами? Відповідь обґрунтуйте, спираючись на тлумачні словники української мови. Чи всі виділені слова наявні в лексикографічних працях?

Треба любити свій дім, навіть якщо він тимчасовий і далеко від справжнього дому – того, що в серці. Треба здавати кров, і, може, з нею ще в чиємусь серці поселиться любов до слів: «допіру», «пітятко» чи «кияхи» (Євгенія Кузнєцова).

2. Перегляньте відео «Львівський діалект – гвара» (<https://www.youtube.com/watch?v=T0VmDq53rp8>). Які слова ви відразу не зрозуміли? Чи допомогло вам це відео з'ясувати значення незнайомих слів? Чи використовували ви матеріали з інтернету? Підготуйте мінісловник галицьких діалектизмів.

3. Знайдіть у мережі «Інтернет» сучасну українську пісню, у тексті якої наявні діалектизми. Випишіть їх та поясніть значення. Замініть у тексті пісні ці діалектні слова літературними. Чи зміниться сприйняття пісні?

4. З'ясуйте значення слів *крумпі, робе, пиінка, чаква* за допомогою мережі «Інтернет». Які матеріали ви взяли до уваги? У яких регіонах України поширені ці лексеми?

5. Знайдіть у збірці Тараса Шевченка «Кобзар» поетичний твір, у якому є невідомі вам слова (наприклад: *півупруга* ‘невелика частина робочого дня’, *файда* ‘довгий батіг’, *перетика* ‘перелісок’, *кете* ‘дайте’ та ін.). Поясніть їх значення. Вивчіть напам'ять рядки, у яких наявні діалектизми.

Зауважимо, що запропоновані завдання візноманітнять дидактичний матеріал викладача-словесника, підвищать мотивацію іноземних здобувачів до студіювання української мови як іноземної, створять сприятливу психологічну атмосферу в освітньому просторі.

Література

1. Беценко Т. П. Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту як інноваційний різновид креативно-пізнавальних завдань, рекомендованих у процесі вивчення української мови як іноземної. *Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Харків : Видавництво ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2020. С. 17–21. URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2020konf/_04.20.pdf (дата звернення: 02.11.2025).
2. Михно Л. П. Завдання для самостійного виконання з елементами інноваційності, рекомендовані у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням іноземними студентами. *Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Харків : Видавництво ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2020. С. 88–90. URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2020konf/_04.20.pdf (дата звернення: 02.11.2025).
3. Моргунова Н. С. Інформаційно-комунікаційні технології у викладанні української мови як іноземної. *Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Харків : Видавництво ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2020. С. 91–94. URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2020konf/_04.20.pdf (дата звернення: 02.11.2025).
4. Світлик М. Д. Ігрові вправи та рольові ігри – ефективні методи викладання української мови як іноземної. *Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (19 квітня 2019 р.). Біла Церква : Білоцерківський НАУ, 2019. С. 64–67. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/zbirnik_tez_aktual_problem_viklad_ukr_movi_u_ak_inozem.pdf (дата звернення: 02.11.2025).
5. Сціра М. А. Мультимедійні технології в навчанні фразеологізмів у курсі української мови як іноземної. *Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Харків : Видавництво ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2020. С. 135–139. URL:

https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2020konf/_04.20.pdf (дата звернення: 02.11.2025).

6. Умрихіна Л. Основні принципи викладання української мови як іноземної. *Сучасна українська лінгводидактика: теорія і практика навчання мови в закладах освіти* : колективна монографія / за заг. ред. О. О. Маленко. Харків : ХНПУ – ХІФТ, 2024. С. 246–262. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/b3800012-570b-4113-bdc8-f329c896fcdf> (дата звернення: 02.11.2025).

7. Швець Г. Д. Красзнавчий текст у навчальній текстотечі з української мови як іноземної. *Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (19 квітня 2019 р.). Біла Церква : Білоцерківський НАУ, 2019. С. 78–80. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/zbirnik_tez_aktual_problem_viklad_ukr_movi_u_ak_inozem.pdf (дата звернення: 02.11.2025).

Денис Тібейкін,

студент ОС Бакалавр,

ОП «Філологія. Англійська мова і література. Перекладознавчі студії»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДУ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

THE ROLE OF TRANSLATION IN DEVELOPING STUDENTS' INTERCULTURAL COMPETENCE. The article examines the role of translation as a pedagogical tool for developing intercultural competence among students. It highlights how translation acts as a cultural mediator, helping learners understand cultural differences, interpret implicit meanings, and cultivate empathy. Practical examples from higher education illustrate the effectiveness of translation-based projects and international collaboration in fostering global awareness and intercultural skills.

Keywords: translation, intercultural competence, cultural mediation, language education, empathy

Ключові слова: переклад, міжкультурна компетентність, культурне посередництво, мовна освіта, емпатія

Переклад відіграє ключову роль у формуванні міжкультурної компетентності студентів, оскільки дозволяє глибше розуміти культурні особливості носіїв інших мов і адаптувати інформацію для різних аудиторій [1, с. 76]. Як зазначають Комар та Джурило (2025), навчальні перекладацькі проекти сприяють розвитку критичного мислення, емпатії та здатності до конструктивного культурного діалогу [1, с. 78].

Дослідження Li (2025) демонструє, що культурний переклад у навчальному процесі виступає трансформаційним педагогічним інструментом, що допомагає студентам опановувати соціокультурні аспекти мови та розвивати глобальну компетентність [3, с. 867]. Альєнезі (2021) додає, що участь студентів у міжнародних перекладацьких колабораціях значно підвищує міжкультурну чутливість та готовність до міжкультурної комунікації [4, с. 15].

Таким чином, інтеграція перекладу у навчальний процес не лише сприяє мовній підготовці, а й формує вміння студента ефективно взаємодіяти з представниками інших культур, що є критично важливим у глобалізованому світі [2, с. 384–386].

Література

1. Комар О., Джурило А. Формування міжкультурної компетентності майбутніх філологів у процесі навчання перекладознавства. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, 2025, № 2, с. 76-83. https://www.researchgate.net/publication/392566216_DEVELOPMENT_OF_FUTURE_PHILOLOGISTS%27_INTERCULTURAL_COMPETENCE_IN_THE_PROCESS_OF_TEACHING_TRANSLATION_STUDIES
2. Мальвіна Д., Марінашвілі М. Перекладацька компетентність майбутніх бакалаврів та магістрів філології. Вісник науки та освіти. Наукові перспективи, 2025, № 2(32), с. 384-396. <https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2%2832%29-384-396>
3. Li N. Cultural Translation as a Transformative Pedagogical Tool: Enhancing Intercultural Competence in Modern Education. Forum for Linguistic Studies, 2025, Vol. 7, Iss. 1, pp. 867-878. <https://doi.org/10.30564/fls.v7i1.7388>
4. Alenezi A.M. Intercultural Competence in a Translator Training Program: Exploring Students' Self-Assessment and Perceptions. Revue de Traduction et Langues, 2021, Vol. 20, No. 2, pp. 8-22. <https://pdfs.semanticscholar.org/2a6f/47d12261c33caefe193f4f7fde1a49d80ec8.pdf>

Максим Фурик,

студент ОС Магістр,

ОП «Середня освіта. Мова і зарубіжнa література (англійська)»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ФОНЕТИЧНИХ ВІДМІННОСТЕЙ МІЖ АМЕРИКАНСЬКИМ ТА БРИТАНСЬКИМ РІЗНОВИДАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ПОДКАСТІВ

*TEACHING SENIOR STUDENTS THE PHONETIC DIFFERENCES BETWEEN
AMERICAN AND BRITISH VARIETIES OF ENGLISH USING ENGLISH-LANGUAGE PODCASTS.*

The article examines the teaching of phonetic differences between American and British varieties of English to high school students through the use of English-language podcasts. It analyzes methodological approaches to comparing pronunciation, intonation, and rhoticity, emphasizing the effectiveness of podcasts as authentic teaching materials.

Keywords: *podcasts, phonetics, British English, American English, pronunciation teaching, authentic materials.*

Ключові слова: *подкасти, фонетика, британська англійська, американська англійська, навчання вимови, автентичні матеріали*

Одним із сучасних напрямів удосконалення навчання фонетики англійської мови є використання автентичних подкастів як джерела реального звучання мови. Подкасти дозволяють учням почути різноманітні акценти, ритм, інтонацію та ротацізм, які не завжди представлені у традиційних підручниках. Це особливо актуально для старшокласників, котрі вже володіють базовими навичками вимови й можуть усвідомлено порівнювати особливості різних варіантів англійської.

– За даними досліджень таких науковців, як Селс-Мерсія, Брінтон, Гудвін, Лейдофгед й Джонсон, ефективне навчання вимови повинно базуватися на слуховому сприйнятті автентичного мовлення, аналізі артикуляції та практичних вправах на імітацію [1, с. 136; 3, с.87]. У контексті американського й британського варіантів англійської це означає зосередження на наступних ключових фонетичних розбіжностях:

– **ротацізм (rhoticity)** – у американській англійській звук /r/ вимовляється у всіх позиціях, тоді як у британській (Received Pronunciation, RP) — лише перед голосними;

– **довжина голосних** – наприклад, слова *bath, dance, glass* мають різні голосні у RP [ɑ:] та

– General American [æ];

– **акценти** – однією з найбільш помітних відмінностей між британською та американською англійською (Хоссейндезе, Камбузія, Шаріаті, 2015), [2, с. 652].

Подкасти на кшталт *BBC Learning English, Luke's English Podcast* (британський варіант) та *All Ears English* (американський) створюють природне мовне середовище, де учні можуть практикувати розпізнавання та відтворення цих відмінностей. Педагогічно доцільно використовувати короткі фрагменти тривалістю 1–2 хвилини для аналізу: учні слухають, визначають характерні фонетичні риси, записують транскрипцію та порівнюють її з власною вимовою. Систематичне тренування на автентичному матеріалі допомагає формувати інтонаційні й фонетичні навички ближчі до природного мовлення.

Використання подкастів також сприяє підвищенню мотивації, адже учні взаємодіють із сучасним медіаконтентом і чують реальних носіїв мови. Як показує дослідження колективу

авторів на чолі із Е. Сіхомбінг [4, с. 2769], автентичні записи покращують не лише фонетичну точність, а й слухове сприйняття, що робить подкасти потужним інструментом формування комунікативної компетенції.

Отже, навчання фонетичних відмінностей між американським і британським варіантами англійської на матеріалі подкастів – це інноваційний підхід, який поєднує автентичність, аналітичне мислення та практичні навички вимови, відповідаючи потребам сучасного старшокласника.

Література

1. Celce-Murcia, M., Brinton, D., & Goodwin, J. *Teaching Pronunciation: A Course Book and Reference Guide* (2nd ed.). Cambridge University Press. 2010.
2. Hosseinzadeh, N.M., Kambuziya A.K.Z., Shariati M. *British and American Phonetic Varieties. Journal of Language Teaching and Research*, Vol. 6, No. 3. 2015. 647–655. URL: <https://www.academypublication.com/issues2/jltr/vol06/03/23.pdf> (Дата звернення: 01.11.2025 р.)
3. Ladefoged, P., & Johnson, K. *A Course in Phonetics* (7th ed.). Cengage Learning. 2014.
4. Sihombing, E.R., Sidabutar, A., Simbolon, I., Sinurat B. *A Contrastive Study of British and American English Pronunciation for Students*. 2025. 2768-2772. URL: <https://indojurnal.com/index.php/jejakdigital/article/view/766/663> (Дата звернення: 01.11.2025 р.)

Ірина Щуревська,

студентка ОС Магістр,

ОП «Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література»,

Маріупольський державний університет (Київ), Україна

РОЛЬ АВТЕНТИЧНОГО КОНТЕНТУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПІДВИЩЕННІ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ УЧНЯМИ СТАРШИХ КЛАСІВ

THE ROLE OF AUTHENTIC SOCIAL MEDIA CONTENT IN ENHANCING MOTIVATION FOR VOCABULARY LEARNING AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS. This paper explores the impact of authentic social media content on high school students' motivation and vocabulary development in English language learning. The research analyzes how platforms such as Instagram, YouTube, and TikTok provide engaging, real-world language exposure that enhances lexical competence and maintains learner interest through culturally relevant, interactive materials.

Keywords: *authentic materials, social media, vocabulary learning, motivation, high school students*

Ключові слова: *автентичні матеріали, соціальні мережі, вивчення лексики, мотивація, учні старших класів*

У сучасній методиці викладання іноземних мов значна увага приділяється інтеграції матеріалів, що відображають реальне мовлення носіїв. Особливої актуальності набуває використання соціальних мереж, оскільки вони є невід'ємною частиною життя молоді та надають доступ до автентичного мовного середовища.

Науковці визначають автентичні матеріали як такі, що створені носіями мови для комунікативних потреб, а не тільки для досягнення навчальних цілей [1]. Л. Бойко та А. Курицина підкреслюють, що залучення таких ресурсів є ключовим фактором успішного опанування мови, адже це підвищує навчальну мотивацію та наближає освітній процес до реальних умов спілкування [4]. Водночас О. Нежива зазначає, що цифрові технології трансформують навчання, надаючи йому гнучкості та можливості для персоналізації. Використання онлайн-платформ дозволяє учням багаторазово переглядати контент, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та перетворює навчання на захопливий інтерактивний процес [5].

Міжнародні дослідження підтверджують, що соціальні мережі є ефективним інструментом для збагачення словникового запасу. Огляд літератури, проведений М. Алхарті зі співавторами, виявив, що такі платформи стимулюють активну участь учнів у навчальному процесі та підтримують їхній інтерес [1]. Зокрема, дослідження колективу авторів на чолі із Ф. Дехган засвідчило значний позитивний вплив використання Instagram на інтенсивність засвоєння лексики та залученість до неформального цифрового навчання [2]. Схожих висновків дійшли Ш. Цзян та Х. Чжао, які виявили, що учні, які використовували Instagram та YouTube, продемонстрували значно кращі результати у вивченні лексики порівняно з тими, хто навчався за традиційною методикою. На думку дослідників, соціальні мережі створюють безпечний комунікативний простір, що підвищує впевненість учнів у роботі з новими лексичними одиницями [3].

Отже, інтеграція автентичного контенту із соціальних мереж є дієвим механізмом для посилення мотивації та розвитку лексичних навичок у старшокласників. Такі платформи, як YouTube, Instagram та TikTok, можуть органічно доповнювати шкільну програму, збагачуючи процес вивчення англійської мови й готуючи учнів до ефективної комунікації в глобальному просторі. Перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз довготривалих ефектів використання соціальних мереж для запам'ятовування лексики.

Література

1. Alharthi M., Bown A., Pullen D. The Use of Social Media Platforms to Enhance Vocabulary Development in Learning a New Language: A Review of The Literature. *Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on CALL*. 2020. No. 6. P. 318–331. DOI: [10.24093/awej/call6.21](https://doi.org/10.24093/awej/call6.21)

2. Dehghan F., Rezvani R., Fazeli S. A. Wow, I cannot stop: a concentration on vocabulary learning via instagram and its effects on informal digital learning of english, technostress, and on-line engagement. *BMC Psychology*. 2024. Vol. 12. Article 9. DOI: 10.1186/s40359-023-01503-w
3. Jiang S., Zhao H. Learning english vocabulary via Instagram or YouTube: Surveying the impacts on motivation, growth mindfulness, willingness to communicate, and enjoyment from the lens of self-determination theory. *Learning and Motivation*. 2025. Vol. 89. Article 102089. DOI: 10.1016/j.lmot.2024.102089
4. Бойко Л. П., Курицина А. В. Застосування автентичних матеріалів як ефективний ресурс вивчення англійської мови майбутніми педагогами у ЗВО. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2023. № 2 (28). С. 41–48. DOI: 10.31499/2307-4914.2(28).2023.293495
5. Нежива О. М. Використання соціальних мереж в освітньому середовищі (на прикладі вивчення іноземної мови). *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*. 2023. № 4. С. 127–134.